

Passiebloemen (onder ps. Lucy d'Audretsch)

Ellen Forest

bron

Ellen Forest, *Passiebloemen (onder ps. Lucy d'Audretsch)*. Meindert Boogaerdt Jun., Zeist 1909

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/fore002pass01_01/colofon.php

© 2017 dbnl / erven Ellen Forest

Kinderleed.

Passie-Bloemen.

Kinderleed.

‘Waar is *Hij*?’ ‘Hij’ was genoeg; ieder in Parklaan 17 wist wie ‘*hij*’ was. Hij, de schrik van allen. Als de acht kinderen links holden, als een kudde opgejaagd vee - kwam *hij* van rechts. Als boven in de leerkamer een helsch lawaai was - een lawaai of alle duivels der hel losgelaten waren - was *hij* thuis. Als Ma binnenkwam zonder haar gewonen glimlach en de meid op haar teenen liep om niet te kraken met haar nieuwe sloffen, als de hond vastgelegd en de poes buitengezet werd - was *hij* in aantocht. *Hij* komt dadelijk! De piano dicht, de stoelen alle recht, nog zenuwachtige inspectie of nergens iets van de plaats was - dan alle sporen van glimlach van alle gezichten - en *hij* werd verwacht. - *Hij* was ‘de vader aller

Bekkertjes' zooals de oudste, een groote, opgeschoten blondine, ondeugend hem genoemd had. - Lizzy heette de oudste. Lang, slank met een neus die te groot was, blauwe oogen, weergaloos brutaal, frissche roode lippen en een massa blond haar, was ze wat men noemt een frissche meid, - zonder belofte ooit een mooie of zelfs maar een knappe vrouw te worden. Wat ze in uiterlijk miste, had de natuur echter vergoed door geestesgaven! Menigen avond als *hij* de poppen had laten dansen, had Lizzy's onverstoorbaar humeur weer lachjes getooverd op de ernstige, bedrukte gezichten van het jongere zevental - en zelfs van Moe, die echter wèl zoo wijs was, om te zeggen: 'Lizzy, wees toch niet zoo sarcastisch' of 'Lizzy, je spreekt over je vader.' - Maar Lizzy wist dat al die moraal maar was: 'pour sauver les convenances!' - Na Lizzy kwam Johanna of Johny of Jack - een Louis-XV-poppetje met spierwit haar - als een Maria Stuart-kapje op een porcelein hoofdje gezet. Groote, blauwe oogen - een mond die zei 'j'y suis', een figuurtje om te stelen, klein en tener, met mooie, harmonische lijntjes. Voilà Jacky. Ook haar had 'natura' begiftigd, niet met de scherpe tong en de altijd klare ironie van Lizzy, maar met een mu-

zikaal zieltje, een goed gehoor en flinke hand.

Op haar volgde Martha, waarvan nog weinig te zeggen viel. Tien jaar brengt gewoonlijk een rond kopje mee - met frissche wangen en een eigenwijs neusje. Martha had noch scherpe tong, noch talent - maar beter - een goed hart.

Dan volgden Cor, Bill, Jacques, Addi en Hubert of Huipie.

Huipie was vier weken - en bezat al de minachting, gemengd met de medelijdende liefde van de heele familie!

‘Waar is hij?’ vroeg Jack.

‘In zijn vel, kind -’

‘Dat 's Lizzy! Je hebt geen flauw begrip van wat je past en wat niet!’

‘Och Moes, - toe jongens, helpt eens, Moes probeert kwaad te kijken.’

‘Lizzy -!’

‘Omdat ik hoop dat de Papa nog in zijn velletje zit.’

Aller oogen naar Moes. - Een mooie vrouw van acht en dertig, rijzig, blond - misschien niet zoo regelmatig als de Venus van Milo, maar met iets in de oogen - zóo goed, zóo trouw en zóo treurig - dat haar gaf, wat Venus miste - leven en attractie. Één blik naar Moe - en dan - één lach!

‘Maar kinderen! Lizzy heusch, je bent de oudste en moest wijzer zijn. Foei, als Pa 't hoorde zat er wat op!’

‘Juist, maar *hij* hoort 't niet!’

‘Daar is 't weer - *hij* hoort 't niet. Pa hoort het niet, bedoel je! en dan moet je het ook zeggen. Kind, je bent nu veertien jaar en moet toch eens eindelijk manieren leeren.’

‘Van *Pa* zullen we die nooit leeren.’

‘Lizzy, je...’

Verder ging het niet. - De deur vloog open als geduwd door een wervelwind - en op den drempel stond *Hij*.

Groote consternatie! Had hij gehoord? De onzekerheid duurde niet lang.

‘Een mooi gesprek wat jelui houdt - mijn compliment! Van Pa leer je geen manieren, he? Dáar, dáar, dáar’ - en ieder dáar was oogenblikkelijk gevolgd door een klinkende klap op Lizzy's hoofd of schouders.

De kudde verdween zooveel mogelijk in de uiterste hoeken der kamer. Alleen Moeder bleef naast Lizzy staan en protesteerde bedeesd. ‘Maar man...’ ‘Zwijg! Wie is hier het hoofd? Ik, en ik verlang gerespecteerd te worden. -’ En het kleine mannetje, dat de eer had, de vader aller Bekkertjes te zijn, sloeg met zijn vuist zoo hard

op de tafel, dat alles dreunde. ‘En nu, vooruit, aan tafel! Jij ook leelijke!’

Het gelaat van Lizzy, waarop onder de slagen geen spier bewogen had, kreeg een pijnlijke trilling in de mondhoeken. Leelijke! en toch was het niet de eerste maal dat hij haar dien naam gaf. - Toen zij het voor de eerste maal hoorde, zoo vol verachting uit den mond van dien man, had ze eerst niet begrepen, alleen maar gevoeld een krak van pijn, alsof binnenin iets brak, maar 's avonds, in bed, in de kleine kamer, behangen met illustraties uit Moderne Kunst - was het idee in haar opgekomen eens te *zien*.

Langzaam had ze de dekens teruggeslagen en was nog even in het half duister blijven zitten, op den rand van haar bed, als angstig om te zien - en toch vast besloten nu te willen weten.

Leelijk! Jet van Loon had eens gezegd, toen ze Moeder kwam bezoeken: ‘Weet je het al, juffrouw De Waal is dood, wat een geluk voor het mensch! Als je zoo leelijk bent, is het leven toch maar last!’

En in haar verbeelding had Lizzy juffrouw de Waal nog eens tot het leven geroepen. Was die nu leelijk? Ja, nu ze het zich bedacht, had

ze raar vel, ‘van de pokken’ zeiden de menschen. - En ja, als ze liep, was het of ze huppelde, maar Lizzy kon het toch niet goed vinden dat ze dood was. Dood - weg voor altijd - als de kinderen nu bij de Waal kwamen, zouden ze geen lange verhalen meer hooren, van 't leelijk eendje - wacht, nog één, dat eendje - maar dat had ze allen gefopt - misschien - als juffrouw de Waal niet gestorven was - wie weet, was ze ook nog eens mooi geworden. - Misschien was ze nu wel mooi - want dooie menschen gaan naar God - en God kan alles! - Alles! Kom! en langzaam had ze zich van 't bed laten glijden en de lucifers gezocht waarmee ze heel voorzichtig 't klein petrolielampje aangestoken had - en 't lampje in de hand, was ze naar den spiegel gegaan. Eén blik - dan doodsbleek en rillend had ze zich afgekeerd, de lamp terug op de waschtafel gezet en zonder ze uit te blazen was ze terug in bed gegaan. - Ja, ze wàs leelijk! Een groote neus, dikke lippen, bleek en blond - ze was leelijk! En háár kon 't niet gaan als 't eendje. Veeren veranderen - maar een groote neus, dikke lippen en blond haar - daar is niets meer aan te doen, die hou je wel je leven lang. Dien nacht had ze niet geslapen. Ze had gedacht

aan Jet van Loon - 'als je zoo leelijk bent, is 't leven toch maar een last!'

't Leven - wat was eigenlijk het Leven...? En ze vergat alle prettige dagen, alle vroolijke uren, en in dat oogenblik van depressie, zag de kinderziel 't leven, zooals 't werkelijk voor de meesten van ons wel is. Dor en kaal. 't Leven van opstaan, kleeden, de kleintjes helpen, naar school gaan, thuiskomen en standjes van Hem krijgen - eten en maar weer slapen gaan. - En als je dan nog leelijk bent, is 't heelemaal niets dan een last. - Maar Moeder, Moeder was mooi - en wat had Moes nu eigenlijk? Ook niets. Altijd maar zorgen en zorgen. Maar vroeger had ze wel een prettig leventje gehad, Moes. Zoo prettig, dat, als Hij 's avonds uit was en Moes in 't schemerduister, als de kleintjes naar bed waren, vertelde van haar uitstapjes naar Duitschland - van hun jaarlijksch verblijf in Carlsbad en van hun guitenstreken, en van hoe Grootmoe en Grootpa meededen - het den kinderen leek, of Moes nog heel jong was, heel jong, en of in 't schemerduister een zonnestraal viel uit Moes' oogen en ademloos luisterden ze dan naar Moeders stem, die was als muziek, heel innig en heel sober. Ze luisterden en 't was of de muziek

van verre kwam, van heel verre. En de muziek vertelde van mooie tuinen, met groote meren waarin witte nenuphars zacht wiegden tusschen hun groene bladen die rustig droomen op den waterspiegel. En van feeën in sneeuwgewaad, met lange golvende haren, die zachtjes zongen in koor van lente en zon en vogels. De kinderen sliepen in en droomden, in slaap gewiegd door de zachte stem. En Moeder! Eens onder zoo'n verhaal, in de stilte die er op volgde, had Lizzy plots de oogen opengedaan en naar Moes gezien. Sliep ze? En Lizzy zag béter - neen, 't lieve hoofd hield ze in de witte handen en uit de gesloten oogen vielen groote, groote tranen, langzaam als een zware regen na een weemoedzwaren dag.

En toch was Moeder mooi, en *zij* had al verdriet - wat dan voor een 'leelijke' - wat zou het daarvoor zijn? Aan dat alles dacht Lizzy. - Dien avond had ze Moeder gevraagd, heel zacht, want de twee anderen dommelden: 'Moes! Waarom huilt u?' Maar Moeder had niet gehoord. - 'Moes!' en zacht had Lizzy één van de witte handen op zij geduwd. - 'Moes?' was het verbeelding - was het de schijn van 't open vuur in de duistere kamer? Wie zal 't zeggen? Opeens, voor dat kind van

veertien jaar, viel 't scherm der toekomst - en wist ze, dat Moeder huilde om 't scheiden.

Dikwijls reeds had Lizzy, 's nachts, en ook 's avonds als Moeder in 't duister piano speelde - dat vizioen gehad - Altijd hetzelfde 'Moeder', maar niet de moeder van altijd. De moeder met iets zoo oneindig goeds, zoo etherisch, zoo rein, dat Lizzy 't voelde, die moeder bleef alleen voor hen nog op aarde. Moeder had haar toen over de haren gestreeld en gerustgesteld. Maar Lizzy wist en begreep. Zou het leven voor Moeder ook een last zijn? En nu ze er over dacht, ja, nu moest het wel zoo zijn. Op den dag steeds de kinderen en dan *hij!* Wel wist Lizzy niet al de details van dat huiselijk drama, maar ze herinnerde zich - een avond - dien ze nooit vergeten zou. Moeder was zoo bleek en zoo moe. - De kleinen waren te bed. Alleen Jacky en Lizzy waren opgebleven -. Moeder, hoewel doodaf, had nog een werk begonnen, kousen van de jongens, met groote gaten - het moest toch gedaan worden. - Het was tien uur toen de voordeur opengegaan was en even daarna was *hij* binnengekomen. Op het 'goeden avond' geen antwoord. Even daarna:

'Pantoffels en thee!'

‘Laat maar Moes, ik zal ze even halen. Ik geloof dat ik ze boven heb zien staan.’

‘Wat? jij brutale! Als je vader een order geeft! Hier!’

‘Maar man, Lizzy wil me de moeite sparen!’

‘Moeite sparen! Brutaliteit zeg ik je, vader geeft een order. Mis, jij doet het!’

‘Een order? Moeder is geen meid!’, dat van Lizzy.

‘Wat, wat, je Moeder heb ik om haar geld getrouwd, en heeft maar te gehoorzamen!’

Een pijnlijk ‘Ah’ van moeder.

‘Hoe edel van u - en om het nog te zèggen...’ zei Lizzy woedend.

De oude heer, al uit zijn humeur bij het thuiskomen, vloog op - en arme Lizzy!
Wel ging Moeder voor haar staan, maar 't hielp niets:

‘Wèg jij!’

‘Sla mij, maar laat Moeder gerust, die is veel te goed voor jou!’

En de slagen vielen als van een moker. Jacky gilte en viel flauw, en Moeder doodsbleek probeerde nu eens den driftkop bij schouder of arm te pakken; dan weer hem Lizzy te onttrekken. Lizzy óók zag doodsbleek, maar geen kreet ontsnapte haar.
- Alleen nu en dan: ‘Sla maar, sla maar, alleen is het géen kunst om een meisje te

ranselen!’ Een bel aan de voordeur - een tik op de eetkamerdeur - en de meid: ‘Mijnheer, de knecht van Mevrouw van Boendale en of -,’ de rest ging verloren en een murmelen in de corridor bewees, dat het gesprek daar voortgezet werd. - Moeder duwde Lizzy voor zich uit de trap op en haar kamertje binnen. Jacky volgde. Moeder kleedde hen uit en hielp hen het lange haar vlechten en als ze beiden in bed waren, knielde ze voor Lizzy's bed en bad: ‘Heer zij hun genadig. Amen.’ En weer zag Lizzy de groote tranen.

Aan dat alles dacht Lizzy *nu*. Dus niet alleen voor leelijken was het leven een last! - En waarom? God is Goedheid - èn onze Vader - en Hij geeft het leven en dàn is het een last. Waarom? En Jet van Loon zelf? En Mevrouw Torenboom, die waren ook allen niet gelukkig! Alleen *hij* scheen gelukkig genoeg. - Toch waren er wel eens gelukkige uren geweest, geen vroolijke, maar wel gelukkige! -

Zooals verleden week, oudejaarsavond. Moeder met een groote rotonde om en haar beeldig zwart hoedje op, had Jack en Lizzy meegenomen naar de groote kerk. Het was erg, erg koud en de kinderen, al bibberend, hadden de hand

in Moeders rotonde gestoken en zich tegen haar aangedrukt.

In de kerk was het ook koud geweest, héél erg, maar een oud wijfje, met een rimpelvelletje en twee kleine bruine oogjes, waarvoor een enorme ijzeren bril, was na het gebed komen vragen: 'of Mevrouw een stoofie wou?' En toen hadden ze ieder een warme stoof gekregen, en de voeten warm, hadden ze geen kou meer gevoeld. 'Uren, dagen, maanden, jaren vliegen als een schaduw heen.' - In breede tonen galmde het door de koude kerk, en luisterend naar Moeder's stem zongen de kinderen mee; eerst niet begrijpend, zeggend de woorden zooals ze volgden, zonder zin, maar langzaam kwam er enthousiasme en zongen ze als kleinen, die al begrijpen. - Toen de preek. Ds. Visser kon zoo mooi spreken, zoo vertrouwelijk, zoo niet of je in een kerk was - en de kinderen luisterden, ieder een hand van Moes in de hunne - en voor het eerst toen het uit was, waren ze *niet* blij. Het orgel speelde, en langzaam stuwde de drom naar buiten - en ging uiteen; de meesten nog even wachtend om een zalig uiteind te geven en te ontvangen. Dat 'Zalig uiteind' klonk vreemd en plechtig in dien kouden avond, op

het zwarte, sombere plein voor de groote kerk.

Te huis gekomen, waren de kleintjes nog op - en had de meid de tafel gedekt voor de oliebolletjes en de appelbeignets - en Hij was uit. - Om negen uur gingen de kleintjes naar bed, en Moes ging mee, om hen den laatsten avond van het jaar nog eens goed toe te dekken. Toen ze weer beneden kwam, zagen Jack en Lizzy dat ze weer dien verren, vreemden blik had en ook dat ze gehuild had. Moeder deed de lamp uit, pookte het vuur in den open haard nog eens op, en zette zich in haar grooten stoel. - Lizzy en Jack namen hun lage stoeltjes en zetten zich als altijd aan Moeder's voeten. - En toen vertelde Moes, van hoe kort het leven is - en hoeveel we te doen hebben - hoeveel goed er nog ongedaan is - en dat ieder oude jaar ons minder tijd laat om dat goede te doen. Dat we altijd moeten zorgen niets te doen, waarover we 's avonds als we met gesloten oogen wakker liggen, beschaamd moeten zijn. 'En kinderen, we weten niet, of we nog eens zoo alle drie bijeen zullen zijn op oudejaarsavond - beloof me, dat je altijd zult probeeren eer je iets doet, aan mij te denken, en te denken aan de uren, dat we samen waren - dat je nooit zult denken "wat zegt

de wereld ervan” maar wel: “is het goed en eerlijk wat ik doen wil”. Zie kinderen, het is beter dat de heele wereld tégen je is, en je handelingen afkeurt en je voor jezelf weet “ik heb volgens eer en geweten gehandeld” dan dat de wereld voor je in aanbidding ligt en je eigen ziel je beschuldigt.’ En de kinderen beloofden - en voelden dat Moes wéér dacht aan heengaan. - Zacht drukte ze een kus op het voorhoofd van haar twee oudsten - en toen, voelend de zware droefenis van het alles en om de kinderen te verstrooien, ging ze aan de piano zitten en speelde een droom - zoo innig, zoo mooi, dat de kinderen getroost naar bed waren gegaan. Dat was een gelukkig uur geweest - niet vroolijk - maar onvergetelijk.

Aan dat alles dacht Lizzy, toen ze na het eten weer in haar eigen kamer was, en op den rand van haar bed, alles en alles met elkaar in verband trachtte te brengen, om goed te begrijpen wat dat ‘leelijke’ beteekende, - aan zooveel meer nog - tot een scherp kuchen haar uit haar gepeins wekte. Het kuchen hield aan, en werd nu en dan gebroken door een vreeselijke huil, als van iemand die kinkhoest heeft. Dat was Moeder! - Op den dag had ze toch niet zoo gehoest! Zacht liet het kind zich op den

vloer glijden, stak de bloote voeten in de pantoffels, en voorzichtig om niet te kraken ging ze haar kamertje uit, de kleine gang over tot aan Moeders deur.

Nu was alles stil. Lizzy wachtte even, en net op het punt om weer weg te gaan, hoorde ze het opnieuw. - Zou ze binnengaan? Kloppen? Neen dat niet, even heel zacht roepen. 'Moes' - 'Ssst. Lizzy, kind - ga naar je bedje, je vat kou.' 'Maar u hoest zoo!' 'Dat is niets! Ga nu gauw, gauw, je maakt Pa wakker, kind en dan krijg je knorren.'

Knorren, het kon Lizzy wat schelen, knorren, ze kreeg ze zooveel van hem. - Maar om Moes plezier te doen, wilde ze het vermijden en zei bijna tevreden: 'Nacht snoes, beterschap.'

Moe van de emotie en van het waken, sliep ze gauw in en droomde. Ze droomde dat Jack, Marth en zijzelf in een klein kamertje zaten, vriendelijk verlicht door een lamp met rooden kap - zij zaten rond de tafel - Moeder bij het raam. Moes breide en de kinderen haakten en naaiden. De kleinen sliepen en *hij, hij* was dood, daarom breide Moes en werkten de kinderen om het brood te verdienen. Daarom was de kamer zoo klein en eenvoudig, maar zoo lief en vriendelijk. Dáárom waren ze zoo

gelukkig. Ze droomde lange, lange dromen tot den morgen. Toen ze de oogen opendeed, hoorde ze beneden 'hem' - 'het is plezierig, enfin je moet maar zien, maar ik zou je raden geen kerkgangen meer te doen - anders zal ik moeten weigeren je doktersrekening voor je te betalen. Heb ik nog niet genoeg zorgen zonder dat!'

Als een furie kleeedde ze zich aan en was beneden nog eer *hij* wegging. (*Hij* was ex-leeraar aan de H.B.S. en momentaan administrateur of zoo iets dergelijks van een Indische cultuurmaatschappij, wat hem noodzaakte van 6-12 en van 2-5 op zijn bureau te zijn. Des avonds gaf hij dan nog een privaatles in Noorsch en Zweedsch of had vertalingen voor de rechtbank).

De vader aller Bekkertjes deed het laatste knoopje van zijn tweede handschoen vast, toen Lizzy binnen stoof:

'Moes ziek?'

'Wat zegt men als men beneden komt?'

'O, goeie morgen.'

'Neen, goeden morgen, Pa.'

'Ook goed. Is Moe ziek?'

'Luister eerst naar je vader. *Niet* ook goed! - Wees zoo goed nogmaals binnen te komen!'

Lizzy's bloed kookte, maar wetend dat, als ze tegen zou strubbelen hij haar zou slaan en Moes het zou hooren en er onder zou lijden, ging ze de kamer uit en kwam terug met een 'Goeden morgen, Pa', maar zóó gerekt, dat de oude heer woedend werd en na Lizzy een stomp gegeven te hebben, als een wervelwind de straat opvloog. - Lizzy maakte een langen neus, stak haar tong zoo ver mogelijk uit en ging regelrecht naar Moeders slaapkamer.

'Dag Moeke, ben u heusch ziek?' Maar ze vroeg niet verder.

Het bleeke, moede gelaat dat haar aanstaarde, vertelde zijn eigen geschiedenis - en een vréeselijke. Met wanhopigen angst staarde dat kind haar Moeder aan - en niettegenstaande haar veertien jaren, en misschien door de mysterieuse macht van hare groote liefde - wist ze, en las ze duidelijk op dat marmer voorhoofd het vreeselijke woord '*dood*'.

'Moeder, dokter Wolter moet komen, en dadelijk. O, Moeder, Moeder word toch beter: Moederlief!'

En Moeder en kind, beide begrijpend, snikten hun verdriet nu vrij uit. Die tranen en snikken waren niet de eerste der arme vrouw - misschien wel de weldadigste. - De Moeder trachtte

zich te kalmeeren: ‘Kom Lizzy, wie weet, en dan, àls ik eens naar Onzen Lieven Heer ging, zou je me die rust zoo benijden?’ - ‘Onze Lieve Heer? Die bestaat niet, die kan niet bestaan, dan zou alles wel anders zijn! Dan was u niet zoo ongelukkig geweest en hij zou niet zooveel pret gehad hebben - dan waren er niet zooveel arme menschen en dan was alles anders - alles - alles!’ Die uitbarsting kwam niet geheel onverwacht. Lang reeds had de Moeder gemerkt, dat haar oudste meer dacht, meer onderzocht dan iemand vermoedde. Lang reeds had ze in het vroeg verbitterde zieltje van dat schijnbaar zoo vroolijke kind - grooten strijd vermoed - en ze verwachtte eens al die twijfel, al dien strijd een eind te zien nemen - en dat eind, ze wist het - zou zijn - die vreeselijke waarheid. - Geloof is een Fictie! Illusie! een mooie poëzie! - Zóóver was het nog niet! Helaas! Nu zag ze in geloof nog niets dan een leugen, een valsche hoop - een leege belofte. - Ze wist als Moeder stierf, ze haar nooit zou weerzien, ze wist, dat het gedaan was na dit leven - en o, wat een wanhoop, om dat zoo zeker, zoo zèker te weten. Nadat Lizzy een beetje tot bedaren gekomen was, nam de Moeder zacht

haar handen, - en niet willende huichelen tegenover haar kind, dat wist en begreep, zei ze: 'Ja, kind, ik geloof er ook niet meer aan. En toch, als we het konden gelooven, dat dit leven niets is, dat hiernamaals een ander leven komt, oneindig lang, ongekend goed, wat zou het ons goed doen! Wat zou ons dat geloof een kalme onverschilligheid geven voor den dood, die ons dan niets zou zijn dan een tijdelijke scheiding, en wat zou al ons verdriet nietig zijn! Neen, ik geloof ook niet meer, maar kind, kind, voor jou had ik zoo gehoopt op dien grooten zegen "Geloof" - Wat komt het er op aan, of het een leugen is, zoolang het voor de geloovigen het leven verlicht en den dood als "eeuwig verdwijnen" wegneemt. Voor jou had ik gehoopt op geloof, ook omdat het gemakkelijker is te leven volgens de regelen van geloof, volgens de moraal van Christus, volgens de tien geboden, dan te leven met den steun van enkel eigen eergevoel.

Kind, weet je dat het leven ons zoo vaak zet voor vraagstukken - dikwijls ons zet voor een kruisweg - en dan zonder geloof - welken te kiezen? Geen geloof in God, in een hiernamaals, leidt zoo dikwijls tot roekeloosheid, tot dat nieuwe idee "o, het leven is zoo kort, en

we leven het maar eens, laten we er uit halen, wat er uit te halen valt” - en dat, kind, dat is de grondslag van alle kwaad. Misschien, al wat ik je nu vertel, begrijp je het niet - maar ik moet het nu zeggen, omdat het misschien anders te laat is en later, later als je aan dit uur terugdenkt, zal je begrijpen en zal het je misschien helpen om récht te blijven. Neen Poesje, huil nu niet. - Maak het me niet zwaarder, kind!’ En moe zonk het bleeke hoofd in de kussens terug en in wilden angst, wierp Lizzy zich naast haar Moeder op het bed, - en beet in de lakens om niet te gillen.

II.

‘O, dokter, dokter, zeg het! zeg alles! Is er hoop? Ze was zou koud daar straks en dan heeft *hij* gezegd, warme kruiken te geven, maar het helpt niet. Ze is zoo koud, zoo koud! En 'r oogen! o, dokter!, dokter!’

‘Kom, kindlief,’ en de oude dokter, die de stervende vrouw en hare kinderen had zien geboren worden, die het verwoesten van dat mooie leven in de vijftien jaren van haar huwelijk had aangezien, machteloos om te helpen, die oude man had de tranen in de oogen bij die

wilde, diepe smart. ‘Kom, kind bedaar, denk aan Moeder, rust en kalmte is nu het voornaamste! Geef niet toe aan je eigen smart, denk aan de kleintjes - jij bent de oudste - Moeder wil ze zien, maar als Martha, Jacky en jij gaat, is het voldoende. - Zeg niet veel en huil vooral niet. - Ga kind - ik blijf hier, één tik op de deur en ik bèn er.’

‘O, dokter.’ Dan een bovenaardsche poging om haar snikken te bedwingen en Lizzy ging naar boven om de twee zusjes te roepen. ‘Jack, Marth, - Moes - wil - jemie zien!’

De kinderen, vast in slaap, draaiden zich eens om - maar Lizzy hield vol - ‘Toe, - toe - Moes wil jemie zien - toe, wordt wakker, gauw!’

‘Maar het is nog nacht,’ protesteerde Marth.

‘Ja, maar Moes is erg, héél erg, gauw, kom zoo maar, zóo als je bent, hier je pantoffels.’ Eindelijk begrijpend volgden de kinderen Lizzy - voorzichtig de donkere trap af - tot Moes' kamer en de oogen knippend tegen het licht, liepen ze naar Moes' bed.

‘Zie je,’ - de zieke ijde - ‘ik kom, Moeder, Vader, ik kom - het was een fout! Mijn eigen fout! Arme kinderen - Liefde is bedrog, Geloof is bedrog - Alleen dood is

waar - Uren - dagen - maanden - jaren -' hol klonk de stem door de kamer, trachtend te zingen - 'Lizzy - Jacky - eer en geweten!' Dan een zwijgen, een hand boven het dek - een beweging van het hoofd - en langzaam openden zich de oogen der zieke - zoekend - langzaam tot bewustzijn komend.

'Lizzy - Jacky - Marth - ik ga heen - kinderen - als je aan me denkt - doe het vriendelijk - vergeet - de kleine bestraffingen - jemie zijn goede kinderen - voor me - geweest - en hebt - me gelukkig - gemaakt. Lizzy - jou - vertrouw ik - de kleinen, Hubert - en Addi - blijf over - ze waken - in - mijn plaats...' en dan langzaam verloor ze weder het bewustzijn en ijelde.

'Moeder - ik - kom - ik kom.'

De oude dokter kwam zachtjes binnen en bleef staan aan den voet van het bed - het grijze hoofd gebogen - Nog eens 'o Moeder' - heel zacht, als een zucht, dan een geluid in de keel -, vreemd -, het losmaken der ziel van het lichaam, het scheiden van het stoffelijke, - en Moeder was '*dood*'.

De eerste dagen, de luiken gesloten, de gordijnen gezakt - het stille snikken der kinderen en van allen die kwamen om Moeder nog eens te zien, waren als een lange droom. O, hoe die man zich toen aangesteld had, hoe hij gepraat had van zijn 'lieve' vrouw en van hun geluk samen. En Lizzy had zich toen aldoor weer geweld aangedaan om niet uit te vallen en hem te zeggen, waar die anderen bij waren: 'Je liegt, je liegt - jij hebt haar vermoord.' En dan vroeg Lizzy zich weer af of het geen droom was, of ze niet straks zou ontwaken en Moeder vinden voor het vuur, met den rooden schijn spelend over haar gelaat en over de magere handen. Dan rukte ze zich los, van dit vizioen, van dat angstig willen gelooven in wat *niet* was; en in die eerste dagen sloop ze dan naar de slaapkamer waar Moeder nog was. Moeder - maar zonder leven - Moeder zonder den glimlach - het gelaat nu strak en de oogen gesloten. En het hartstochtelijke kind wierp zich niét op het bed, en schreide geen weldadige tranen - maar kalm, als ééne die berust, en berustend, nog eens voor het laatst alles in zich wil opnemen, om nooit meer te vergeten, staarde ze naar de doode. Dan langzaam liet ze zich op de knieën glijden, en

dacht, hoe alles was, van af de jaren dat ze zich herinnerde, en ze dacht, waar nu Moeders droomen waren, en Moeders mooie gedachten. Die waren niet *dood*, *die* kunnen niet sterven. En ze verbeeldde zich, dat ze ze voelde om zich, zwevend door het duister, rond dat bleeke hoofd, waar Moeder's denken uit gevluht was, en ze voelde zweven om zich heen dien kalmen geest van Moeder, die altijd rust gaf! En dan dacht ze aan Moeders talent. Was dat dood? Moeder zei altijd: - talent en kunst was een weergeven der natuur door den spiegel van een ziel en een temperament, en Moeders ziel? - En dan ineens hoorde ze weer die stem - en met de oogen gesloten zag ze de Moeder van vroeger - en een heimwee maakte zich van haar meester, zóó groot, dat het haar scheen te vervullen, heelemaal en een uitweg zocht langs hare keel, in een piepig, akelig geluid!

En ze bad, wanhopig, aan dien God, waarin ze niet meer gelooven kon, om haar te verklaren de waarheid, om haar één teeken te geven, om te zeggen waar Moeder was, hoe ze aan haar denken moest om samen te zijn. Ze bad waanzinnig, zich geheel offerend aan dat Mysterie 'God', waarvan ze niets verlangde dan *weten* waar moeder was.

Zoo waren de eerste dagen. - De dag der begrafenis, daarvan herinnerde ze zich in later jaren niets, dien dag had men gevreesd voor haar verstand - maar haar veertien jaren en sterke constitutie hadden de overhand gehad, dacht men, alleen de oude dokter wist dat Plicht en haar Belofte haar gered hadden. Waren de kleintjes er niet? Na die eerste drie weken volgden vreemde weken, wanneer ze 's nachts opschrikte en dacht Moeder te hooren kuchen en blootsvoets liep naar de deur, waar ze eens gestaan had, sidderend, luisterend naar de voorbode des doods. Op den dag hoorde ze ineens Moes' stem, die riep: 'Lizzy' - en als ze ging vanwaar de stem kwam vond ze niets, niets dan een holle kamer, waar wel alles aan de doode herinnerde, maar waar zijzelve niet was. - En na die weken volgden maanden. Een huishoudster was gekomen, - een goede vrouw, maar onbeduidend, die door *niets* herinnerde aan de moeder. Een dochter van een hoofdonderwijzer, geëmigreerd naar Transvaal, om te trachten daar fortuin te maken, die zijn vijftienjarig hoofdonderwijzerschap hem niet gebracht had. Zijn vrouw was hem gevolgd, evenzoo zijn drie zonen, een dochter was bescheiden maar goed gehuwd en de tweede, Johanna was

als huishoudster gekomen, bij Bekkers na Moeders dood. Johanna van Wouwer, was eenvoudig, vlijtig en zonder bijzondere leiding daartoe gehad te hebben, eene verstandige opvoedster zonder de minste poëzie, dat is waar, maar ook zonder eenige hardheid of bitterheid. Ze had bovenal een goed hart en beschouwde het achttal als ze haar eigen kinderen gedaan zou hebben. - Een jaar na Moeders dood trouwde Bekkers haar en zoo stil ging alles en met zooveel tact vermeerde ze alles, wat de oudsten hard kon zijn, dat Lizzy des avonds naar haar toeging en zei: 'Mevrouw, we zijn allen erg blij dat u met Pa getrouwd zijt, en we hebben maar een ding te vragen - laten we u geen "Moeder" moeten noemen - dat kàn niet, als u wilt zullen we "Ma" zeggen.' De eenvoudige vrouw had begrepen. Een instinct zei haar dat dit het oogenblik was om het hart van de oudste te winnen - en kalm, zonder een schijntje van theatraal vertoon, zei ze:

'Kind, als jemie niets zeggen is het ook goed, maar wees alleen wat lief voor me, *ik* zal voor jemie zijn wat ik kan en geen verdriet zal jemie van mij komen.'

En ze had woord gehouden, toen twee jaar en een half *na* haar huwelijk het verdriet voor de

oudste gekomen was, was het niet door h aar geweest.

Na Moeders dood, missend den kalmen raad, missend het droef gelaat, dat Lizzy smeekend vroeg ‘Vaders uitvallen niet te beantwoorden,’ missend die groote reden tot zwijgen: ‘Moeder niet meer verdriet aandoen’, waren tusschen vader en dochter veel harde woorden gevallen. Na iedere twist was in Lizzy gebleven een groote wrok, een niet kunnen vergeten, waarbij zich dan nog voegde al het leed dat *Hij* Moeder gedaan had. Na iederen strijd wilde ze weggaan, denkend dat met wat zij kende van Fransch, Engelsch, Duitsch en boekhouden, zij wel overal een stuk brood en dak zou veroveren. - Na iederen strijd bleef ze voor de kleinen en voor Ma die ook al geen hemel op aarde had, bij een vader aller Bekkertjes! Toen wist ze iederen keer dat de storm eens los zou breken - en het kwam volstrekt niet onverwacht. - Waarom het aankwam? Om Ma - Het was aan tafel, bij het middageten. Bekker was woedend te huis gekomen - een brief die niet met de mail vertrokken was of zoo iets. - Ma - kalm, vertelde, dat ze bij haar moeder geweest was, die vond, dat ze er erg slecht uitzag. En dat was genoeg. - ‘Met al dat geleuter,

- als je moeder begint je te beklagen - trek er dan maar uit met je twee kinderen of je gaat er niet meer, nòg beter.

‘Die twee kinderen neem ik zeker mee als ik zou gaan, maar ik ga niet! We zijn getrouwd, die kinderen zijn ook de jouwe en je zult er nog 'n beetje voor moeten zorgen.’

‘De mijne? Wie zal het zeggen -!’ Ma verroerde geen vin onder de belediging - het was de eerste niet. Ze antwoordde heel kalm: ‘Zoo de waard is, vertrouwt hij zijn gasten’ - De oude heer, dol van woede, vloog op, - en wilde een slag geven - Lizzy vloog tusschenbeiden.

‘Dat niet dat heb je Moeder gedaan, dat doe je mij! Laat twee genoeg zijn!’

‘Weg jij! Je bent net als je moeder!’

‘Goddank niet, zoo goed ben ik niet, die heb je dood gemarteld, dat zal je met mij niet gedaan krijgen.’

‘Zwijg!’

‘Neen, ik wil nu eens niet zwijgen, ik wil nu eens *alles* zeggen. Versta je? Beul! Vrouwenbeul!’

‘Zwijg!’ donderde de oude heer.

‘Neen,’ gilte Lizzy, ‘neen, nu, nu zal de leelijke die *niet* is als haar moeder, het eens zeggen. Je eens àlles zeggen.’

‘Zwijg, zwijg, zwijg!’ en de slagen vielen - ‘weg uit mijn oogen maar eerst op je knieën vergiffenis vragen.’

Een rauwe lach. ‘Op mijn knieën voor *jou!* Voor jou! ik die het niet voor God doe, voor een man als jij, voor een man zonder hart, zonder geweten, zonder eenig goed gevoel - nooit, hoor je *nooit, nooit, nooit* - en...’

‘Dan weg en direct!’

‘Graag.’

‘En nooit meer terug!’

‘Graag!’

Bleek van woede ging Bekker de kamer uit, achter zich de deur slaand. - Bleek en bevend zag Lizzy Ma en ook de kinderen aan.

Nu *Hij* de deur uit was, vièl haar woede, en zag ze ineens alles zooals het was - nuchter, zonder die passie van straks. - De kinderen en Ma verlaten, het huis en de kamer waar moeder gestorven was - en waarheen?

Het vorig jaar - op een reis in Noorwegen, had ze in Odde een Engelschman ontmoet, John Owen Steed - een lawyer - uit Suffolk. Ze hadden gesproken over Londen, hij gelukkig een vrouw gevonden te hebben die zijn taal sprak, zij blij een voorwendsel te hebben om het gezelschap van Pa te ontloopen. - Door

hem wist ze, dat in Londen vrouwen werken, en er geacht worden om hun werk, door hem ook wist ze - dat in den top *altijd* plaats is, en in de top wilde ze komen. Maar ze had ook Dickens gelezen, en kende ook dat Londen. -

Zou ze het wagen? Honderd gulden had ze en kleeren - kleeren genoeg voor héél lang! En ze wilde werken. - Ze zou niemand zeggen waarheen ze ging. Misschien morgen zou *hij* bang zijn voor schandaal, voor de menschen die zouden zeggen: Zijne dochter is alleen in Londen.

Misschien morgen was zijn drift bedaard en zou hij niet willen dat ze ging en zou hij opnieuw haar dat leven doen opnemen.

Haar angst voor het Londen van Dickens verdween voor dien grooteren angst van niet vrij te zijn, morgen. Vrij, vrij! Arm misschien - neen, zeker - maar kalm en vrij! Ze kuste Ma en de kinderen en ging boven om een koffer te pakken. Jacky ging mee.

‘Och, Lizz, Lizz! Ga je nu heusch? En je bent nog geen achttien!’ ‘Never mind, Jacky - ik zal mijn weg wel vinden - en dan zal ik toch niet dat gevoel hebben, dat ik genadebrood eet van iemand die ik haat! Want ik

háat hem, versta je! Als ik hem zie denk ik aan Moeder en aan wat hij haar misdeed - aan haar groote treuroogen en haar stil verdriet. Weet je nog Jacky 's avonds aan de piano - dan vielen die stille tranen. Dat is lang geleden, hé? Weet jij het nog?' En langzaam het linnen onder in den koffer schikkend - ging ze voort: 'Jack, zie nou dat je wat leert, dat je op bureau ergens komt en onafhankelijk bent - dat is het best als je een vader hebt als den onze. Ik ga het ginder probeeren; slaag ik, dan kom je bij me, niet? Weet je Jack - tusschen ons is toch altijd Moeder, wij tweeën hebben haar eigenlijk maar gekend - wij tweeën kunnen over haar praten en daarom Jacky, hóoren we bij elkaar - kom kind huil nou maar niet zoo, waarom? - wat helpt het? - Moes krijgen we toch niet terug - en aan mij is niets verloren.'

'O Lizz, o Lizz!' snikte Jacky.

'Kom kind, een beetje moed!' Maar zijzelf bracht de woorden er met moeite uit en om haar tranen te verbergen, boog ze zich wat dieper over den koffer.

Eindelijk was alles gepakt, de koffer gesloten - en kleedden de kinderen zich langzaam uit, zwijgend - zoo een zwijgen dat erger is dan

snikken. Beiden stonden even voor Moeders portret, dan zwijgend legden ze zich in het witte bed - voor de laatste maal SAMEN.

Jacky, oververmoeid van emotie sliep gauw in, de armen om Lizzy's hals, Lizzy zelf lag met groote staroogen te zien - naar alles, alles wat haar zoo lang lief was geweest. Dat zal ik nu nooit meer zien, dacht ze. - Hoe lánghet al was sedert dien nacht dat Moeder gekucht had - en sedert dien anderen nacht, dat daar kaarsen brandden - naast Moeder - Dood! - Wat is dood? - redding en rust - en vrede. En het leven? Wie weet - neen - ik wil den moed niet verliezen. Ik ben nog jong - en wie weet - wie weet?

Dood - den reddood - die kan ik altijd nog zoeken - als het me te zwaar wordt. Morgen avond ga ik dan naar Londen. - Morgenochtend in Antwerpen, van beide steden weet ik niets - dan dat ik er vrij ben - vrij! Waarhéén in Londen? Waarom denk ik er over - ik weet er toch niets van - ik moet eerst zien - alles vindt zich vanzelf - in een hotel desnoods. Wat ga ik er doen? Wat? wat? - het kan me eigenlijk niets schelen - op het allerergst sterven - en dat is nog niets - After all - dood is dood. En het leven is een

zoodje, zegt Hans. - Waarom denk ik nou weer aan Hans? - Een vreemde knul! Je weet nooit wat ie gaat zeggen - waarom zou die niet getrouwd zijn? Rijk en knap? En hij houdt van kinderen? Daarom houdt hij ook veel van mij, *niet* om mezelf. Wie kan er van *mij* houden? Van de leelijke? Zou Moeder nu al alles weten? Zou ze om me zijn? En weer, als zoo vaak voelde ze een hand op haar hoofd en meende ze te voelen beweging in de atmosfeer om haar heen - en hardop denkend, als sprak ze tegen een tweede, ging ze voort: 'Het moest, Moe, ik kon niet langer en Ma is goed voor de kleinen en ze zullen minder ruzie zien als ik eenmaal weg ben, *hij* kan me nu eenmaal niet uitstaan - ik heb uw oogen en ze verwijten hem te veel.

Moeder, ik ga ver weg, naar Londen - help me, blijf bij me. Als ik 's avonds je hand maar voel Moeder, dan ben ik niet bang meer. - Moeder! Moeder! Zou ik de lamp uitdoen en slapen? Waarom? morgen ben ik hier weg - laat me nu alles nog maar eens aankijken.

Wat slaapt Jacky goed. - Die is mooi als Moeder bijna. Hoe kan die zoo rustig slapen? Enfin het is maar een kind! Wie tikt daar? Gaat de deur niet langzaam open? Heel lang-

zaam - 'binnen; wie is daar, binnen - Marth - wat kom je doen, snoes? Ssst - niet huilen, praat maar niet, Poes - als je niet kan - of wácht - daar - nu is Jacky rustig (met een sprong was ze uit bed) - Kom, dan gaan we op de gang - hier een doek - zoo, nu ben je warm - we gaan wat op de trap zitten - dáár, kom nu maar dicht tegen me aan.'

'Oh, Lizz, Lizz, hoe kun je het doen, en je dóet het - je hebt je koffer gepakt - en je gaat naar Londen. Ik weet alles, alles, je hebt hardop gepraat en ik heb geluisterd en...'

'Jou luistervink! Ja Marth, ik ga naar Londen, maar jij moet er niets van zeggen, aan niemand.'

'O, Lizz, jij hebt Moes gehad - en dan was ik nog te klein en nu had ik jou - en nu ga je weg, net als Moeder - o, ik weet het, net als Moeder - je komt ook nooit meer terug - en wat gaan wij nu doen?'

'Weest nou eens stil, kind, luister nou eens even. Ik ga weg, maar ik kom terug, als ik rijk ben, - en dan komen jullie bij mij wonen, Jacky en jij - dan hebben we een lief kamertje en een piano en des avonds als we thuis zijn speelt Jacky ons voor, zooals Moes vroeger deed, en je zult eens zien, hoe gelukkig we dan

zijn, wij drietjes.' Marthje had langzaam haar tranen gedroogd en glimlachte zelfs even. 'Denk je heusch, Lizz?'

'Natuurlijk, daarom ga ik weg, kom nu gauw in ons bed, daar is het warm - maar niet spreken hoor - voor Jacky.'

Even daarna sliep ook Marth en tusschen de twee slaapstertjes droomde Lizzy haar wakkere droomen, en wilde niet slapen dien laatsten nacht van het oude leven, in het oude huis, waaraan ze gehecht was om zooveel en omdat Moeder er gestorven was...

1897.

‘Andante’.

‘Andante’.

‘Maar zèg me dan, wat je hebt!’

‘Och God, 't is niets, heelemaal niets, 'k weet niet wat je van me wilt.’

‘Wat *ik* van je wil? Maar kindje, ik wil niets, alleen, je bent anders dan anders - er is iets.’

‘Wat zòu er zijn?’

‘Ja, wat! Je bent nerveus, koel soms, dan weer anders - niet je zèlf in ieder geval... Jezus kind, als er wat is, spreek dan uit - zèg het... Dit verdraag ik niet langer... ik kan niet meer werken zoo, eerst was alles zoo rustig, zoo mooi... Zie je, daar zijn ze weer weg, je oogen, ergens vèr weg... Om Godswil kindje, vertel nu wàt er is...’

‘Och, Rik, wat zòu er zijn...’

‘Kom, nou niet altijd weer met dat zelfde zinnetje... “wat zòu er zijn”, dat moet jij me

zeggen... En je gaat 't me nu zeggen... waar tob je over?... Begrijp jij niet, dat als jij daar zoo zit, dat ik dan niet weg kan gaan? Al die dagen heb ik die dorre, duffe colleges geloopt met de gedachte aan jou... al die dagen heb ik mijn kop ingespannen tot werken... telkens was je er weer... en dacht ik aan je - en zag ik je voor me, zooals je nu al acht dagen bent - en denk jij dat 'k dan nog werken kan?'

'Rik...!'

'Ja, toe, spreek je nou uit - Wät is er? Is 't om Anton...?'

'Om Anton? Neen, God neen! Wat kan mij dat schelen - die heeft 't goed in New-York - Anton... neen, als 't dat maar was... Dat is buiten af, dat kan je veranderen - wegdoen... maar wat binnen in is... in jezelf...'

'Maar kindje, in jezelf is je liefde voor mij en mijn groote liefde voor jou...'

'Dat is 't juist... Onze liefde... Zèg... wanneer kan je nu kláar zijn, héelemaal klaar, zóo, dat je je vestigen kunt...?'

'Dat weet je toch, lief... over, laat eens zien, over drie maanden is alles achter den rug - over 'n half jaar trouwen we... God, lief,

wij tweetjes - eindelijk! Dan gaan we samen, zoo trotsch arm in arm... mijn vrouw, mijn eigen groote vrouw...'

'Denk je?'

'Nou doe je 'n beetje raar... of 'k 't dènk... en jij dan? Hebben we er nu al niet anderhalf jaar aldoor maar aan gedacht...?'

'Zeg Rik... denk jij dat 't goed is...?'

'Wàt goed! Kind, wat kijk je raar. Kom nou eens hier, zoo, ja, je armen om m'n hals... nou je oogen... zóo... of wàt goed is nou?'

'Of ik met jou mag trouwen... of ik jou binden màg...'

Om hen was de wijde kamer met de bekende meubelen en al de bekende portretten en schilderijen met de bloemen van hem aan haar... En in die kamer was de groote intimiteit van 'n brandende lamp en toeë gordijnen... van prettig vuur en 'n snorrende poes... En de twee op de sofa, ze waren één in dat alles wat ze saam bijeengebracht hadden... Die kamer was vòor hen en vàn hen - en zij alleen hoorden in dit kader... ook haar japon, zacht rose, hoorde bij 't geheel - hèt straaltje in 't sober algrauw-blauwe...

Terwijl ze praatten, had hij er naar zitten zien, naar al dat bekende, dat zacht-lief ver-

trouwelijke... Nu keek hij bruusk op...

‘Of je me binden mag... of jij mij binden mag... Kind, ja, 't is erger dan ik dacht... dat vraag jij... jij, die me aan mezelf gegeven hebt... jij, die kwam toen alles zoo koud en zoo dor was... jij, die toen kwam om me alles te geven, alles hoor je, want 'k had niets... Jezus lief, als 'k er aan denk wat toen mijn leven was, toen jij kwam... jij... God, hoe 'k je liefhad... en zoo hopeloos... ik... jou... toen kwam dat feest... al die dagen... dat feest met z'n ellendige verveling... en toen die avond... langs 't kanaal, weet je nog... je zag de Walkürenritt in de lucht...! Of jij... mij binden mag...? Och kom... 'k praat er niet eens over, 't is te gek... Binden? Kan jij mij binden? Kan ik soms niet gebonden zijn...?’

‘Maar lief, luister nou, niets zou veranderen... waarom moeten we nu dat briefje halen...?’

‘Waarom? Omdat 'k nu eindelijk eens wil toonen, dat ik je man ben. Denk je, dat dat zoo maar iets is waar 'k nu eens vanaf zie...?’

‘Wat kunnen jou nu de menschen schelen? Was 't zoo niet goed? Niemand vermoedt iets - en we zijn zoo dol gelukkig...’

‘En dacht je nou heusch dat me dat altijd

genoeg zou zijn... zoo even 'n uurtje komen... even gauw 'n beetje geluk stelen... altijd nerveus, bang voor 'n juf, die binnenkomt, voor mijnheer-boven, die 't eens mocht hooren...'

‘Och neen... toe, begrijp me nou - natuurlijk zou 'k bij je komen wonen...’

‘O, zoo, als 'n maîtresse of als 'n entretenue - luister eens, nu *wil* ik dat je zwijgt, zoo gauw mogelijk trouwen we... en waarom? Gesteld nou eens dat 't binden is, waarom zou jij me dan niet binden?... Is er iets, dat 'k liever wil?’

‘Nee, nu niet, maar later... Nu ben je jong... en ik ook nog wel... Over tien jaar, lief, God, denk toch... over tien jaar ben je vijf en dertig... een jonge man... en dan ben ik veertig...’

't Was al zoo vaak zoo geweest... altijd hetzelfde... zij wèl voelend, wèl wetend - dat 't niet duren kon... hun geluk - niet kon, omdat ze ouder was... omdat nu eenmaal de natuur zoo is als ze is en nu eenmaal wil dat de vrouw jonger is dan de man; dat de vrouw eerder oudert... dat ook 't sexueele leven van den man langer duurt dan dat van de vrouw. Zoo vaak al had ze 't hem gezegd in die lange maanden van elkaar liefhebben...

die maanden waarin ze wachtten op 't examen... 't allerlaatste... Och eerst, eerst, in den gelukroes had ze 't niet gevoeld... nu was er ook geen verschil - hij 25, zij 30... nu was alles wel goed... Op een dag was 't gekomen - had het voor haar gestaan als 'n heldere klaarheid, - dat bewustzijn dat 't later anders zou worden - zou *moeten* worden. Toen was ze begonnen met bitter plezier rond haar te kijken... naar die en die en die, die eens in jeugdliefde 'n oudere vrouw getrouwd hadden - en die nu, d'een naar de vrouwen ging, 'n ander 'n maîtresse had, weer 'n ander z'n plicht deed en zich verveelde. - 't Was zoo natuurlijk, dat 'n jonge man een jongere vrouw wilde later, even natuurlijk als 't was dat hij eerst 'n oudere verlangde die hem 'lieven' leeren kon...

Ze dacht dat alles nu weer, zooals ze 't sedert dien éenen dag alle dagen gedacht had, dof vervelend - zonder variatie - altijd dat éene wanhoopsweten 't kan tòch niet duren, de natuur wil 't niet.' En verzwegen had ze 't hem niet - alleen hij wilde niet hooren, wilde niet aannemen dat, 'au fond,' daar waar de natuur aan 't woord is, zij waren als alle anderen...

‘En dan ben ik veertig,’ herhaalde ze.

Hij stond driftig op - gooide zich in 'n causeuse, dan ineens: ‘Hou je van me...?’

Zij, 't hoofd achterover, de armen slap weg...

‘Dàt weet je... als dāt niet was, trouwde ik wèl met je - nu nooit!’

‘Nooit?’ vroeg hij, ‘nooit, zeg je... Kom, je bent zenuwachtig, ziek... We praten er nu niet meer over...’

‘Och neen, doe nu niet zóo, praat nu eens wèl... wees nu eens eerlijk met je zelf en zie dan toch, dat 't niet mag, dat ik niet mag... Lief, àls je later eens een vrouw ontmoette die zou zijn zooals ik nu ben... en je hadt haar lief...’

‘Dat kàn niet, versta je me, dat kan niet, nooit... er is voor mij maar één vrouw... ik zie de andere niet, ik kèn ze niet...’

‘Nu niet, lief, nu niet... maar later als ik rimpels krijg en oud word...’

‘Jij wordt niet oud, hoor je - en nu wil ik dat je gaat liggen en wat rust... en denk er nu niet meer over... als je beter bent, praten we 't uit en je zult zien, dan win ik... toe, leg je hoofd nu rustig neer... en geef me je hand...’

‘Maar 'k wou zoo dolgraag, dat je begreep

dat het onmogelijk is... dat ik niet mag... zeg Rik, als ik eens doodging - zou je dan heel erg ongelukkig zijn...?’

‘Kom, nou wordt 't te erg... ongelukkig? Kind, kijk me nou 's aan... wéét jij nou niet lief, dat voor mij dan niets zijn zou, dat 't dan nòg erger zou zijn dan vroeger, toen ik niet wist dat 'n liefde als de onze mogelijk was... Erger?... 'k Zou niet meer kunnen leven... nee, God, dat is nou geen phrase, dat weet je toch, ik zou me niet doodschietsen... maar m'n leven zou uitgaan... langzaam wegvloeien... Zonder jou?... Neen, God, ik wil er niet aan denken, versta je... Ga nu rusten, toe - als je beter bent, is àl dat vreemde weg, ben je ineens weer de oude...’

‘Arm lief, lief - begrijp je dan niet, dat dat me ziek maakt... dat wéten, zeker wéten dat al dit mooie eens uit zal zijn - uit door 'n andere vrouw, die komen zal, die komen mòet - omdat 't leven nu eenmaal zoo is...’

‘Als dat waar was, ja... dan had je gelijk, maar dat is niet zoo, 't léven is zoo niet... en dat denk je ook niet... 't is mijnheer zoo of zoo, die 't zoo gemaakt heeft... Jezus, ga toch niet generaliseeren... Wij zijn toch geen Dutzendmensche... Juffrouw Lips wil geen

poney dragen omdat 'r meid die ook draagt, moet jij dan ook zoo zijn? Nou lach je - Kom, groote, groote schat, ga liggen...'

'Ja, ja... Kom eerst even bij me zitten, héel dicht bij - zóo, met m'n hoofd op je borst zal 'k je wat vertellen - maar je mag niet boos zijn, hoor! Weet je wat ik heb willen doen...? Nee, 'k vertel 't toch liever niet...'

'Nu moet je 't me vertellen - wat heeft mijn lief willen doen...? Vooruit er mee.'

'Je bent niet boos? Nou, luister, 'k heb wèg willen gaan, 'k heb 't zoo éerlijk geprobeerd... maar ik kòn niet... en nu moet ik dan maar wachten tot 't komt... en dan... ja dan...'

'En nou wil ik dat je zwijgt - vrouw, vrouw, waarom doe je me zoo'n verdriet? Kom lief... 'n zoen, toe, 'n lange, lange zoen... God, m'n lief, m'n lief, toe... En nou rusten... Jezus, je hebt de koorts... hoe laat komt die dokter?'

'Straks... ja, 'k zal wat gaan liggen - 'k heb veel pijn weer -.'

Hij zorgvuldig schikte haar kussens en dan, als was 't een héel fijn blondheidje, vleide hij haar hoofd weer in 't kussen... Dan streek hij heel zorgvuldig de weerbarstige haren van haar voorhoofd en bukte zich voor 'n zoen, die hij

héel zacht wilde, heel eventjes... 'n lichte vlinderzoen...

Zij, d' oogen gesloten, genoot van dat verwennend gedoe, had hem zoo lief dáarom en om zijn heele zijn... en toen zijn volle bloedroode lippen, zijn frissche zoenlippen haar zoo vluchtigjes raakten, kwam àl haar liefde als tot onder de huid en in fijne prikkeling van meer-willen sloeg ze d' armen woest om hem, drukte haar koorts-heete lijf tegen 't zijne en haar lippen zochten zijn oogen eerst, - zijn voorhoofd, zijn hals - en eindelijk moe van 't dolle gevlinger drukten ze zich op de zijne en woelden er koortshaastig - dol verlangend...

Maar hij, beangst om dien heeten adem langs zijn wangen en die droge lippen, liet langzaam los - wilde niet toegeven - vocht tegen de begeerte, die ook in hem was... en zijn wang tegen de hare, streelde hij kalmeerend haar hand...

Niets bewoog in de rustige intimiteit van hun kamer, alleen in de kachel een moe gegons van hoogtrekkende vlammen tegen ijzeren wand.

Nu was 't in haar of alles van daar straks weer onwaar was - of die man toch de oudere was, de meester die haar beschermde... Zoo

ziek voelde ze zich, God, zoo ziek, met die vlijmende pijn in haar buik - ál op die eene plaats - en 't beterde niet... en de koorts was weer hooger... wat doezelde die kamer raar... zoo vaag werd alles... de lamp was toch aan... was 't kousje dan kapot... 't was of ze wegzakte... ergens *diep* in... neen 't hem niet zeggen... nog dieper nu... was dat de dood?... slapen... slapen...

Hij dacht aan wat ze gezegd had... vond 't zoo onbegrijpelijk dat die vrouw vreesde voor later - voor concurrentie van andere vrouwen - God, er was geen andere vrouw... er kon er nooit een komen. Al de vrouwen die hij ontmoet had, wat waren ze naast haar? Mientje, To, Netty, Ans, Lies, God zelfs Lies... en dat was nog de beste... en dan Truus, - Jezus. God beware me, hij kon nog niet verdragen dat zij, zij z'n vrouw, met die wezens sprak... en dan zou hij? Ah bah! Jassis! Arm lief... en ze leed er onder... dacht er altijd weer aan... wat kon hij doen om dat weg te krijgen...? Wat doe je daar nou aan, aan zoo'n idee fixe...? Wat gloeide ze... als 't maar niet ernstig was...

'Zei je wat - m'n lief -' O God, ze ijlde... 'n Rijtuig... 't kwam dichterbij, hield stil... eindelijk die dokter...

Nu was de dokter weg - maar zijn daar-geweest-zijn hing toch nog overal in d'atmosfeer. - Rik op de knieën vóór haar, leunde zijn hoofd tegen 't hare, dat allengskens afgegleden was langs den sofakant... 'Kindje, nu blijf ik bij je vannacht... 'n heële, lange nacht...'

'Ja lief!'

'En dan ga jij rustig slapen, héel rustig, beloof je me dat? Nou denk je aan niets meer... alleen aan jezelf...! Nou ga je me dat beloven...'

In haar was nu alles weer wakker... ook weer dat al wéerkeerende bewustzijn, dat 't niet mocht, niet kòn... en ze vond 't náár, dat ze nu weer zoo hël wakker was door dien dokter - 't was zoo goed daarstraks, dat wegzinken, dat niet meer denken kunnen - en 'n bittere trek was even om den mond... Hij zag het... God, hij kende 't nu al zoo goed, dat trekje dat er vroeger nooit geweest was, dat er nu was om niets, ineens, midden onder hun woeste liefkoozingen... en hij lette nu op, trachtte te weten wát 't dáár riep, welk woordje, welke aanraking... Het hinderde hem, haar zoo bitter te zien. Jezus, hij had haar toch zoo graag

alles bespaard - zijn blond, bleek vrouwtje, dat al zóoveel geleden had, zonder dat hij het had kunnen helpen... vóór hij haar kende, toen zij èrgens pijn leed en verdriet had en hij - ja, God weet wààr geweest was...

‘Rik...?’

‘Ja, mijn lief...’

‘Rik, àls ik eens doodging, zou je dan èrg veel verdriet hebben -?’

‘Kom, je bent heelemaal van streek - anders zou 'k zeggen, nur nicht sentimental werden -’

‘Lief - ik ben niet sentimenteel. 'k Wou enkel maar wéten - alles kan gebeuren, lief - en als 't nu eens was - zou je dan... zou je dan toch later nog wel 'ns eventjes lief aan me denken? Flauw? Misschien wel - maar weet je, als 'k dàt zéker wist, dan zou 'k zoo graag nu maar dood gaan...’

‘Toe, schei je nou uit? Kind, waarom plaag jij me zoo? Waarom maak je me zoo beroerd? Wáárom zoek je verdriet voor jezelf en voor mij?’

‘Ach lief, 'k zoek 't niet. Kan ik helpen wat daar in m'n hoofd vanzelf opkomt... Weet je, mannie, als 'k nu ging... dan had je al 't lieve en mooie van me gehad... dan hoefde ik niet bang te zijn, dat eens 'n desillusie komen

zou, dan had jij 'n herinnering, zoo mooi, zóo zonnig, dan was 'k wèl voor altijd de éerste in je voelen en denken.'

‘Nu is 't genoeg en nu verbied ik je, 'r verder over te praten.’

‘Waarom nou -? Als je wist hoeveel beter 't voor me is, uit te praten, dan zoo almaar te denken - soms voel ik, dat, als 'k maar eens heelemaal àlles gezegd heb - als 'k maar altijd alles zeggen durfde, ook die kleine gedachtetjes die zoo plots opkomen en weer weggaan, dat ik dan dien angst niet zou kennen...’

‘Kijk... nu gaan wij afspreken, dat jij mij voortaan alles zegt... dat eerstens, en dan nog wat. Nou beloof je me dat, als ik zoo wel eens uitval... dat je dan altijd bedenken zult, dat dat làter nooit meer zoo zal zijn. Je begrijpt toch wel, dat, als we eens getrouwd zijn, als dat gespeur en dat bespieden gedaan is, dat ik dan 'n heel ander mensch zal zijn. Jezus kind, zóo is 't toch geen gewoon leven... Wij zijn toch menschen, die bij elkaar hooren, niet maar zoo'n paar uur per dag, maar altijd... en we hebben rust noodig, onze liefde moet vrij opbloeien, nu wordt ze door alles gedrukt - terwijl datzelfde àlles haar weer prikkelt. Leg je kopje nou

rustig neer. - Ik blijf bij je. - Is 't nou zóo goed?' Nu voelde hij 'n warmen traan op zijn hand - en werd wanhopig om dat verdriet waar hij niet tegen op kon, dat verdriet om 'n paar jaar - 'n niets, maar dat niet weg te nemen wàs.

In hem was zoo groote zekerheid dat 't niet anders meer kon -, dat wat daar in hem was voor haar, er altijd zou blijven... Hij voelde dat zonder die vrouw geen toekomst denkbaar was, hun leven was zoo sáámgegroeid toch, in àl die maanden nà haar scheiding. Zacht streelde hij haar zijig haar - drukte even haar oogen toe, legde dan zijn wang tegen de hare, zoodat zijn adem in warme vlagen haar nek beroerde... en dommelde dan in... Zij, in koortssoes, voelde dien warmen luchtstroom - zwaar in de nek, dan wegstervend langs de schouder... en 't gaf haar 'n verteederd rustgevoel -, die adem en de zwaarte van zijn lieve hoofd - en in droomdenken had ze hem heel lief, hoog-uit lief, boven haar vreezen en angsten..., geloofde ze weer aan 't eeuwige van zijn liefde en de hare en haar denken gleed ten laatste weg in 'n fijne donzing van visioenen... Toen sliep ze... en maakte een zucht hem wakker.

Voorzichtig stond hij op... legde nog even de deken over haar bloote schouders, draaide 't gas wat lager en ging dan zitten aan de tafel om te denken over haar en zichzelf.

II.

‘Rik, luister eens even.’

‘'n Minuutje, éven nog wat opslaan...’

Zij, kàlm, schreef door..., zag toch hoe hij opstond - naar de boekenkast ging - 'n boek nam van de middenplank...

‘Ja, wat is er...? 'k heb 't gevonden... nou ben ik tot je dienst.’

‘Nou komt Mies straks! Toe, Rik, ze is heusch liever dan je denkt!’

‘Ja, God, dat kàn wel... maar ik heb de smoor aan 'r... en zij aan mij dito...’

‘Och nee, dat is 't niet, heusch niet, maar ze hield van Anton... en ze ziet, dat jij zijn plaats inneemt...’

‘Nou ja, goed, dat is wel aardig, die aanhankelijke trouw aan Anton... Maar waarom nou? Zij zal zich hier weer misplaatst voelen... ik kan 'r zuurzoet gedoe niet velen... en jij staat er tusschen. 't Is alles zoo onnoodig. Had haar op onze kosten 'n reisje laten doen met

To - of ergens uit logeeren laten gaan - maar waarom ons die scènes niet bespaard?’

‘En dan komt er nòg wat bij... Ma is toch altijd zoo goed voor me geweest... en nu heeft Mies niemand dan mij om mee over haar Moeder te praten...! Misschien als 't mijn eigen zusje was, kon ik er makkelijker over heen, nu komt er zooveel bij. Ma, die 'n snoes van een stiefmoeder voor me geweest is... begrijp je... nu wil ik niet, dat Mies na àl die jaren zal voelen, dat ik een stiefzuster ben, nù vooral niet, want dan geeft ze in haar hart jòu de schuld.’

‘Dat kan me minder schelen... maar je hebt wel gelijk, zie je, en we zullen zien - en er 't beste maar van hopen. Ze zal wel zóo komen... Aan wie schrijf jij nu nog?’

‘Aan Berthe... dan is 't achter den rug...’

Nu viel weer 'n loome stilte. De lamp met zijn soberen schijn scheen alles rondom te sussen in soezenden slaap... Hij werkte door, bladerde in boeken waarvan de blâren tusschen zijn droge vingers knitserden - zij schreef, de penpunt zacht glijdend op 't papier, vullend 't wit met wegleunende zwartheidjes.

De deur knarste even, 'n piepend geluid - poes gleed binnen; zocht met langzame rekbe-

weging 'n plaatsje... achter poes kwam de meid, 'n mandje met glazen en zilver onder de arm...

‘De krant, Mevrouw... Moet ik 't bed van juffrouw Mies op de groote logeerkamer opmaken...?’

Leny keek niet op... hoorde maar half, zei dan toch ‘ja’ - en Minke schikte nu maar door in 't buffet... 't zilvergerinkel was als fijn klokkenspel, waartusschen 't klinken van 't kristal was als 'n neventoon van fijn gelui. - Nu ging Minke weg, na even nog het theelichtje wat neergedraaid te hebben... Bij 't sluiten van de deur -, wat hard, - keek Leny op - en nu ineens uit haar brief...: ‘Rik, ze moest er al zijn... 'k Had haar eigenlijk wel kunnen gaan halen.’

‘Ja, kijk, daar moet je nu niet weer over zeuren... had 't dan gedaan...’ Zijn toon was bruusk. 't Hinderde hem -, dat altijd weifelen van haar - willen, niet willen, tòch willen. Dat overbodige gezeur ook ergerde hem...

‘Nou mannie, nou niet op zoo'n toon. Kom eens gauw hier en zoen 't af... Brrr! wat een humeur...!’

‘Ach neen, dat is geen humeur - alleen, Jezus kind, jij brengt je leven door met twijfelen.

Wil iets en doe het, wil 't niet en laat het dan, maar 't een of 't ander, niet dat héén en weer geslinger -. Daar, 't is al weer over. Kind, wat ben je toch 'n schat, een schàt... Kijk, dat is nou geen praatje, maar zulke oogen als jij hebt, heeft toch geen andere vrouw - dat wit van jouw oogen is zoo blauwig...'

'Toe man, doe nou niet - Je maakt mijn haar in de war -'. Ze stond voor de spiegel en schikte hier en daar 'n lokje... Keerde zich dan coquet om... 'Is 't zoo nog goed - of moet ik 't overdoen?'

'O, mijn ijdel vrouwtje! Ja - ijdel ben je' plaagde hij 'zóó ijdel... en zoo moet je altijd blijven en...'

'En nu zèker; nu komt er 'n mooi jong meisje en moet mijn jongen tòch trouw blijven, dat is heel moeilijk, héel erg moeilijk... Kijk me eens aan... Zeg nu eens heusch... heb jij nou nooit eens - zoo héel eventjes, 'n andere vrouw begeerd - zoo heel erg eventjes?'

'Neen!'

'Neen?'

'Vindt je dat zoo vreemd? Ik niet! Zie je, jij bent zoo alles, er is nou aan jou niks dat ik zou willen veranderen. Jij bent mooi, intelligent, gracieus en lief... En dat weet jij wel. Zeg

nou eens, deed dat jou nou geen plezier gisteravond in 't theater - àl die bewonderende oogen? Als de koningin daar nou binnen gekomen was, hadden toch alle mannen naar jou gekeken...! Even was ik toch nijdig... je was zoo brutaal-mooi, maar dan vond ik het toch wel heerlijk.'

'Lieve, jaloersche vent, even gauw je lieve wimpers zoenen - en dan je oogen, die twee prachtsterren - en dan zoo zachtjes mijn vingers laten vlinderen over je lieve snuit. - Pas op als je verliefd wordt op Mies en nu speelsch balde ze de vuisten - 'pas op, want dan'... en ze liet hem even haar nagels zien, die hem als vochtige, rose schulpjes tegenblonken, 'dan krab ik je oogen uit - alle twee, hoor je...'

'Dat mag je...'

De deur vloog open - en daar stond Mies...

'Bonsoir allebei...! Jelui excuseeren mijn inval! De deur stond open - Minke is zeker om 'n boodschap.'

'Laat me je eerst eens bekijken, zusje! God, wat ben je een dame geworden - en je haar in de hoogte, en lange rokken. Nou Rik, wat zeg je ervan...!'

'Magnifiek,' zei Rik stug...

'Leny, die Rik van jou vind 't maar half

goed. Hij had al het land aan me als meisje - maar nu, zoo'n mamsel...!

‘Je bent nog altijd even ondeugend. Zusje, zusje toch... Doe je jas maar ineens boven af, dan hoef je hem straks niet meer mee te sjouwen. Waar is je bagage?’

‘Die heeft de koetsier in de gang gezet. O, jè, als die er nog maar staat, want ik heb de deur weer opengelaten voor Minke. Nou, tot zoo, Rik... erger je maar niet, hoor, 'k ga weer gauw weg - en ik beloof je zoet te zijn - en braaf - en goed..., en niet zooveel praten, en bescheiden - of neen, je zal 't ondervinden... jongen, mijn examen heeft me zoo bezadigd gemaakt - tot zóó-o!’

Weg was ze, Leny na - de gang in, waar Minke net binnenkwam: ‘Ach, heere God, daar is de juffrouw al. - Hoe heeft u 't binnen gekregen? En net, nou ik even weg was. Je zal 't altijd zien - nog geen twee minuten ben 'k weg of juist komt u...!’

‘t Is niets, hoor Minke, die koetsier heeft dat wàt mooi gedaan... Breng jij 't nou maar even boven. Heb 'k de groote kamer, Leny - Verrukkelijk...! Dat is zoo'n prachtig uitzicht op die weiden - zoo ver, ver... Pas op Minke, 'r is breekbaar in...’

Minke zeurde weer: 'Twee minuutjes - je zal het altijd zien. 'k Zeg nog tegen de juffrouw, hellep me even eerst, maar jawel, d'r stond zoo'n jong ding - en dat heeft zoo geen manieren, nee, zegt ze zoo, die 't eerst komt, die 't eerst maalt...'

Leny vond al dat gezeur vervelend - brak het af.

'Zeg Mies, wees nou lief tegen Rik - je zal zien... zet daar maar neer, Minke, en dek gauw voor de juffrouw... Neen, heusch, je zal zien, hij is zoo goed en hartelijk...'

'Jawel - maar sympathie laat zich niet dwingen en 't is Goddank wederkeerig... Zeg, hoor je nog wel eens wat van Anton...?'

'Nooit! Die zal wel hertrouwd zijn...'

'Nooit!' zei Mies nu, onstuimig. 'Nooit, zooals die...!'

'Toe Mies, laat dat nou. Je weet, ik kòn niet anders. Denk je, dat 't zoo maar zonder slag of stoot gegaan is? Kom, 'k zal even losdoen...'

Mies, de blouse nu uit, de schouders bloot, woelde in 'n city bag - haalde er 'n gutta percha zakje uit... en al pratende schonk ze water in de waschkom en begon te poedelen. Leny vervolgde: 'Ik heb zoo gevochten, kind. Kijk,

ik ben toch blij, dat ik je dat nu zeggen kan. Eerst was 'k even boos, dat je dadelijk weer over Anton begon - maar 't is toch beter. Kindje, 'k heb zoo gevochten. - Hij is zoo veel jonger - ik was zoo bang, bang dat het niet zou duren, begrijp je... maar 'k had hem zoo lief, zoo zielslief - en dan werden Anton's brieven hoe langer hoe korter en koeler. - Toen mijn ziekte. Zusje, wat hij toen voor me gedaan heeft kan niemand beseffen. Al die lange, moeë nachten...'

Haar stem was gebroken - en Mies - ineens aangedaan - niet denkend om haar ingezeept gezicht, kwam naar haar toe, en kuste haar.

'Stil nou, groote zus, ik begrijp het wel. - en ik zàl wel lief zijn.' Ineens viel haar oog op den spiegel, zag ze hen beiden bezeept - en begon te giechelen; 'Kijk eens, kijk eens, zie je wel, dat ik idioot word...' Leny lachte nu mee - hun twee lachende gezichten tegen, in 't glas... En nu zag Leny weer ineens hoe jong Mies was en hoe frisch, - hoe lenig en slank bij haar zwaardere, rijpere lichaam en met haar betraande oogen voelde ze zich nu heel oud, zóo veel ouder dan Mies... en een vage vrees steeg in haar - 'n vrees die was als 'n

schim van den ouden angst... en ze wendde zich af van den spiegel... zette zich op 't bed... Mies vertelde nu van het examen. 'Zoo 'n lamme vent... vroeg iets van de Meridiaan van Greenwich, over welke Hollandsche eilanden die ging - ik wist er niks van, antwoordde in 't wild, maar keek hem schattig aan - ik was er door natuurlijk.' Zoo dom was ze nu niet meer - dat wist ze al, dat lief kijken meer doet dan veel weten. 'God, die Jo Kamphuijzen kende veel meer dan ik, was tòch gezakt, op niks - schriftelijk goed - mondeling, ho maar!'

Iets in Leny deed erg pijn. Wat was dat kindje veranderd - toch was ze nog wel naïef - maar 't eenvoudige was eraf... Nu deed Mies haar haar, kamde 't in groote streken naar boven, wrong het in 'n brutale knoop en, handig, prikte er wat spelden in... al babbelend 'ach, 't is nou voorbij zou je zoo denken, maar nou begint 't eigenlijk pas - nou moet ik wat zoeken. Zèg, zou er in Den Haag niets zijn voor me, iets als "private teacher" of zoo; tegen 'n school zie ik zoo op... Doe je even vast, dan ben ik klaar. Denk je, dat er zoiets te vinden is, zeg?'

'k Weet niet, hoor, maar toe, kom nou eerst eten, dan praten we daar straks over met Rik...'

Nu gingen ze de trap af - Mies vóór -

en de eetkamer in. Rik, 'n beetje kribbig omdat de meid nou weer zijn papieren versjouwd had - keek niet op of om bij hun binnenkomen, - droeg met ostentatie 'n editie van Hooft en wat sanskrit-rommel extra voorzichtig van de tafel naar 'n fauteuil, bleef daar nog overdreven nauwkeurig schikken, dacht 'God, ze mag wel zien, dat ze stoort.' 'r Toon van straks was hem niet bevallen - zoo vrij, ajasses - en dan dat 'would be'-ingénue van haar...

'Stoor ik je, Rik?' vroeg Mies ondeugend, best ziend zijn expres gedoe.

Haar toon prikkelde hem tot 't zeggen van:

'Eigenlijk wel - maar geneer je niet.'

Mies vond het heerlijk, dat stille vechten, voelde wel in hem al den opstand tegen haar. Ze herinnerde zich nu ook, hoe hij, vroeger al, vóór die twee getrouwd waren, haar altijd stug en streng behandeld had. Maar toen gaf ze er reden voor... toen vocht ze tēgen hem om Anton, maar nu, nu was ze tòch besloten hem te verdragen, hem aardig te vinden als 't kon, om Leny's wille... Hij scheen er niet op gesteld... Bah! Ze had er sterkeren dan hij zien toegeven. Als je nu maar wil, maar altijd lief zijn, al deed hij nog zoo onbehouēn. Daarom zei ze nu ook:

‘Minke had best op 'n hoekje kunnen dekken... maar het is nog niet te laat... leg je boeken maar weer neer. Zoo, Minke, als je nu hier dekt, heb ik plaats genoeg en dan kan mijnheer doorwerken. Ik beloof je Rik, ik zal niet praten.’

‘Och,’ zei Rik, ‘laat nou maar - ééns eruit kom je er zoo gauw niet meer in... Bon appetit, ik ga 'n straatje om - tot straks dan!’

Rik draaide nog wat rond... en ging dan na een ‘b'soir’ de kamer uit. Even later hoorde Mies de voordeur hard dichtslaan, ze stond op, keek in den spiegel en zei in zichzelf: ‘Mies, neen, je bent niet veranderd... je bent 'n echte knappe meid... wees nu lief... hij *moet* eronder. Je wilt een thuis hebben bij je zuster en je zwager - je wilt warmte en liefde - dan moet je vechten. Die Rik, die harde, koude Rik moet jou leeren verdragen en lief vinden.’ - En nog eens lachte ze in den spiegel... trok een pruilmondje tegen zichzelf... en lachte even hardop... ging dan weer aan tafel zitten... waar de biefstuk al koud geworden was, en begon te eten...

Leny kwam binnen met 'n schotel vruchten, bleef even staan. ‘Wáar is Rik?’ vroeg ze.

‘Uitgegaan... hij wou nog even 'n straatje om...’

Leny voelde nu weer diezelfde steek - en ze had alweer berouw Mies gevraagd te hebben - àls, àls wat ze zoo vreesde, kwam door dit kind... Nooit nog was Rik 's avonds alleen uitgegaan... nu zou 't beginnen... en waarheen? Eéns weer 't koffiehuisleven aangewend, zou hij blijven gaan... en dan hoefde hij maar eéns... ach, als je gedronken hebt... en een vrouw... die vrouwen zijn zoo slim... o, God ze zou 't nooit vergeven kunnen... Waar dacht ze aan, toe! 't Zou wel gaan, Mies wilde nu ook haar best doen... Ze zette nu de schaal op tafel... De druiven onder de lampeschijn waren als moeë vruchten, mat en dof tegen den hellen schijn van den glimmenden appel en de rijke glans van de peren. Mies keek er naar... ‘Prachtig toch, hè, zoo'n schaal fruit...’

‘Ja,’ zei Leny in gedachten, dan doorgaand met haar denken van straks: ‘Mies, hebben jelui gekibbeld? Nu al?’

‘Ben je niet wijs kindje - 'k denk er niet over met Rik te kibbelen.’ Ze stond op, ging nu vlak voor haar staan, en keek haar vroolijk aan: ‘Kijk zus, zooals je mij hier ziet,

zoo beloof ik jou, Rik's antipathie te overwinnen... Gekibbeld? Welnee, maar ik stoorde hem in zijn werk... en misschien dacht hij óók wel, dat wij, twee zusjes, zoo in 't eerste moment wel wat te bepraten konden hebben waar hij niet bij hoort. Nu, toen is hij een eindje omgegaan...'

'Och ja, 't zal wel zoo zijn...' gaf Leny treurig toe... 'maar dat mocht juist niet. Kijk, Mies, ik wou zoo graag, dat 't nu zóo werd, dat hij voelt dat hij nooit weg hoeft te gaan. Mies, toe, wees lief en goed voor hem. Ja, ja, probeer hem te winnen... Zes weken blijf je bij ons... 't ligt zoovéel aan jou of ze prettig of ellendig voor ons worden.'

'Maar zusjelief, ik beloof je, aan mij zal het niet liggen... Ik wil alles doen om geharrewar te vermijden. En heusch, dat Rik nu uitgegaan is, is mijn schuld niet... Kom nou eens gezellig zitten en vertel me nu eens wat. Al die jaren... je raakt zoo vervreemd van elkaar. Toch was 't straks of ik niet van je weggeweest was... Je verandert zoo weinig.'

'Vindt je heusch?' vroeg Leny...

'O, coquet zusje...'

'Ach neen, kind... coquet niet... of misschien ook wel... maar dat moet je be-

grijpen...' en dan ineens vertrouwelijk: 'O, Mies, Mies... 't is soms zoo'n wanhoop om oud te worden... We zijn zoo in-gelukkig - zoo onzegbaar gelukkig samen... en nu te weten dat 't tòch niet duren kàn - dat de dag moet komen - dat hij me nog wèl lief zal hebben, maar me niet meer begeeren zal... Dat moèt komen, versta je... Als ik vijftig zal zijn is 't uit... Een man van vijf en veertig wil 'n jónge vrouw -...'

'Toe, maak je nu geen zorgen voor niets... je bent gelukkig, nou, geniet er dan maar van. En bovendien - wat voor 'n anderen man geldt, kan best niet gelden voor Rik. Hij is veel ouder dan hij is... en zoo ernstig... Ach, neen, dat zou ik nou maar uit mijn hoofd zetten.'

'Och kindje... als dàt kon... Ik ben gelukkig, ja... maar altijd toch is er daarachter - achter mijn geluk, die angst. Soms denk ik dat ik gek zou worden, als ik hem moest verliezen...'

'Kom zus, ben je klaar...? Geen spoken oproepen, dat is...'

'Spoken? Ja, dat zijn het... Spoken, die ongevraagd komen - en onzichtbaar rondwaren... spoken... en o, Mies... de mijne komen zoo vaak...'

‘En nu màg je niet meer daaraan denken, hoor je... je staat daar zelf als 'n spook. Kom, wees weer eens je oude, flinke zèlf. Is dat geluk? Eh bien, merci! Mag ik een peer? Toe vertel eens wat anders. Bevalt jelui dit huis? Jelui zijn vlak bij 't Bosch hè; als je wil, gaan we allen dag wandelen...’

‘Ik wandel nooit zonder Rik...’

‘Dan gaan we met ons drieën...’ Leny vond 't ineens héel naar, dat er zoo over hem beschikt werd - en voelde nu weer Mies' daarzijn als 'n groote stoornis van enkele kleine dingen. Toch wilde ze haar niet afstooten. Mies begreep 't niet eens... ze waren ook zóo gek verliefd, zij tweeën en zoo altijd samen. Ze zei dus maar: ‘Natuurlijk, graag!’ Toen ging de voordeur open en kwam even daarna Rik binnen.

‘t Is niets lekker buiten, 'n miezige regen. Wat zie jij bleek, Leny!...’

‘Waarom ben je uitgegaan? Ik dacht, dat jelui weer geruzied hadden... Toe, doe dat nou niet meer...’

‘En ben je daarom zoo bleek? Arm klein wijfje, wat moeten andere vrouwen dan...?’

‘Ja, maar ik ben geen andere vrouw Rik, beloof je me dat je me dat niet meer doet?’

‘Goed, goed, krijg ik nou een kop thee?’

Is de krant er nog niet?’ Rik belde en wel wetend waarvoor dat was, bracht Minke de krant binnen. ‘Jelui excuseeren me?’ En de beenen languit, de rug diep-weg in 'n smokingchair, verschool Rik zich achter het ‘Vaderland.’

Leny met haar rug naar de kamer, de lange zwart fluweelen sleep achter haar uitdeinend, was bezig aan de theetafel. Mies keek naar haar, en dacht hoe jong ze zoo scheen, 't blonde, fijne kopje boven 't elegante, slanke lijf... Hoe vol gratie ze was en hoe in-gedistingeerd... Rik viel haar ook erg mee... Ze vond hem nu wel 'n mooien man... en ook wel ‘smart’. Wat zat hij daar nu bokkig achter die courant. Kijk, hoe mooi ze hem nu zijn thee gaf... Tegen Leny was hij wel lief... Zou zijzelf nou ooit zoo verliefd worden als Leny - en zou dan een man haar ook zóo liefhebben? ‘Dankje wel,’ zei ze, toen Leny haar nu ook een kopje thee gaf...

Wat 'n prachthanden had ze toch, zoo tener, en slank en wit... De hare waren niet half zoo mooi... Toch leuk, om hier te zijn... als Rik nu maar niet te erg bleef koppen. - Als ze eens hier kon blijven en leven van lessen of 'n dagcursus! Ze wou erg, erg lief zijn... Als dat kon, zou 't wel heerlijk zijn, dan had ze weer een thuis, een echt thuis... Ze zou

't nu eerst maar eens aanzien... en vooral heel lief zijn...'

'Toe, speel eens wat,' vroeg Leny, 'de piano is in maanden niet open geweest...'

'Zou 't Rik niet storen -? Als je leest is het zoo vervelend.'

Rik zag op. Hield ze hem nu voor den gek?

Maar haar gezicht stond vriendelijk ernstig... toen, in een behoefte om Leny plezier te doen, zei hij, de krant neerlegend: 'Dan lees ik niet... van twee goeden 't beste... dan luister ik.'

Mies, gewillig stond op, zocht wat tusschen de muziek. - Nu had ze gevonden. Ze draaide 't pianokrukje op... en na een paar harpèges speelde ze 'n Ungärische Tanz van Chopin...

Leny keek naar Rik - maar nu kòn zij zijn blik niet opvangen - star en strak keek hij voor zich uit. Mies speelde - de lange vingers deinen latend over de wit-en-zwarte toetsen - en weer had Leny een ellendig gevoel, als moest iets gebeuren, iets wat ze vreesde... en dat toch nader, nader kwam...

III.

'Wat draai je toch heen en weer. Is er iets? Ga toch rustig zitten.'

Rik ging naar 't raam, keek naar buiten in den aanduisterenden avond, keerde zich dan om: 'Waar blijft ze nou toch?' vroeg hij meer aan zichzelf dan aan haar.

'Mies?' vroeg ze onrustig.

'Ja, natuurlijk, ze moest toch om vijf uur hier zijn.'

'Och, wel neen, zij schreef, "als ik klaar ben bij Hirsch, kom ik met den trein van 4.30." - nou is ze waarschijnlijk niet klaar gekomen en nu komt ze 'n trein later...'

''n Trein later? Maar God, 't is acht uur, waarom stuurt ze dan geen telegram?'

In Leny groeide de vage onrust van de laatste weken - onrust om de onverklaarbare nervositeit van Rik - om zijn vreemd gedragen tegen Mies, die hij soms ontweek, dan weer opzocht... om zijn intens naar haar staren als ze 's avonds piano speelde - en om de groote drift die in hem opbruiste en naar buiten drong als ze eens, om geen-lust hebben of wat moe-zijn, weigerde te spelen. En nu weer om zijn onverholen onrust... Ze wilde wéten nu, haar onverschilligheid overdrijven om hem te exaspereeren - hèm uit zichzelf te halen... en wàt dan ook gebeurde... om te wéten...

‘Maar Rik, we sturen toch nooit telegrammen...’ Met sterken wil dwong ze haar stem tot vastheid... maakte ze haar toon onverschillig...

‘Dat is wat anders...’, vergat hij zich...

‘Wat anders? Waarom? ’t Is geen kind meer. Waarom maak je je nu zoo bezorgd?’

Hij gaf geen antwoord, slierde zich in 'n grooten stoel en nam een krant...

Leny, in 'n rocking chair, achter haar boek, veinsde te lezen - en dacht, hoe vreemd alles gegaan was sedert dien avond dat Rik en zij spraken over Mies' komst. Hoe had hij toen 't land aan haar, en hoe had zij toen gehoopt dat alles goed zou gaan, dat die twee, die ze beiden zóo liefhad, samen ‘goed’ zouden zijn. Hoe had ze toen in Mies geapprecieerd 't stil verdragen van Rik's gewilde grofheden en haar onverstoorbaar lief-voor-hem-zijn.

Toch wist ze het toen al -, neen, weten niet, vóórvoelen, héel vaag maar, dat er ongeluk broeide... Ze verwachtte, dat Rik zou omdraaien en lief zou worden tegen Mies, heel lief... Maar dát was nièt gebeurd; eer 't tegendeel...! Zijn uitvallen van slecht humeur waren soms bar geweest... zoo bar... o, ze zag het alles zoo klaar nu... zóo bar, dat Mies had

willen overwinnen, en al haar brutale coquetterie te hulp geroepen had...

Geleden had ze toen, zij, Leny... omdat ze zag dat Mies niet anders kòn en ook Rik niet. Ook, omdat ze 't langzaam had zien gebeuren in hèm, 't werken van de charme van jeugd en frischheid... Ze had mooi zich nu alles te verwijten - nù was 't te laat -. God, waarom had ze Mies toen niet weggedaan? Ze had er toch over gedacht... dikwijls - maar dån -! Dat was weer 't oude in haar, die lust om zichzelf te plagen... Ze wilde lijden - ze zocht 't... En zelfs nu... Daar stond hijw eer op... God, hoe hij haar liefhad! En zij... zij had het gewild... neen, dåt niet, dåt niet, ze had 't aangezien, lijdelijk toegekeken, niet verhinderd. En nu was 't te laat, nu had Mies hem gewonnen, zóo zeker gewonnen.

‘Kom, 'k neem mijn hoed - en ga haar 'n eindje tegen - 't is te laat voor haar om nog alleen op straat te loopen.’

‘Ach ja,’ zei Leny...

Hij hoorde 't nog even, was de deur al uit.

Ze luisterde hoe hij met 'n ruk zijn jas van de kapstok trok - en nu ineens, zonder zich te verklaren waarom, liep ze de gang in...

‘Kom even binnen Rik, wij twee hebben wat te praten, eer je gaat.’

Haar toon ontzuochterde hem - en hij voelde zich nu ineens klam worden en rillen als in koorts... God! wat deed hij toch? Mies - Leny... Zou zij gemerkt hebben? Dat mocht niet! Dat kòn niet. Dan moest er iets gevonden worden, háar leven mocht hij niet breken... Hij voelde zich als 'n held nu, ‘dan moest er iets gebeuren,’ maar nog terwijl hij 't dacht - wist hij dat 't niet kon, dat hij Mies begeerde, meer nog dan hij ooit Leny begeerd had, Leny de oudere, voor hèm, meer kalme geliefde. Binnen, onder de lampeschijn zag zij hem bleek en vreemd, merkte 't nerveuze trillen van zijn lippen - en 'n immens meelij vulde haar, met zichzelf eerst - dan óok wel met hèm... hoewel hij alles begéerde - èn had - terwijl zij ging verliezen en alle begeerte in haar dood was.

‘Toe, ga even zitten.’ En toen hij zich, moe, in den stoel liet vallen, waarin hij straks gezeten had, kwam ze over hem zitten en nam zijn handen. In haar deinde nu uit àl haar groot mooi-willen-zijn en goed-willen-doen, en 't kostte haar nu geen moeite wat ze ging zeggen...

‘Rik... je hebt me niet meer lief!’

O God! Daar was het... Hij had wel gevoeld dat 't ging komen, maar nu ze 't zoo zei, zoo helder en klaar... Ze mòcht 't niet gelooven... maar wàt nu zeggen? O, zijn hoofd, zijn hoofd! Als Mies nu maar niet kwam... Nu iets zeggen, gauw. 'r Om lachen... zóo... zóo... En hij lachte gewild: 'Wat zijn dat nu voor dwaasheden?'

Maar zij zàg nu zoo goed. Wèl, even nog, toen hij lachte, had ze flauw willen hopen... als... als... maar dan dadelijk weer had ze niet gewild. Neen, nu was 't er, nu moest 't dan maar.

'Neen Rik, dat zijn géen dwaasheden - en je weet het wèl, je weet 't zoo goed als ik... we hebben 't toch altijd geweten, m'n jongen. Alleen jij wilde niet gelòoven... Waarom snik je nu zoo? 't Is alles zoo natuurlijk, mijn jongen, m'n lief... Toe, snik nu zoo niet. Kijk, 'k ben je zoo dankbaar voor die jaren van geluk...' Ze zweeg even, en voelde in zich stijgen 'n wellustige extase, ze voelde zich 'n heilige, 'n martelares nu, die vrijwillig van alles wat ze liefheeft, afstand doet en nu ging ze verder - buiten zichzelf:

'Och toe, toe, houd op - ik kàn je niet hooren snikken - of ja, doe maar; als dàt je

goeddoet, zóo tegen me aan. - Nu is 't of ik je moeder ben, je moeder, die je zóo liefheeft...'

Hèm was dat lieve als 'n acute pijn, 'n schrijnend, schroeiend verwijt aan zichzelf - en nu hield zijn snikken op, kwam zijn manzijn in opstand tegen haar offer - tegen eigen slapheid...

'Zwijg nu... Ik heb je...'

Maar dàt wilde ze niet...

'Neen, dàt niet! Geen leugen - Nu weet ik dat, toen je dat tegen me zei - je 't meende; zeg 't nu niet... anders heeft 't verleden geen waarde meer.'

'Maar ik meen...' Een woede steeg in haar om zijn lafheid van te willen schipperen, nù nog.

'Zwijg, zwijg - hoor je. Dàt niet, dàt niet. Niet 't verleden tot 'n leugen maken - dàt niet!'

Hij zat nu roerloos, 't hoofd achterover - en zij stond voor hem - moest even denken. Haar élan van eerlijkheid was gebroken door zijn willen liegen - en nu was in de plaats van haar zichzelf willen opofferen gekomen 'n begeerte, om 't verleden te verdedigen, hun verleden, wat hij wilde bezoedelen

door 'n leugen, door klein-doenerij. Ze was zich ook bewust, dat hij haar nu tegenviel, dat ze hem tegenover haar groote daad gróot gewild had... toch voelde ze óók wel weer 't lieve, wat er was in zijn 'haar-willen-sparen.' Maar dat woog niet op tegen haar teleurstelling. En 't was of ze nóg grooter werd, zóo groot dat ze vrij stond tegenover hem - en dat wegviel alle uiterlijke fijnheid en vormen, zóo vrij dat ze durfde uitzeggen zijn ontwakend denken... Ze boog zich tot hem over - en haar oogen borend in de zijne, die droomkeken eerst, dan, getergd door haar blik, dien trotseerden, zei ze:

'Rik, je hebt Mies lief...' Ze voelde zich als van rein kristal, waarin zijn ziel, weerspiegeld, zich door haar uitzegde... Zijn snikken, dat opnieuw begon, irriteerde haar nu...

'Toe, houd op! Zóo kàn ik niet denken... en dat mòet toch - zóo kan 't niet blijven... je moet leven... 't volle, rijke leven... en Mies ook... maar hoe...?'

'Maar ik zweer je...'

'Neen, je zweert niets! Je hebt zoovéel gezworen...'

Dat was de eerste hardheid die ze hem zei... en waarmee ze brak zijn gedweeë denken. Nu prikkelde ze hem, nu kon hij antwoorden...

‘Ja, dat heb ik... En wie zegt je, dat ik mijn woord niet houden zal...?’

Ze voelde dat ze nu verliezen ging, dat hij terugwon, wat ze op hem veroverd had, dat hij nu zou gaan pleiten, en zijn plicht nu voelend, zou strijden tegen zijne nieuwe liefde, dat hij zich nu zou willen opofferen... 't Zou doen om zijn gezworen woord... en ze zag haar leven van bijna oude vrouw - en 't zijne van jongen man, en ineens weer besloten, zei ze...:

‘Ik zég je dat...! Wat ik daar straks zei was héel laf... dergelijke eeden zijn pure nonsens: je bent vrij, of je wordt het... en dan...’ Ineens kwam in haar op 'n vreeselijke verdenking ‘één ding... zeg me, wéet Mies dat je haar liefhebt?’

‘Néén,’ zei hij dof. ‘Hoe zou ze -? Ik ben geen ploert...’

‘Goddank!’ En ze was zich bewust dat ze al dien tijd, door haar moeë denken heen, door haar goed-willen, Mies gehaat had - en nu wist ze dat 't was geweest en - dat ze onbewust geloofd had... dat die twee... Maar nu was alles goed, zoo rustig goed. ‘Nu dan!... Als je vrij bent...’

De deur vloog open... en binnen stormde Mies...

‘Kind, waar kom je vandaan?’ vroeg Leny.

Mies lachend, druk-praatte... 'k Zal jelui straks alles vertellen... nu even gauw 't groote nieuws... ik ben verloofd met Herman Verburgh... je weet wel de dokter... Nou? Wat is er...? Jelui doen of je 'n doodsbericht krijgt...'

'Ach,' zei Leny... 'dat komt... we zijn natuurlijk... héel blij... dáar, 'n zoen... maar we hadden juist besloten dat Rik 'n paar maanden naar 't buitenland zou gaan, voor zijn zenuwen...'

'Jij, Rik?' vroeg Mies verwonderd. 'Ja, 't is waar, je bent den laatsten tijd heel nerveus...'

'Och kòm... jelui vrouwen,' hij gaf zich onmogelijke moeite tot gewoon doen, 'jelui zien 't altijd zoo zwárt in... Ik heb véel meer zin om je bruiloft bij te wonen...'

'Allright! Tot zóo - 'k ga me even verkleeden...'

'M'n jongen, m'n arme jongen!' Loog haar stem nu? Was nu niet in haar 'n groote vreugde... Ze wist 't niet meer... ze wist nu niets meer - niets... dan dat ze hem nu weer had... voor 'n poosje tenminste... tot 'n andere - - - - -

't Allerhoogste.

't Allerhoogste.

Nu wachtte ze weer als alle dagen. En als alle dagen ook, lag ze op haar rustbed, met achter haar de ronding van de oleanderpotten, waarin als rose sterren de bloemen, stijf rood en rose op de harde bladen. - Om haar de lampeschijn in streelend warmrood, rose uitstervend langs de lijnen van de witte peignoir, mat-blauw over de puntige lakschoentjes en verder flauw belichtend de droomsfeer rondomme, glijdend langs de blauwzijden wanden, met de Louis-XVI-betimmering en de medaillons naar Boucher en Watteau.... Zoo lag ze alle dagen - en in kalme verveling oogde ze altijd naar de dingen om haar - keek naar de kristallen vaas, waar *hij* altijd voor zorgde, naar haar étagère met de fijne bonbonnières en de lichtzinnige 'bisquits de sèvres'... met de Rozenburg-potjes en de Copenhaagsche

beestjes. Dan zag ze naar den hoek, waar de vleugel stond met 't goudbestikte dekkleed - en naar het muziekkrek waar zoo ijzig koud de blauw-groene kaffen stonden - met als op 'n doodenkaart de zwarte letters, en ze dacht hoe lang dat nu al was, dat ze dat altijd weer zag, dat ze daar zoo lag, 's middags, en wachtte.

En voor 't eerst werd rijp in haar 't fletse denken van de laatste weken - voor 't eerst nu durfde ze 't bewust te denken en al wat die weken door in haar gestegen was, in fragmenten zonder orde, regelde ze nu, en dacht ze in orde door! En nu voelde ze 't belachelijk, - die halfbewuste vrees, die ze gehad had, om door te denken - ze dacht 't nu zoo kalm, alles - alsof 't ging om iemand buiten haar, om 'n andere vrouw en 'n anderen man.

Nu dacht ze met zichzelf heelemaal uit. - Ja, zóo was het. Anderhalf jaar had dat nu al geduurd - Na de bloemencorso was het gebeurd. Niets, een hoestbui, toen lange dagen van looden moeheid en nachten van booze droomen en vreeselijke transpiraties. Ze voelde zich toen zoo ziek, zoo mat -, maar ze wilde 't niet bekennen en ging toch maar uit - hing dan zwaar aan zijn arm, drukte zich vast tegen hem aan, meer om hèm toen,

dan om zichzelf - eigenlijk niets voelend door haar lichamelijke ellende. Dat had nog zoowat geduurd tot hij, op 'n middag, haar had zien huiveren. - Toen was de dokter gekomen en kalm, gelaten had ze zich laten ausculteeren, te ziek om te willen weten - in 'n geheele overgave aan die haar wilden verzorgen. Den volgenden dag en de dagen daarop herinnerde zij zich als 'n vage kruiping van klamme uren en doezig, ingeslapen stilliggen. En de dagen daarna weer als 'n zacht gedoe van veel gekoester en verplegen, van een zich zoo wèl voelen door dat zware liggen en 't luie luisteren en zien. Ze had aan die dagen dezelfde herinnering als aan de eerste seconde van een narcose, dat werkelijk onwerkelijke-van-wakend-droomen. Dat waren de goede dagen geweest, - de zachte vrede-uren, wanneer hij daar zat, haar hand luw in de zijne en ze niet kon spreken, en alleen als in droom maar hoorde zijn zoet gevele van lieve woordjes, die wel diep tot haar indrongen, maar die ze toch nog niet voelen kon.

En daarna was die dag gekomen dat ze voor 't eerst òp mocht. O, ze wist het nog goed. Terwijl de dokter 't haar zei, had ze in 'n zonnestraal 'n zilveren stofje gevolgd, dan weer 'n ander - tot ze moe van dat intens kijken

in dat fijn gevlieg, haar hoofd terug had laten vallen in de kussens - toen was een blad gevallen uit den bouquet zijden papavers, die in molle warreling jubelden tegen hun schijnsel in den spiegel - en dat blad had daar gelegen op 't witte tafelkleed als 'n monster bloeddop met gestolten hart. Ze herinnerde zich de sonore stem van den dokter, die raad gaf - 'héel voorzichtig en niet te lang opblijven.' Zooals nu, had ze toen gelegen in haar schuimigwitte japon die was als 'n golfje vreugde tegen 't zwaarmoedig geglans van 't Perzisch tapijt op haar rustbed - zooals nu had toen de lamp geschenen en de vrouwtjes van Watteau hadden wuft gedanst als nu. - Weinig was er veranderd - alleen de witte beer - die was nieuw, 't laatste verjaarscadeau. Hoe koud lag hij daar, zoo echt nog-niet-ingeleefd... Neen, alles was nog 't zelfde - àlles. Toen 's middags was hij binnengekomen... in straling van geluk - en zijn rozen op haar voeten leggend, was hij bij haar neergeknield, en in 'n weening van overgrote liefde, had hij haar gezegd.... 'O, 'k heb je lief... en jij?'

En zij toen, ineens ontwaakt tot 't leven - had geantwoord 'O, 'k heb je zóo lief....'
Zijn arm onder haar hoofd had hij haar toen

verteld, hoe zijn liefde was. - O, ze wist het nog zoo goed, zóo goed... ieder woord had uitgestaan als 'n levenswaarheid, als iets onontbeerlijks wat ze altijd verlangd had - en dat ze toen kreeg. Daarna was 't alle middagen zóo geweest - en hun 'ik heb je lief' was geworden hun groet. Lang had 't zoo geduurd in àl stijgender spanning - tot hun liefde geworden was als 'n zwiigende jubel van hèel hun wezen, de blik van zijn oogen wakkerde 'n dronken zaligheid in haar - die opbloede en weer uitstraalde uit haar oogen, als weggezonden onder 't wicht van zijn hartstochtwaar kijken. In dien tijd was hun groet geweest als 'n roep van woest begeer - tòch heel gewijd door beider gróot lieven. In dien tijd spraken ze, in den flauwen lichtschemer - bij de geur van de rozen op haar voeten - als waren ze buiten zichzelf en zagen ze die anderen, die ze uitvertelden in brutaal niet-meer-willen-denken-dat-je-dat-zelf-bent... Dat was 't allerhoogste geweest, dat verlangde de kroning - de laatste bevrediging van wanhopig liefhebbenden..... Toen had hij over trouwen gesproken - en gezegd - dat de ziekte zoo lang duurde - o, lief, altijd lief, - maar toch was toen in haar ontwaakt 'n

angst... eerst héel vaag, als alle gedachtenontwaken is, en langzaam was 't gekomen tot 't wéten - dat hij verlangde naar dat, wat ze niet geven kon.

Ze wist nu niet meer, of zij 't was geweest of hij, die de stemming veranderd had. 't Zou wel langzaam gekomen zijn, héél geleidelijk - maar nu was 't er, zóo wanhopig zeker. Eerst had ze nog getwijfeld, of ze dit soms maar niet zoo dacht, of 't niet was haar eigen lusteloos leven van gekoesterde zieke, of 't niet was haar inslapende belangstelling voor alles van buiten, - maar dan redeneerde ze met zichzelf, dat hij toch niet tot 'buiten af' hoorde - dan zocht ze de herinnering aan hun maanden van glorieus liefhebben - toen had ze zóo gevoeld, hoè één hij was met haar... - En nu? Wat wist ze? Trouw kwam hij allen dag - als altijd... en zei als altijd: 'k Heb je lief -' en zij antwoordde - maar anders dan toen en wèl bewust, dat uit zijn oogen was de vlam, die daar toen lichtte in uitslaand liefdesbegeeren.

Waar zou hij nu zijn? En ze zag hem langzaam gaan onder 't gouden gewaai van de herfstboomen langs de Avenue Louise - ze zag hem in diep peinzen wég, opschrikken

bij een groet. Dan zou hij opletten, en mooi groeten rechts en links. Aline de Beaujoie, Marie de Bellefroid en Josine Lagrange - die had hij gister gezien. Zou ze weer 'r equipage laten stoppen?

Toen hij dat gister vertelde, had ze iets meenen te voelen in zijn stem als 'n onderdrukte klacht van begeerte, en 'n visioen had ze gehad van de mooie vrouw, die lachend-coquet 'm uitnoodigde mee te rijden - toen had ze hem meenen te zien in strijd met zichzelf. Belachelijk was het - waarom had ze dat nu. Dat was haar ziekte. Ja, welke ziekte. Een lang liggen... en veel hoesten. - Maar ze voelde zich goed... al een paar dagen was in haar ontbloeid 'n willen leven, een àlles willen. Ze had hem dat gister gezegd, om hem te troosten over 't hopelooze van haar lange ziekte en hij had flauw geglimlacht en afgetrokken 'r hand gestreeld. Daarna was 'r denken rijp geworden en had ze geen angst meer om 't vóór zich te zetten als 'n àf beeld met héel scherpe lijnen. Nu stond het daar en wilde ze 't ontleden - 'r heele denken uiteen nemen en zien, zien in vol licht van eigen oordeel. Nu was ze niet bang meer ervan... 't Was uit... Nee, dat niet... 't ging uit - zoo was het - 't ging uit, 't

bloedde dood... Straks zou hij komen en dan zou ze 't hem zeggen dat 't niet mocht - dat zij beiden elkaar tè lief hadden, om een last te worden in elkaar's leven - of hun groot lieven te laten afdalen tot 'n sleur en 't te laten sterven in ellende van kou en duister... Hoe zou 't dan hier worden - hoe zouden de lange dagen zijn zonder zijn groet? Was het nu al zóóver, dat ze zonder angst daaraan dacht...? Hij zou 't ook voelen - 't was zoo'n lieve gewoonte geworden nu, maar 't leven zou hem opnemen en om hem winden zijn banden van verplichtingen. En gauw zou hij voelen 't heerlijke van zijn vrij zijn. Anderhalf jaar -! 't Leek haar lang nu, zoo lang, zoo talmend lang. Al dien tijd had ze hier gelegen en hem gebonden... door...

Neen, liefde niet meer, den laatsten tijd, want liefde is begeeren - en moe van 't noodeloos begeer - scheen hij dáár nu zelfs niet meer aan te denken. - Al dien tijd had ze hem belet zich uit te leven. - Op haar viel 'n zwaarte van schuldbesef, en verdonkerde in haar 't lichte, wat daar gekomen was met 't bewustzijn van zich te offeren, al was ze zich ook bewust, dat dit offer niet groot was, daar ook bij hààr 't begeeren was ingeslapen. Toch

was 't wèl in haar geweest een opstraling van tevredenheid van dát nu te gaan doen, van hem dát nu nog te gaan geven, na de groote gift al van hun maandenlang geluk. - Die straling werd nu minder, daalde in haar met 'n loome dofheid, die nu alleen in haar liet 'n gevoel van gelaten-plicht-gaan-doen. Ze zag nu weer dien flauwen glimlach en zijn afgetrokken gebaar. Ze vergeleek hun gesprekken van nu met die van toen - en ze zag dat 't nu waren gesprekken van lieve oude vrienden, waarvan de eene ziek is en aan wie d' andere in kalme toewijding 'n afwisseling komt brengen. Die van toen? O, neen, neen, uit was het - uit - al lang - en zij had dat niet gezien. 't Stond nu zoo klaar - uit - uit. En hij, al dien tijd, had hij dat gezwegen - was gekomen als altijd - had haar gegroet als vroeger - om haar geen verdriet te doen. En zij - ze had 't maar zoo gelaten, zoo zonder weten had ze dien man gedrukt - onbewust hem gebonden door haar zwakte. Nu, voor haar oogen, veranderde alles; zag ze hem heel groot - als 'n reus van moed en toewijding - ze leefde zijn leven van meelij en anders willen - en ze voelde haar uitgeput lieven als 'n laaie vlam van dankbaarheid. -

Maar nu wilde ze 't ook zeggen. Nu moest hij vrij zijn, 'n vrouw nemen en kinderen hebben. Wat? Ja, ja, 'n andere vrouw - en van die vrouw kinderen, mooie, gezonde kinderen, die de zijne zouden zijn en die van de vreemde vrouw. Pijn deed het - en nog eens dacht ze erover, brutaal ver zich indenkend in de intimiteit van hem en de vreemde... die pijn was zoo tergend vlijmend, zóo bloedig, dat ze 't mooi ging vinden dat te kunnen lijden om hem. - Die andere zou zich geven - en zij...? Ja, waarom had ze daar nu nooit aan gedacht -? Verlangd had ze 't wèl, toen, in hun maanden van geluk, als zijn woeste handen langs de lijn van haar heupen gleden, had ze voelen groeien in zich 'n warme hoop, 'n zwellend verlangen naar iets onbewusts, iets grooters waarvan ze gehoord had en waaraan ze veel dacht, 's avonds in haar groote bed, terwijl ze volgde de schaduw van eigen profiel op de muren. Waarom had ze hem nu dàt nooit gezegd, zélfs niet, toen hun oogen in vurig gestaar hun zinnen schenen te hullen in zacht donzen doezeling? O, ja, begeerd, gehoopt had ze 't wel... en hij? Hij had dat óók gehad, ze wist 't goed, en hij had ook gezwegen - en nu was 't uit - uit - en zou

een andere hem meer geven dan zij gedaan had. - Dan zou ook de herinnering aan haar gauw weggevaagd zijn. Uit? Uit? En straks zou hij komen... O, even niet denken - zoo maar even liggen - - wat 'n stilte - die kan je nu hooren - kijken naar een punt en denken aan... neen - heelemaal *niet* denken... zoo maar liggen...

De deur ging open in langzaam blauwzijden beweeg en dichter kwam hij, groot en breed en knielde voor de rustbank. - Ze zag hem de bloemen leggen op haar voeten en wist nu dat 't komen ging. Even nog was ze bewust van een innere vrees om haar eigen zoo-kalm-zijn... dan hoorde ze, hoe hij zei 'Ik heb je lief!' Ze antwoordde niet - keek hem aan... Hij had 't niet gemerkt... dacht aan iets anders.... en schrok ervan toen zij na even wachten zei: 'Ik jou ook...'

Ze zag in zijn oogen iets vreemds voorbijgaan, als begreep hij nu weer voor 't eerst na lange maanden die woorden, die hij zoo lang machinaal maar aangehoord had.....

'Ik jou ook!' herhaalde ze. O, nu moest ze verder - hoe waren nu ook de zinnen, die

ze zoo vaak gedacht had, hem te willen zeggen? - Alles wèg. ‘Ik óók - en dáarom moet je nu niet meer komen....’ Hij keek op - en wist plotseling àlles, wat in haar was gebeurd en zijn meelij was nu heel groot met haar, grooter dan 't al die maanden geweest was om hemzelf - en nu ze met 'n paar woorden, zóo, zijn maandenlang denken vóor hem zette, leek het hem 'n monstruositeit - 'n lafheid - zóó groot, dat in vol schuldbesef zijn ziel scheen te berusten in wat ze hem nu wilde geven.... dat was maar even - dan kwam alles in hem in opstand, - zij had hem dan tòch meer lief dan hij haar, dat zij nu dit kon doen, dat zij kon afstand doen van 't ‘eenige’ in haar leven - terwijl hij - zooveel méer hebbend - 't eenig ontbrekende niet kon verdragen voor haar. Mooi vond hij haar, zooals ze daar lag - wat waren Marie en Claire - die gezonde, blozende vrouwen bij zijn fijn, etherisch meisje... en nu leek hem zijn lang verlangen een leugen, en de vrijheid die hij zoo lang en innig verwacht had, werd 'n straf...

‘Niet meer komen?...’

‘Neen lief, niet meer komen. Kijk - ik had het al lang moeten begrijpen...’

‘Maar wat dan, wat...?’ vroeg hij, wèl

wetend - dan walgend van eigen lafheid, niet willend dat ze zou uitzeggen 't vreeselijke... zei hij:

‘Stil lief - ik weet wat 't is... ik weet alles.’

Nu kon ze niet meer denken - hoorde alleen die bekende stem met de trilling van vroeger - en liet in haar dringen al 't nieuwe van zijn liefzijn.

‘Ja, ik weet alles - want 't is in mij gegroeid - en in jou is 't gevormd... en je hebt mij gedacht in mijn voelen en denken - zooals ik jou gedacht heb -’

‘O, lief, lief... toe, laten we niet meer praten, ga nou -’

‘Neen, luister - 'k ga niet. Ik moet je nu alles zeggen.....’

Nu was in haar 'n groote angst, dat zijn lieve woorden zouden worden tot verwijten voor haar, en ineens - de armen om zijn hoofd - haar gezicht, diep wèg in zijn mooi zwart haar, zei ze 't uit - dat, wat ze nu 't laatste straks gedacht had.....:

‘Neen... ik zal 't zeggen. - Ik ben de schuld - en tòch had ik je lief, zóo lief.... maar ik verlangde óók ernaar - zoo goed als jij - Kijk, mijn lichaam riep je - maar je kwam

niet.... ik begrijp nu alles - 'k was 'n jong meisje - dat mag niet.... En daarom is 't nu uit... Nu zal 'n ander...'

'Zwijg lief, zwijg... Hoe kon ik weten... neen, ik durfde niet... 't was te mooi - je denkt er wel aan - maar je weet, dat 't onmogelijk is - je hebt dat altijd zoo geleerd - en dan dacht ik - och, 't zal wel overgaan -. Weet je nog, die maanden, lief, van dol geluk - toen heb ik dikwijls 's nachts tegen mezelf gezegd: 'Morgen - morgen moet het, - 't is mijn recht en 't hare - we hebben recht op geluk... en dan kwam ik 's middags en vond ik je zoo rein en fijntjes - dan durfde ik weer niet...'

'n Zacht snikken schokte op uit haar - rilde tegen hem aan... maakte hem nerveus... en vaster sloten zich zijn armen, knellend in liegenden greep haar warme lijf...

Nu hield ze op te snikken, liet zich gaan en héel diep-in wilde ze, dat 't nu maar zoo blijven kon - ze wilde vól voelen, hère goed 't was zoo, om 't te onthouden - voor later als... o God, zou dat dan toch kunnen - zou hij... o, zijn handen, die zoo gingen langs haar rug... in zware streeling -! Stil liggen... niet storen die trillende handen... o, als 't nu eens kon

- als hij nu eens durfde - woest fluisterde ze: 'lief, lief - toe - ja - toe... zoen me... o, lief - nog... laat me je oogen zien - je lieve fluweeloogen met de zijden wimpers en je zachte borsteltjes erboven. - o God... ja mijn lief - mijn - man...' In hem was nu weer al de oude, mooie liefde en haar hartstochtsfluisteren flikkerde in hem terug, prikkelde hem onder de huid... In zijn hoofd golfde breed uit 'n warmte-stroom - wegwisschend al zijn denken..., en zijn zoekende handen ontblootten haar borst - en nu, zijn lippen op haar warme, witte vleesch - stierf in hem de laatste kracht tot objectiveeren, werd hij in haar armen - onder haar vertwijfelend kussende lippen, 'n man - zonder méér... 'n man die maandenlang in zich heeft vermoord zijn stijgende begeerte... Zij, zèlf geluk-bedwelmd - hernam zich... om te *willen* nòg meer... dat wat die andere hem zou kunnen geven... Die ander, hoe ze die nu haatte... o, 't mocht niet, zij wou het... zij zelf... hij was van haar om àl hun groote liefde... neen, ze wilde nu niet verzinken in dat warme verlangende... ze wilde hem zien, hem bewust zien, dàn..., in 't gróote oogenblik,... om te weten dat hij nu nooit meer zou kùnnen zijn van 'n vreemde

- van die onbekende andere, die ze haatte, haatte... Zijn lippen op de hare... zoog ze in zijn dol begeeren... voelde ze haar sterk willen vàn zich glijden en probeerde ze niet weer er tegen te vechten. - In den schemer van de flets uitstralende lamp, onder 't starre gester van de oléanders gebeurde 't gróote... wat door hun beider liefde vrij was van alle banaliteit.

'n Vrouw.

'n Vrouw.

‘And when I came
Je don't know why.’

‘Gauw, kom binnen, kind!’

‘Oh, Nico wat 'n weer...’

‘Heb je 't gauw gevonden, lief...?’

‘Dàt wel, maar 't is toch 'n heel eindje van de tram. Hindert niet, verrukkelijk om hier te zijn...’

Netty zag eens rond... en dan de oogen in die van Nico. ‘Geen zoen, rakkerd?’

‘Geen zoen... neen, tien, twintig... zooveel je wilt... schàt, schàt... heb je dàt gedurfd... jij klein vrouwtje... zèg...?’

‘Was 't zoo'n durf om naar jou te komen...?’

‘Au! Je tanden in mijn lip... 't Bloedt... Lèkker... doe nog eens...’

‘k Denk er niet aan...! Kom hier, dan lik ik 't af... Maar Jezus kind... kom nou eerst binnen en doe die regenjas uit...! Egoïst, die ik ben - maar 't is jouw schuld...! Waarom heb je zoo'n zoenmond en zulke vraagoogen...?’

‘Zeg Nic?’

‘Ja kindje - daadlijk - maar laat me nou eerst jou wat warms geven...’

‘Neen lief, luister nou eerst eens...’

‘Jamais - Eerst warmen en wat drinken... en dan ben 'k één en al oor.’

‘Zeg Nic, wees nou niet flauw. Ben je wel eens ernstig?’

‘Ik?... En dat vraag jij? Nonsens -! daar geef ik geen antwoord op... Ziezoo, drink uit... goed? -’

‘Lekker! Whisky-groc, hè? Neen maar, Nic, héel serieus nou, ben jij wel eens ernstig?’

‘God kind... jij bent 't nu voor twee, geloof ik - maar zeg eens, waarom vraag je dat nu zoo ineens?’

‘Waarom -? Ja, snap je... 't is toch wel heel erg, wat we gaan doen - en we schijnen 't allebei zoo gewoon te vinden...’

‘Gewoon!? Neen, om den bliksem niet. Gewoon? Dat ik mijn eigen, groot lief voor 't

eerst in ons nestje heb... Denk je, dat ik dat “gewoon” vind...? 'n Feest is het - 'n wonderfeest. - Kijk, de chrysanten en de violetten aan - vertellen ze 't niet...?’

‘Ja, maar, 'k bedoel met “gewoon vinden”, dat we zoo heelemaal geen wroeging hebben...’

‘Wroeging - en waarvoor... omdat we elkaar liefhebben? Ben je razend, kind? Wroeging omdat ik neem, wat me volgens de natuur toekomt? 'k Denk er niet over. Heb jij wroeging?’

't Antwoord kwam niet - want zijn woeste, volle lippen hielden de hare gevangen - in 'n langen hartstochts-kus. Eindelijk met 'n zucht van wellust kwam ze weer vrij, en vrouwelijk hardnekkig begon ze weer over 't zelfde...:

‘Je moet weten, dat ik heelemaal geen schuldbesef voel...’

‘Maar God, waarom zou je? Je hebt Henri niet lief... mij wèl... scheiden wil je niet om je kind... dat deel van je Leven offer je op... 't andere is voor jezelf en geef je mij... Nou wat anders? Hoe ben je weggekomen...?’

‘O, heel gewoon. 'k Gaf nog even orders aan Betsy en Miss en toen met 'n tram naar hier. Verbeeldt je, Annie Saugnier nam dezelfde... God zij dank maar tot de poort...’

‘Ben je nou wat warmer, arm gansje...?’

‘Au, je kietelt me met je baard...’

‘Wacht.’

‘O, je lippen,’ zuchtte ze nu, ‘nog, nog, altijd je lippen! Wroeging...? God, 'k ben zoo goed... dat ik daar blijf... als... jouw lieve lippen me hier wachten..., lief... lief!’

Nu hield hij haar even van zich, en zijn oogen diep in de hare.

‘Héb je me lief?’

‘Zielslief!’

‘Voor altijd?’

‘Voor altijd!’

En weer vereenigden hun lippen zich en zij, liefdedronken nu, tusschen de wilde zoenen door, hijgde: ‘Weet je... wat... je voor... me bent?... Alles - versta je... m'n leven... de moed... om die plicht... te doen - alles alles... alles. O, jij - jij... jij... zèg het, zèg het... dat je me oòk lief hebt... zèg...’

‘Lief?... Lief - Veel meer... véel, véel meer... iets... oneindigs - *mijn* lief... mijn vrouw...’

‘Jouw vrouw?’ en 'n pijnlijke trek nam ineens al de vreugde van haar fijn kopje... ‘jouw vrouw? Maar wanneer?’

‘Wanneer, m'n lief, nu, nu, nu dadelijk. Ben je niet àl die weken mijn *vrouw* geweest, ook

al heb ik je lichaam niet gehad? Was ik niet je man... de man, die je heelemaal had...!’

‘Maar je èchte vrouw wil 'k zijn... 'k wil aan je arm hangen en 't toonen: dàt is mijn man... Maar 't kind... zie je.’

‘Lief, laten we daar nu niet over praten, den dag dat jij bij me komt en me zegt - trouw me... dan gebeurt dat - ik ben je man - waarom nou onze heerlijke uren vergallen met onvruchtbare twijfelingen. Ik heb je gezegd: “Kom”. Je kàn niet om 't kind of om wàt ook... ik schik me - maar eisch toch mijn geluk...’

‘O, mijn groot lief. Ja, je vindt me wel laf... maar 't kind kan 'k evenmin missen als jou... Toe, zoen me, lang, heel lang en zeg me nog eens... alles...’

‘Neen, nou zoen 'k je niet, eer je die hoed afzet... en... wacht.’

Ze was opgestaan en de armen boven 't hoofd, de borst naar voren, trok ze langzaam, héel coquet de lange hoedespelden uit... Hij, achter haar, kuste haar in den hals en dan met vlugge rukjes, deed hij haar blouse los... en woelde met zijn mond in de even aangegeven holte tusschen de schouderbladen.

Zij nog rechtop sloot de oogen en gaf zich

geheel over aan haar passie... En nu gleeed de kanten blouse langzaam af en werden de blanke schouders bloot... Zijn arm om haar middel trok hij haar op de sofa... en verborg zijn hoofd op haar borst...

En zijn lippen, héel brutaal, kusten woest door. Haar gezicht in zijn prachtig zwart haar, volgde ze ademloos de kussende lippen - héel haar lichaam trillend van lang ingehouden hartstocht... Eindelijk wist ze niet meer, voelde alleen 't gevlieg van haastige vingers langs de voorbalijn van haar corset, dat ze weg voelde vallen van zich... en toen twee stoere armen, die haar wegdroegen, terwijl zijn lippen àl maar kusten.

Toen ze eindelijk weer tot zichzelf kwam, was 't met een heerlijk nieuw gevoel: zich héelemaal gegeven te hebben... Ze richtte zich half op en zag naar Nico, die, op den rug, de oogen gesloten, nog wèg was... Wroeging? Voelde ze nu wroeging? Ze zocht dièp in zichzelf... en vond niets - niets dan dat lichte, zalige - zichzelf niet meer zijn... Wat 'n prachtman, die Nic... even, zacht zijn oogen zoenen...

Hij keek op en haar mond zoende 'n open oog... 'Lief...'

‘Schat!’

‘O, m'n lief, wat 'n weelde - jou hier te hebben, zoo dicht naast me... Hè ja, je lieve armen om mijn hals - héerlijk, dat zachte kussen... Kindje - denk eens, dat dat altijd zóo zou kunnen zijn - als jij wilde...’

't Was of hij haar gedachten uitsprak... Ze had 't toch zichzelf óok gezegd... hoe vreeslijk 't was nu van hem weg te moeten gaan... Een ellendige jaloezie be kroop haar, nam haar gehéel... straks zou ze weg zijn... en dan zou hij ergens in de stad gaan eten - bij Weber - bij Colonne... ergens, waar véel vrouwen zijn, die hem aan zouden kijken - zijn oogen zoeken - de oogen waar haar zoenen nog op vochtten. Aanspreken zouden ze hem - en hem ‘mon chéri’ noemen... - Nee, meegaan zou hij niet, nooit... maar ze zouden, al was 't dan ook maar even... op hem inwerken, hem een lichamelijke sensatie bezorgen... En na 't diner zou hij naar 't theater gaan... waar óok al vrouwen waren - véel vrouwen, vrouwen in erg laag décolleté... en ook dáar weer... En zoo zou 't nu altijd moeten gaan?...’

‘Waar denk je over, kindje? Wéer wroeging? Nu weet ik de remedie ertegen - ... Kom!’

Maar even nog wilde ze niet, in obstinaat denken aan dat, wat ze vreesde, maar hij, vluchtig, zoende in 't kuiltje achter haar oor, en hijgde kleine hartstochtwoordjes, die waren als zwaar-zoet narcotique.

En wéer gaf ze zich nu geheel over aan haar alles overheerschende passie - nu wist ze niets meer, niets, dan dat hij van haar, zij van hem was... en dat ze hem razend liefhad... en ze fluisterde zacht, woordjes, die zijn als fijne prikjes en hij, dol nu, trok haar dichterbij nog naar zich toe...

Een klok sloeg vijf.

‘Vijf,’ zei ze loom... ‘God, dan moet ik weg!’ Wèg... En ineens sprongen de tranen haar in d'ogen en vielen op zijn bloote borst...

‘Wat nou, kindje?...’

‘Och niets... toe, laat maar...’

‘Nee, nee, zèg nou, wat heb je, wat is 't? Lief, kom even die trilhaartjes wegzoenen... Zijn lange, blanke handen gleden nu zacht langs de lijnen van haar warme lichaam - weer sussend àl haar angst om 't onbekende waarin zij niets was... maar nu wilde hij weten: ‘Wàt is 't nu, kindje, toe, vooruit, geen geheimen, wat? Dáar beginnen we niet mee, wèl?’

‘Och, nee. Maar 't is zoo flauw! Ik kan niet weggaan...’

‘Lievaling...’

‘En 'k ben zoo dol jaloersch...’

‘Jaloersch - op wàt - op wien...?’

‘Op alles en iedereen. Straks ga je uit, - eten - bij Weber - in de Londres, weet ik het... daar zijn vrouwen...’

‘Zeg, neen! Dàt meen je niet. Kindje, kom tot jezèlf... Ben *jij* daar bang voor?...’
Een akelig gevoel kroop in hèm - *Zij* had angst voor hèm en die vrouwen - dacht ze dat hij... maar God... dan begreep ze zijn liefde niet... En zichzelf dan... zou ze...

Hij *moest* 't nu weten... daar had hij nooit over gedacht - geen oogenblik.

‘Ben je daar *báng* voor... Denk je dat ik dat zou kunnen? Nu - nu 'k je *zoo* liefheb...?’
Haar hoofd diep op zijn borst - dacht ze even na, probeerde in zich te voelen wàt 't ook weer was, dat ze gevreesd had... en dan...

‘Neen, dàt niet... 't èrgste niet... Maar Nico, die vrouwen spreken je aan. Henri heeft me dat eens verteld...

‘*Zoo*? En?’

‘Nou hij zei... Ja God, wàt ook weer. - Nou ja, dat van meegaan met die vrouwen

geen sprake is - maar dat ze toch 'n aangename sensatie bezorgen - en dat is al te veel!

‘Zoo, zoo, je wéet nogal veel. Nou zal ik je ook nog wat vertellen. 'n Heilige ben 'k ook niet, maar 't is onnoodig je 'n biecht te doen van wat làng dood is... maar dat kan je gelooven, zèlfs als student, hoor je, heb ik nooit zoo'n vrouw aangeraakt. En wat nu die sensatie betreft... die bestaat alleen voor wie haar zoeken... Ben je nu getroost, vrouwtje?’

Ze keek hem héel diep in d' oogen.

‘Zeg, ben je nu getroost?’...

‘Ja lief...’

‘Zóo?’ En weer kusten ze elkaar hartstochtelijk...

De weemoedige Duitsche klok galmde weer 't kwart...

‘Kwart over vijf! 'k kom niet meer thuis, Nic! God, zeg, zoo bij jou te kunnen blijven,... nog één minuutje, hè...’

II.

Voor de groote psyché stond ze en deed haar japon uit... en keek naar haar bloote schouder, als zag ze er iets... een souvenir... Een kleine glimlach speelde om de volle, mooie

lippen... 't Was er... twee tanden stonden erin... Zijn tanden... Wat had hij ook weer gezegd? 'Als je 't ziet, straks, stuur me dan in gedachten een zoen...' Nu, daar ging hij... en nog één en nog één...

Daar ging de gong en gelijk werd de kamerdeur opengegooid en stormde kleine Dory naar binnen.

'Dag maatje... ben je daar? Zeg, de gong is gegaan!'

'Ja Poesje... 'k hoor het. 'k Kom zóo, hoor, even gauw 'n zoentje...'

'Waar ben je geweest, Maatje? Taartjes eten?'

'Jou klein, nieuwsgierig ding! Nee! Zoo maar wat wandelen... maar ga nu gauw naar Miss en laat je servet vast aandoen...'

'Dààg' zei Dory nog en was dan weer verdwenen...

Zoo, nu was ze bijna klaar, even nog een blouse... De blouse was bijna dicht toen ze weer er aan dacht - aan de twee groote tanden - en weer stuurde z' in gedachten een kus... wilde hem sturen... en dacht dan 'waarheen?'... en al de angst van dien middag kwam weer boven... 'wáar heen' - wáar was hij nu?...

'Zeg, kom je nog beneden, vandaag?'

Ze keerde zich half om en zag haar man met 'n boos gezicht in de deur staan.

‘k Ben klaar... daar! 't Is een beetje laat geworden...’

‘k Zou wèl willen dat dat niet meer gebeurde... Waar ben je heen geweest?’

‘Nergens. - Wat rondgelopen... hier en daar, wat winkels gekeken... er is nu al veel nieuws...’

Ze waren nu in de eetkamer en hij, beleefd, trok haar stoel uit en ging zitten.

Betsy bracht de soep...

‘Niets geweest, Betsy?’ vroeg ze. ‘t Kon haar eigenlijk niets schelen...

‘Ja Mevrouw, die man van vrouw Theunissen en zijn vrouw is zoo ziek... of u niet eens wil komen zien. Ik zei, dat u vanavond uitging - maar dat 'k het toch zou vragen.’

‘Dankje -’

Betsy weg, zei ze: ‘Wat denk je, Henry - zou 'k voor dat we uitgaan even naar Theunissen rijden - dan gaan we wat later.’

‘Zooals je wilt - 't is mij 't zelfde, maar is 't zoo erg, dat dat mensch niet tot morgen kan wachten?’

‘t Was haar ook vrijwel 't zelfde... en ze vond 't ook wel een beetje vervelend, die rit

alleen door de vuile achterbuurtstraten... En dan moest ze zich toch ook nog kleeden... Enfin ze zou zien... Henry ging door.

‘Van tijd tot tijd heeft 't veel van een corvée, die liefdadigheid van jou...’

Ze hoorde maar half... en dacht aan vrouw Theunissen. 'n Stakker... acht kinderen in negen jaar... telkens operaties... dan maar weer voortsukkelen... Neen, ze zou toch maar gaan - al was 't dan maar om 't mensch gerust te stellen... Wat 'n leven zoo'n vrouw toch had... sloven en ziek zijn... tòch scheen ze altijd vroolijk...

Betsy stoorde haar nu weer in haar denken.

‘Mevrouw, Miss vraagt of ù Dory in bed komt leggen of dat zij 't maar zal doen...’

‘Laat Dory maar hier goeienacht komen zeggen - want ik heb geen tijd... bestel 't rijtuig voor half acht... en, wacht eens, maak een mandje klaar... 'n paar flesschen rooden wijn uit den tweeden bak links en 'n dozijn eieren -’

‘Goed Mevrouw!’

Toen Betsy de deur open wilde doen om weer naar de keuken te gaan, bonsde ze er tegen aan. Miss en Dory kwamen lachend binnen. ‘Dag Paatje... dag Ma... ik heb al lang gegeten, hoor...’

‘Zoo, Poezekind en was 't lekker?...’

‘t Dessert wèl... Zeg Paatje... die Ma brengt me nou niet eens naar bed... en vanmiddag heb 'k haar al niet gezien...’

Netty hoorde hoe Henry antwoordde:

‘Maatje heeft 't erg druk... nieuwe kleeen koopen voor zus... en zieke vrouwen bezoeken...’ Ze hoorde ook vaagweg Dory's mopperen... maar haar gedachten waren nu weer weg.

God, wat was 't een middag geweest... Verrukkelijk! Dat zóo iets kan bestaan, bestaat, en dat zóo weinigen 't vinden. Zijzelf, al die jaren had ze toch maar voortgevivoteerd... waarop, waarmee...? Dàt... neen, dàt was met Henry nooit 'n verrukking geweest. Waarom nou niet? Och...!

‘Nacht Maake...!’

‘Nou, wel te rusten Poes, tot morgen, hoor! Miss, u gaat op gewonen tijd maar slapen - ik heb niets meer noodig als 'k thuiskom.’ Nu dacht ze weer verder... Ja, waarom? Wat deed dat er nù toe, nu had ze Nico... Waar zou hij nu zijn? Om 8 uur thuis, had hij gezegd... zou 't waar zijn? Als 't niet waar was... waar zou hij dān zijn...? Nu was 't weer diezelfde, ellendige angst van 's middags...

Wáar! Met wie? O, zijn oogen... wie zou ze zien... Een koude rilling liep over haar rug... Als 't eens niet waar was...! De salle d'armes was gesloten - opera-avond was 't niet... in de variété's gaven ze nog 't zelfde: 'L'autre danger', dan was er niets dan de Scala...

Als ze toch maar wist...! Voortaan moest hij iets beloven, vast beloven, dat ze *wist* waar hij was...

Betsy kwam zeggen dat 't rijtuig vóór was... 'Wilt u toch eerst uw koffie... Mevrouw?'

'Ach neen, dank je... geef maar gauw mijn sortie... de rest neem ik straks... is 't mandje in 't rijtuig?' Voor den spiegel knoopte ze haar wit zijden fichu om... 'Nou dan Henri, tot zoo! 't Is half acht... over 'n uur ben 'k zoowat terug. Tot straks!'

Betsy was haar voorgegaan en wachtte bij 't rijtuig om haar te helpen instappen.

'Waarheen, Mevrouw?' vroeg de koetsier.

'St. Lambertusstraat 88, op Berchem...'

'n Avond, Mevrouw!' en Betsy sloeg 't portier dicht. De koetsier steeg langzaam op z'n bok, nam de leidsels in de hand, legde ze dan weer neer om met lange, luie beweging 't dekkleed over zijn knieën te trekken en zette dan eindelijk met 'n 'Hjortsek' zijn beesten aan.

't Was 'n miezerige saaie avond... De breede Chaussée de Malines was bijna verlaten.

Midden op, onder de afgeknotte boomen, die tegen de grauw-zwarte lucht waren als zwarte kruizen met veel armen, liep dicht tegeneen... hier en daar... 'n paartje... Zij meestal den schouder onder zijn oksel... Wat liepen ze toch langzaam, die luidjes, Lekker, zoo vrij te zijn - heelemaal vrij... zóo te kunnen loopen, arm in arm, dicht tegen één, zonder dat wie ook er zich mee moeit. Met Henri had ze dat ook kunnen doen, maar hij vond 't niet 'staan', 'goed voor burgermensen' enz.

't Rijtuig stond stil om de tram te laten voorbijgaan... Onwillekeurig keek ze wie er in zaten... Was dat Nic? Ze wilde zien maar de tram was al den hoek om. Zou hij 't geweest zijn? Die tram ging naar 't station... station... Scala... Flora... wat nog... o... hier weer Waterkeyn... en ze glimlachte even bij 't herdenken van haar middagrit... Denzelfden weg... o nu draaide 't rijtuig een zijstraat in. Jassus, nu was 't er nog akeliger dan op den dag... Luguber dat schijnen van die ouwerwetsche lantaarns... die lange flauwe schaduwen en die glinstersteen, blauwig-verraderlijk.

Stomme, armzalige schaduwen gleden langs de verweerde muren met de kleine ramen... deernisschaduwen in sombere kleeren... met gebogen hoofden...

Wat 'n ellende... Weer 'n hoek om. Een hoek met 'n groot Mariabeeld, waaronder flauw 'n eeuwig lichtje in matrood glaasje. Netty kreeg 't benauwd... benauwd om die misère waarin zij in haar avondtoilet was als 'n vloek, 'n schreeuwende, tergende vloek... benauwd ook om die Madonna die zweefde op haar wolkenfond, als deerde haar al die treurnis niet...

Nu was ze er... Een ellendig vervallen huizeke zonder verdieping... De deur - 't deureke was gesloten - de koetsier zocht vergeefs een bel of ring... niets... Ten einde raad bonkte hij met zijn vuist op de deur en dan trappelend van 't eene been op 't ander blies hij in zijn handen...

De deur ging open... en in den ingang stond Theunissen...

Netty, nerveus, had 't portier al geopend en stapte uit...

‘U mevrouw, zóo laat?’ vroeg de man...

Ze traden samen binnen. Hij, ruwe arbeider in zijn oud versleten pak... zij - als 'n sprookjesfee...

Binnen, stom van verdriet, vertelde Theunissen haar, dat zijn vrouw al dood was. In de holle, leege kamer - een kamer als van mensen die allengskens ten onder gegaan zijn en stuk na stuk verkocht hebben, zaten rond de tafel geelblonde, bleeke kinderen met roodbehuilde oogen... Bij haar binnenkomen waren ze allen weer opnieuw gaan huilen - en ook Theunissen zèlf... Een petroollamp zonder kap, met witglazen peer op holwitten voet, smeulde treurig en saai - verlichtend héel flauw de blasse, vooze kindergezichten, en de grauwe donkerte, waarin men vermoedde, achter in 'n muurholte, arm-menschen-slaapstee, de doode. Theunissen was zonder 'n woord weer aan tafel gaan zitten - 't hoofd in de handen. - Netty beschaamd, verlegen om haar mooie japon, om 't ritselen ook ervan, bewoog niet. Ze dacht dat ze nu misschien naar de doode zou moeten vragen... maar ze durfde niet. 'n Akelig, kille angst had ze voor dat onbekende... En God, 't hielp 't mensch tòch niet. Stakkerig, die kinderen. Wat 'n armoe! Die gezichten alleen al. Uitgedoofde oogen en bolle, bleeke wangen. Van tijd tot tijd keken ze haar aan. Vlugge, schuchtere blikken, die afgleden voor zij ze goed merkte. En die man! Wat was die vrouw voor hem geweest?

Geen 'vrouw', geen liefdevrouw, wat weet zoo'n arm, afgebeeld schepsel van liefde... geen geestesvrouw ook, wat dan... 'n goede huishoudster, de moeder van die acht sukkelige stakkers. Toch was die man kapot nu - dom treurig om den dood die toch hier zoo geen schrik kon brengen, hier, waar 't leven niets was. De kamer werd nu hoe langer hoe benauwder - vulde zich meer en meer met stillere wanhoop. Nu móest ze bewegen, ze kon niet langer daar staan, luxebeeld in die kamer waar niets was dan ellende. Werktuiglijk, als inleiding tot dat eerste bewegen, zei ze: 'Kom Theunissen, 'n beetje moed, 'k kom morgen terug en dan zullen we zien, voor de kinderen.'

De man antwoordde niet - knikte alleen met 't hoofd... 'Ja, 't was alles om 't even!'

Ze pakte 't mandje nu uit - en dan 'n hand op zijn schouder: 'Kom, kom! Niet te veel toegeven. - Hebben de grooten gegèten, als ze straks thuis komen? Néén! Nou, dan stuur 'k je wel wat... Hier is 50 francs... voor de kinderen... Tot morgen...'

Ze hoorde niet meer 't danken, maar haastte zich vlug uit de grauwe ellende.

'Even naar 'n bakker en 'n varkensslager,' zei ze tegen den koetsier.

Daar ging ze weer, langs de Madonna, die daar hing, beschermvrouwe der armen, maar die dāt toch niet had kunnen verhoeden, dat die vrouw, daar vlak bij, omkwam van gebrek... Wat 'n buurt toch! Hier en daar, achter 'n voorgespeld gordijn, dat hing met 'n zware golf in 't midden, 'n lampje... flauw flikkerend... dan weer 'n inzicht in zoo'n arme kamer. 'n Kleine tafel met blauw geëmailleerde koffiekkan en groote, bedropen koppen... 'n vrijend paartje, de armen ver over de tafel - hij de pet op... zij, brutaal gekapt... Wat 'n leven waar zij niets van wist... dat ze niet begreep. - Die vrouw Theunissen die daar nu dood lag. Neen, ze had haar niet willen zien... maar gevoeld had ze het... Brr? Báng was ze geweest van dien man - wat 'n bruut... tòch was 't te begrijpen... Waar stopte die koetsier nu? O ja, brood... Ze stapte uit en bestelde 10 brooden en gaf 't adres van Theunissen. Toen betaalde ze. Terwijl ze wachtte op 't wisselgeld, reed de tram voorbij - ze herkende den conducteur van 's middags... en nu opeens kwam 't in haar op - waarom zou ze niet gaan zien of hij thuis was. Ze kon even telefoneeren, dat vrouw Theunissen dood was... dat ze niet uitging. - Henri zou toch

niet verder vragen... 't Jubelde in haar om dat prachtig idée... Oh, nu zou ze zien... zien, òf hij er was... De vrouw, nauwkeurig, telde haar voor '2.10... 30... 40... 50... 3... francs.' Ze hield het niet uit... 'Jawel, 't is wel goed, geef 't maar even aan... Merci!' Bij den spekslager kocht ze 'n ham en wat worsterij... betaalde en gaf 't adres...!

'Koetsier, nu naar Villa Mimosa.'

De koetsier bromde iets van embêtant, maar kroop toch maar weer op zijn bok. 't Rijtuig, over den oneffen weg, schokte, en Netty sloot de oogen om 't nerveuze 'willen zien hoe ver ze nu was' tegen te gaan. Haar denken kon ze niet beletten en onwillekeurig ging 't haar vooruit... Zou hij er zijn? Als hij er eens niet was, wat zou ze dan doen? Dan zou ze hem schrijven, woedend... En in haar verbeelding stelde ze brieven op - 'n lánge, pathetische brief met stille, weenende verwijten - neen, dat niet, ferm - héel kort, niets bijna. 'k Was bij je en je was er niet. Adieu.' Dan half lachte ze om dat dwaze idée... Adieu! Wat 'n nonsens, alsof zij kon en alsof hij wilde.

Wat dan? 't Uitmaken? Ah, bah! Tòch was 't èrg... als hij gelogen had. Dan was hij tòch ergens waar hij beter niet was... zou hij

haar anders voorgelogen hebben...? Dwaasheid! Misschien was hij doodgewoon thuis - las - schreef -. En nu werd ze zich bewust dat ze bijna hoopte hem uit te vinden - neen, hopen niet - zóo sterk was 't niet... Ze wilde nu voor zichzelf precies weten... Ja, onbewust had ze wel half gehoopt. 't Zou wel interessant geweest zijn... Maar toch, nee, God, nee... liever toch thuis... dan dacht hij 'n beetje aan haar! O God, nu had ze vergeten te telefoneeren. Even tikken!

Waarom hoorde die vent nu niet? Wat 'n lawaai dat ding maakt. Wacht, met 'n parapluie. Maar God, man, hóor toch! Ah, enfin: 'Koetsier, even in 't café aan de spoorhalte...'

Wat zou ze telefoneeren. Vrouw Theunissen dood! Neen, stervende - dat 's beter, dan had ze meer reden tot blijven. - Wat zou hij zeggen, Nic, als ze daar binnenviel?

Nu had ze getelefoneerd. Henry vond 't best - ging dan ook niet - bleef liever thuis om wat te lezen...

God, wat is zoo'n weg nog lang... Zou ze dien koetsier laten wachten? Beter wèl... en hem 'n goede fooi geven... Zou die man iets

denken? Waarom? Ze kon wel 'n vriendin bezoeken - 't Rijtuig stond stil... en nerveus opende ze zelf nu het portier en stapte, ritselende witte vrouw, in den zwarten avond... 't Tuinhek stond open... Ze keerde zich even half om.

‘Koetsier, ga wat warms drinken en kom over drie kwartier terug... wacht even..., zien of er iemand thuis is.’ Dat had ze nu toch héel gewoon gezegd... nee, die man vermoedde niets... Ze stapte den voortuin in en keek 't huis eens aan. Hoe anders zag 't er nu uit met de gesloten luiken... Zou hij thuis zijn? Haar hart bonsde pijnlijk. Nu bellen... God, wat 'n bel! Ze ging 't eene tredje van de stoep op en luisterde. Niets! Dan tòch uit? Neen, nu het gebeurde, wist ze wel dat ze 't niet gehoopt had! Waar was hij nu? Zou hij haar dan wel ècht liefhebben?... En dat zou nu altijd zoo zijn. Ze zou nooit weten waar hij 's avonds was. Bij vrienden? Ze háatte zijn vrienden. Zonder hen had hij z'n woord wel gehouden... nu wou hij niet geplaagd worden... wilde mee blijven doen... Weer eens luisteren? Niets, niets - nog éens bellen... Weer niets - geen straatje licht - nergens.

Ze trappelde zenuwachtig - luisterde dan

weer... Ah! 'n deur... 'n licht! *Hij!* 't Jubelde in haar. Hij! Hij! 'Koetsier, ga maar!'

III.

En nu was ze binnen - en in zijn armen... en nu, na haar angst - was haar liefde nog zooveel uitbundiger.

'Schat, màn, lief - daar ben ik... toe, zeg wat...'

Hij... verrast... vreesde ineens dat ze weggelopen was...

'M'n lief... héérlijk... maar er is toch niets?'

't Ergerde haar, die vraag - er was toch niets?

En wat dan? Wat hinderde dat of er al iets was... Haar enthousiasme was nu weg. Ze had verwacht dat hij haar in z'n armen zou nemen, de kamer met haar ronddansen - dol gelukkig zou zijn, - en nu dit...

'O, neen, er is niets. Niets, dan dat ik hier bij je ben...'

'Ja maar, kindje!' nu deed hij haar hoed af - zocht naar de spelden... zij kwam hem te hulp, en hun handen nu vereend, lieten ze den hoed - en kusten elkaar - lang, innig... Geheel weg in zijn passie, vergat hij zijn angst...

‘Kan je blijven - vannacht? Zeg! Toe! kàn je?’

Zij had nu ook haar kleine ergernis vergeten... ‘Neen! God, was 't maar wáar. Denk je in, 'n héele, lange nacht!’

‘Maar je blijft 'n uurtje - zeg!’

‘Nou? Net! Nic, Nic, niets los doen. We moeten netjes zijn - heel fatsoenlijk. Weet je waar ik vandáan kom? Van 'n dooie vrouw...’ Even huiverde ze nu bij de gedachte aan vrouw Theunissen... en diep in haar, was 'n brutaal gevoel van ‘lekker dàt gedurfd hebben voor hèm,’ dat bijna heiligschennende... de doode als middel gebruikt te hebben om bij hem te komen. Dan vertelde ze hem alles van haar bezoek bij Theunissen... en van haar verlangen om te zien of hij thuis was. Ze zat nu, lui achterover, in 'n groote fauteuil - hij liep wat heen en weer, zette de ketel op 't gascomfoor voor thee, en kwam dan bij haar zitten.

‘Dus je geloofde me niet? Weet je wel dat dat heel gemeen van je is...?’

‘Nou, ja,’ gaf ze lachend toe, ‘wel 'n beetje... maar 'k ben nu eenmaal zoo... Wat deed je toen ik kwam - 'k heb tweemaal gebeld...’

‘God, niets kind, maar 'k dacht dat 't de post was en dan laat 'k maar bellen... Maar nu je me zoo braaf thuis gevonden hebt, zal je

me nu voortaan 'n beetje vertrouwen en gerust zijn?’

‘Vertrouwen, ja! Gerust zijn beloof ik niet...’

‘Foei, wat ben je nou weer dom... als je me vertrouwt, ben je toch gerust...’

‘Heelemaal niet... vertrouwen doe 'k met mijn verstand... ongerust zijn met m'n zenuwen...’

‘Wat 'n vrouw ben je toch. Eigenlijk vind ik 't ook wel heerlijk dat je zoo'n dom vrouwtje bent...’

Ze vond hem nu weer èrg mooi en flink, zoo onder dien lampeschijn... en diep in zijn oogen kijkend, zei ze: ‘k Heb je lief!’ En terwijl ze 't zei, viel 't haar in, dat zij eigenlijk altijd met dat begon - als had zij meer behoefte dan hij aan dat kàlme, stille liefzijn... Ze voelde wel zijn armen om haar heen, maar nu door haar koele denken heen beroerden zijn armen wèl haar lichaam, maar 't gevoel gleeed daarlangs af - ging niet dieper - sleepte haar nu niet mee. Waarom moest ze nu ook eigenlijk aan dat alles denken?

‘Héb je wat, lief?’

‘Ik, neen, wat zou 'k hebben?’ en om haar oogen te verbergen, zoende ze hem op zijn voorhoofd. Wat zou 't helpen of ze hem dat

nu al zei... dan zou hij voortaan zijn best doen... haar vóór zijn met 'n zoen, 'n liefkoozing - maar dan zou 't toch niet echt zijn, zou hij zich dwingen er aan te denken... Ze voelde nu zijn lippen bij haar oor, in korte hartstochtelijke zoenen... ze voelde zijn brutale vingers glijden langs haar beenen en al haar denken doezelde nu weg in woest begeer...

‘Kom!’ en zacht drong hij haar naar de rustbank.

Even nog dacht ze aan haar japon... dan gaf ze zich over - aan zichzelf en aan hèm... In een duizeling van wellust volgde ze zijn brandende lippen langs haar beenen... alles in haar rilde en met heel haar wil hield ze die lippen vast; verlangde meer...

'n Woeste ruk aan de bel... 't rijtuig...

Nu over den ruwen weg hokte en schokte de coupé. Langzaam en traag ging 't moeë paard door dien herfstnacht. Kale boomen - treurige, zwarte schimmen tegen 't aschgrauwe alomme... 'n fluitende, gierende stoomtram die flauw verlicht, sukkelig voortgleed. Dan weer niets. Netty doezelde nog voort, zacht teeder nog na die

woeste passiebui... Een gevoel van 't héel goed te hebben was rondomme in d'atmosfeer van de kleine coupé... Zóo droomde ze 'n poosje in zwoel naleven van wat was... Dan kwam de reactie... en ging haar denken weer terug naar daareven, toen ze voor 't eerst voelde dat Nico alleen de gróote liefdesuiting wilde... Ja, nu wist ze 't toch wèl... altijd, al die lange weken had ze verlangd dat hij haar eens kalm zou kussen... haar arm zou streelen... wat óók... Na zoo lange uren dat ze samen over liefhebben gesproken hadden, verlangde ze daarnaar... God, als 't in het salon zoo warm en gezellig was - als hij dan met zijn brutaal rooden mond zoo hel-op gelachen had... hoe had ze dan verlangd - maar hij was zichzelf altijd meester gebleven... Tòch had hij haar lief... 's Middags en daar straks had ze 't toch gevoeld...! Hij had haar lief... maar niet zoals zij... Ze was zich bewust dat 't haar speet, dat 't was als 'n teleurstelling... dat had ze ook bij Henry gemist... waarom nu hier ook weer...

Toch bestaat 't - die alles vergetende hartstocht - zijzèlf voelde 't toch... Er is toch niets gebeurd? Bang was hij geweest, bang voor schandaal... voor wat de wereld zeggen

zou... God weet, ook bang voor de consequentie... Waarom zag ze hem nu weer ineens zoo? Was het niet omdat zijzelf zich hoe langer hoe meer bewust werd dat ze alles voor hem zou kunnen... alles! Ja, alles, zelfs kleine Dory overgeven...! Nu ze zoo dacht kwam naast die gedachten de behoefte om zich voor te stellen hoe dat zou zijn... en daarmee 't bewustzijn dat ze loog, dat ze zichzelf vóorloog... Neen, dat zou ze niet kunnen... en ze wist het... Dory niet zien, 's morgens in haar klein, wit bedje... niet zèker te wéten dat Dory genoeg at... flàuw dat... dat ze... neen, neen... alles samen... haar leuke, blauwe kijkers... haar stemmetje... neen, dàt kon ze niet... alles, maar nooit 't kind opgeven... 't Ergerde haar nu ineens, dat Nico niet meer jaloersch was, haar niet uitvroeg... Zoo maar over haar leven met 'n anderen man heenzag... Hij achtte haar te hóog, om haar te durven verdenken? Nou, ja goed, maar tòch... tòch...

Terwijl ze dat dacht, wist ze ook weer dat ze 't vervelend gevonden zou hebben, ondelicaat, 'n beetje beleedigend... Maar tòch... Hield ze nou eigenlijk wel waarachtig van hem? Maar waarom kon ze dan nu zoo koel over hem den-

ken, hem beoordeelen als 'n onverschillige. Wat was er dan toch in haar? Waarom had ze zoo vaag 'n gevoelen dat 't gauw uit zou zijn? Uit? En dan? Zonder Nico? M'n God, waar dacht ze over? Zij ging zien of Nico wel thuis was... wantrouwde hem... en zij zelf... pas uit zijn armen... Had zij dat nu waarachtig alles gedacht? Maar dan had ze hem niet lief... Maar waarom dan toch... wat was er dan geweest? Niets dan die teleurstelling bij de ontvangst... niets dan dat 'er is toch niets gebeurd,' - en dat weinig verlangen naar kalme liefkoozing?... Niets - alles niets! God, wat 'n weelde-uren in zijn armen, haar hoofd op zijn borst... wat 'n krankzinnige - bijna goddelijke passie-uren. - Zij, meer actief dan hij? Wat deed 't ertoe? Neen, neen, ze had hem wèl lief, en hij haar...

De stad al, nu ging 't vlug...! Zou Henri 't niet vreemd vinden? Als ze nu maar heel natuurlijk kon blijven... bijna niets zeggen... doen of alles heel gewoon was... ja, God... die arme vrouw Theunissen was dood! Stakkerig voor de kinderen...

't Kon haar eigenlijk weinig schelen... helpen kan je daar toch alleen met geld... Henry vragen om een bankje... Zou ze tot huis

rijden? Hoeveel was dat nu... 3 uur - 6 frs... In haar beursje vond ze 'n tienfrancs stuk - wel 'n beetje zonde - maar ze zou 't nou toch maar geven... geen praatjes liever met dien koetsier... hij mocht eens zeggen: 'ja, maar Vieux Dieux is ver', of zoo iets... neen, dat vermijden. Zou Nic morgen komen om vijf uur... hoe zou hij doen? Zou hij gewóon kunnen zijn...? Ellendig toch wel, dat huichelen... Liefde is zoo iets moois, waarom mag je dat nou niet eens uitgillen...? De Pépinière... nu zou ze er dadelijk zijn... Toch lam met Henry te moeten praten... Nu ging 't rijtuig vlugger; 't paard rook den stal... en 't plaveisel werd zachter. Even... de oogen toe en alles nog eens overdenken...

‘Aanschellen, Mevrouw?’

Ze stopte den man frs 10. - in de hand en vlug wipte ze binnen...

Ze talmde wat in de antichambre, lachte eens tegen haar beeld in den spiegel en dacht, hoe ze best begreep, dat Nico van haar hield, dat 't ook leuk was om knap te zijn en ging dan naar de fumoir, waar Henry zat te lezen...

‘B'soir toi.’

‘Ah, Bonsoir... Zeg, als je weer eens wat weet.’

Jessis, wat was hij toch burgerlijk - dat zei de naaister ook.

‘Waarom? Ik heb je toch getelefoneerd dat vrouw Theunissen stervende was... ze is dood... 't was er zoo'n ellende... 'k ben er wat gebleven...’

‘Hielp het dat mensch veel...?’

‘Toe, schei nou uit...’

‘Ja... je hebt gelijk, 't helpt tòch niet... Maar als jij denkt dat je goeddoet met zóo gekleed bij armen te gaan... enfin... delicaat vind ik het niet...’

Dat had ze zelf ook gevoeld - maar nu hij 't zei, haatte ze hem daarom. Wat hoefde hij haar daar nu weer aan te herinneren, aan dat angstige oogenblik daar... Zou die man nu heusch denken dat ze daar niets van gevoeld had...?

‘Ik ook niet,’ zei ze bits... dan na even talmen: ‘Kom, 'k ga me uitkleeden.. tot zoo!’

In haar slaapkamer draaide ze alleen de lichten aan de kaptafel op, dat gaf prettigen rozigen glans in de kamer... In een behoefte om alleen te zijn, héel alleen, grendelde ze de deuren... Och, ze had Dory niet goênacht gezoend... Straks dan maar doen... of nee, beter nu, nu eerst maar, anders dacht ze daar

den heelen tijd aan... Wat knarste die grendel! Als Henry 't maar niet hoorde... dan kwam hij zien wat er was, wat ze had... Om van haar kamer in Dory's kamer te komen moest ze door 'n logeerkamer. Alles zoo in-bekend... die renaissance-bidstoel... 't mooie behang, de fijne Venetiaansche luchter. Even opdraaien, om de weelde van al dat mooie weer verlicht te zien... 'n genieting toch, zooveel liefs te hebben... Dory, 'n leuk zusje, zij. Prettig dat alle menschen 'r zoo aardig vinden. Hoe schattig ze daar ligt, blond Rubensengeltje diep in 't molle kussen. Was dat nou ook wel èchte moederliefde? God, ja, ze hield van haar kindje - ze wou 't nooit prijsgeven - zelfs niet voor Nic... Nico...? Raar, dat zij tweeën nooit over 't kindje spraken... néen, zelfs niet voor Nic... maar toch was ze niet als andere moeders, Mevrouw Smit bijvoorbeeld. Dat mensch ging nooit uit... baadde de kinderen zelf, deed alles zelf - waar die 'n juffrouw voor had...?

Ze boog zich voorover en kuste de gesloten oogjes. 't Kindje, even flauw glimlachte als in droom, dan draaide het zich om en 't hoofdje in den arm sliep 't door... 'n Kerstplaatjeskindje in warm lekker bedje... de groote

papillotten als kleine vleugeltjes recht op 't koppeke. Netty draaide nu 't licht uit, ging terug naar de logeerkamer en viel daar neer in den ouden bidstoel... Een manestraal, zwakjes weifelde binnen, gaf haar schaduw op de muur... Ze vond 't grappig, die groote schim daar, zwart spiegelbeeld zonder finesses - 'n lijn, niet meer... Ze zag haar hoofdje, goed losjes op de schouders en liet 't even wiegelen om de beweging van haar hals te zien... Ineens stond ze op...

Ja, dat was 't, een rouwspiegel...! Waarom schrok ze nu van dat woord... Een woord dat zich maar zoo ongevraagd in haar hersens gevormd had... Brrr! Vrouw Theunissen wierp nou ook zoo'n schaduw op d'achtermuur van haar bedstee... Flauw, flauw! Zou ze de deur weer afsluiten? Och, neen, 't was nu al weer weg, die behoefte om alleen te zijn... Waarom was ze nu niet vroolijk? Wat wàs er dan toch? Ze had zich dat toch zoo anders voorgesteld... Langzaam deed ze haar japon uit, liet de rok in rondende plooiën vallen, zóó, nu was de rok rond haar voeten als 'n open bloem waaruit zij ontsproten scheen. Ook onderrok en broek erbij laten glijden - nu werd de bloem voller en voller - even bukken, om de wit zijden jar-

retelles los te doen... nu in den spiegel zien...! Mooi...! en nu 't corset... langzaam de borst vrijlaten... Lekker... oef! Nu raapte ze één voor één de kleeven op - bij iedere beweging haar beeld terugvindend in den spiegel, warmpjes genietend en hèel tevreden... denkend aan 't genot van zoo mooi te zijn... Als Nic nu eens hier was... wat zou hij dan doen?... Ze had toch eigenlijk alles anders gehoopt... hoe kalm had hij haar nu weer laten weggaan... Waarom had hij nu niet opgespeeld en geraasd tegen Henry, tegen alles...? Hij was toch thuis geweest, dat was wel heerlijk...

Henry bleef beneden... Eigenlijk had ze veel meer zin om nou maar naar bed te gaan, wat soezen... dan slapen... maar als Henry benee bleef, was ze wel verplicht te gaan zien of hij niets noodig had... Over haar hemd deed ze 'n witte peignoir aan - broos vrouwenkleedje met ritselruisch-zijden voering en kanten fichu... Dan even weer vroolijk, vroolijk om niet, om alles, om haar slanke lijf en blanke borst, om Nic, dien naren, lieven Nic, om haar spitse, zwartgelakte voetjes, die, puntjes glinsterend zwart, brutaal onder de lange witte teagown gluurden... begon ze te dansen tegen haar spiegelbeeld, dat trouw meedeed, eerst

langzaam en statig... tot ze doller en doller werden, warrelende witheden in 't rose licht. Nu dacht ze aan héel niets meer en danste maar, om 't genot van die witte vrouw in dien spiegel te zien draaien en keeren, zwenken en buigen... Met bescheiden staalmuziek vielen één voor één de spelden uit heur haar... tikten op 't parket... en de haarwring, hoe langer hoe lossen, liet ineens al 't haar vrij, dat nu mee waaide met de dansbeweging... haar ooren bedekte - haar wangen, tot 't eindelijk in dollen dans werd als 'n sluier voor haar gezicht, sluier waardoor alleen nog zichtbaar waren de groote pretoogen...

‘Neen, neen, nu moest 't uit zijn,’ dacht ze, maar 't was moeilijk zich los te maken van die vrouw in 't glas, die al maar lachte en danste. ‘Zoo’ nu met 'n smak, zat ze op haar bed, moe... ‘Zou ze niet 'n beetje gek zijn, wie deed dat nu? Zou ze 't één van haar vriendinnen durven vertellen? Zou ze 't Nic durven zeggen, zou ze willen dat hij 't wist...? Nic? neen! Maar God, dan hielden ze tòch niet van elkaar... anders zou ze hem toch alles kunnen zeggen, ook die vreemde buien van plotselinge, juichende, gierende vreugde? Ze voelde zich nu weer ellendig... Ze hield zooveel van Nic,

zoo razend veel... en tòch, héel diep - wist ze wel dat hij niet dàt was, wat ze gehoopt had... O God, om eens 'n wezen te vinden waaraan je je nou heelemaal gèven kan, héelemaal... neen, niets, niets voor je hoeven te houden... aan wien je alles uit kunt zeggen... àl 't mooie ook, zonder vrees belachelijk te worden gevonden... al 't vreemde ook, dat je zelf niet begrijpt... zonder zoo'n gemeene blik te zien van 'nou ja... 'n béetje raar is ze wel...' of 'nerveus, nerveus!'... Je te kunnen uitleven heelemaal, je heerlijke, volle leven in àlle stemmingen - en dan samen...

Waar dacht ze over -? en Henry die op z'n grog wachtte... Ze deed 't licht uit en ging naar beneden... Lèkker was 't er in de groote fumoir... 't Bruin leeren behang, de groote maple stoelen... 't turksche tapijt... de zingende ketel... Henry was tòch wel 'n knappe man... Nic was lang niet zoo knap... alleen zijn oogen en zijn lippen... Als Nic daar nou zat, wat zou ze dan doen? Even op z'n knie kruipen...? Kiekeboe spelen? Even in z'n oor bijten? - Nu ze zoo dacht, prikkelde in haar op 'n guitig verlangen om eens te zien wat Henry zou doen, als ze hem eens in z'n oor beet. Doen? Ze zette de trekpot die ze

in de handen had op tafel en héel onschuldig sloop ze achter Henry om... 't tintelde in haar van overmoedige ondeugd... zou ze? Hè toe, vooruit, nu niet flauw zijn...

Met 'n ruk aan den stoel was Henry overeind: 'Zeg, ben je gek geworden? Hou die aardigheden voor je, of zoek iemand die erop gesteld is.'

Ze had dat wel zoowat verwacht, toch schrok ze nog van den heftigen uitval... en ineens dacht ze... lekker, lekker, die heb ik... Wat dacht die man? Heerlijk om hem zoo lekkertjes beet te hebben... 'n ander, ja, dien had ze... en ze zou 't hem wel eens toegillen... Ja, gek was ze geweest, stapelgek met dien man te trouwen, wat 'n saai, oud wijf. Goed? Akelig, misselijk goed - Tergend goed... ja, dat was hij - maar genoeg had ze er nu van... Goed? Goed? Lekker ding om goed te zijn...? Wacht ze zou hem er nu nog wat doorhalen... 'n Grocje, lief?' Brrr! wat klonk dat valsch!... Henry, verwonderd dat ze op z'n uitval niet geantwoord had, zag op...

'Wat ben je extra lief van avond... dat overkomt je niet veel... nee, God, niet te veel cognac, doe er nou wat uit... je weet dat 'k er hoofdpijn van krijg... neem je zèlf niets?'

Neen, ze nam niets. Ze was te lui nu, na

haar dartele bui ineens erg moe... Wat 'n verveling eigenlijk het leven! Wat 'n saaie boel... Die Henry scheen 't toch wel leuk te vinden, vroeg ook niets - verlangde niets... Nic? Nic? wat verlangde die eigenlijk...? Hij was thuis geweest... hij had haar lief! Maar wát verlangde hij? Waarom kon zoo'n man nu niet anders zijn? Iets verlangen, iets groots, iets bijna onmogelijks, waarvoor hij dan moest strijden en vechten...? Waarom deed Nic niets den heelen dag? Geld, nou ja, geld had hij, maar kan je dan niets doen? Zie je, dat was het, dat niet eens iets groots 'willen.' De post! Zou er 'n woordje van Nic zijn?... even wachten... Betsy zou wel gaan zien... ja, daar ging ze - slof, slof - zoo'n schepsel is moe 's avonds - nu was ze aan de deur... ze moest eigenlijk toch 'n sleuteltje hebben op die bus - zoo'n meid met 'r handen... Jassis, daar wás 't weer - als ze Nic nou ècht liefhad, zou ze daar dan zoo zitten, zou ze dan kunnen wachten tot de meid binnen kwam, zou ze dan kunnen verdragen dat die met 'r vingers aan zijn brief kwam? Och malligheid! Nee, toch, zoo had ze toch altijd gedacht dat 't moest zijn... Zoo, niets... daar ging Betsy weer... Had ze nou heusch wat verwacht... nou ja, waarom niet...

om zes uur was ze weg - 'n kaartje had haar nou bereikt - hij kon niet weten dat ze 's avonds weer zou komen... Wat had ze toch?

En weer was ze zich bewust dat Nic ook een deceptie was, Nic ook en in haar was als 'n schaduw 'n ellendig gevoel van voor *niets* dat gedaan te hebben, dat wat nu zoo erg werd, omdat ze zich vergist had, omdat 't niet de Liefde was die ze gezocht had...

Moe stond ze op en na nog 'n leeg praatje over niets, gaf ze Henry 'n hand en ging naar boven. Ze liet de witte peignoir op den grond glijden en zonder 'n blik in den spiegel, deed ze haar nachtpon aan... In haar was nu 'n akelige leegte, 'n vreemd hol-zijn... In bed huiverde ze van de kille lakens... dacht er niet verder aan, liet zich maar in-vallen tusschen matras en dekens... alles niets! Wat kwam 't er op aan? 't Zou wel aan haar liggen dat ze niet vond... of zouden alle mannen...? Maar er was toch niets gebeurd? Nic dacht nu aan haar... begeerde haar misschien? Och, ja waarom niet,... maar toch - toch... ja, 't zou wel aan haar liggen... want er zijn toch mannen die uit liefde, uit jaloezie 'n moord doen... Die groote schrijvers nu, René Bazin, anderen, die moesten toch wèl... Och wat?

Dat had ze van Nic ook gedacht... Ze zou hem maar schrijven - zeggen: 'Nic, 't was een vergissing - dat was 't niet, wat ik verlangde.' arme Nic, wat zou hij 'n verdriet ervan hebben... groote, stille tranen in z'n lieve oogen... neen, dat niet... Z'n lieve mond als hij lachte... zóo... wacht, nee zóo... leuk, om hem na te doen... ze hield toch wel razend van hem, maar *iets* was er toch niet... dat kalme, berustende - 't ging alles van haar uit 't andere, hij speelde mee... wèl gewillig... Henry? Ja... nou doen of ze sliep... ja, kijk jij maar, 't ga je goed, *ik* slaap... even door 'r oogharen zien, nee, liever er maar niet op wagen... Zou Nic nou ook zoo lang in de kamer kunnen zijn zonder haar te zoenen... nee, dat toch niet! Netjes was die Henry - Knip - de broek in den hanger, keurigjes... schoenen buiten - o, jé, de hare ook... nou zei hij in zichzelf 'tut, tut, wat 'n hersenloos wezen toch' ... o, daar was hij,... stil liggen nou... gek, dat ze elkaar nou al sinds jaren niet meer zoenden... dat was háar schuld, nou ja... brrr, wat 'n koude voet... netjes geregeld ademhalen nou... zoo...! Neen, eigenlijk was 't erg gemeen van haar, zooveel te denken waar ze Nic niets van kon zeggen - wat deed Henry nou - oh,

't licht uit, vreemd dat je dat door je gesloten oogleden tòch ziet... néén, zeggen kon ze dat Nico niet... Waarom eigenlijk niet! Dàt was het, - álles zou je elkaar moeten kunnen zeggen - álles - ook de kleinheidjes... Klein? er is niets klein... wat was 't nou met Nic? Niets... toch zoovéel... Als ze 't hem eens zei... neen, neen, vragen om meer hartstocht - om meer spontaniteit - om meer jaloezie... dat kan je toch niet... Nee, 't maar kalm zóo laten... 't nog eens aanzien... misschien was alles verbeelding... nou maar slapen... tellen, dan slaap je gauw in... twee en twintig... die klok sloeg 't Wilhelmus... Wil... hel... lemus van Na - a sou... we... nou 's wat anders probeeren... Al-lonsen... fants... nee nee, tellen en slapen... dertig... een en dertig... nou kon ze d'oogen wel open doen, want Henry sliep... leuk, die lantaarn voor de deur, dan was 't nooit heelemaal donker... die rozetten in 't plafond... geteld had ze ze zoo dikwijls als Henry... dan voelde ze niets... dat hoefde nou God zij dank ook al niet meer... Nic, Nic dat was wat de Franschen noemen 'elle l'a dans la peau' - dat was het, haar lichaam verlangde naar Nic... nadat ze 't toch achttien maanden

doodgedacht had... Eigenlijk had Nic haar pas geleerd, wat passie was... tellen nou toch... Nu met àl haar wil telde ze door... wilde tellen, telde onder de gedachten door - de getallen zeggend... tot langzaam verdooving kwam - toen slaap...

IV.

‘Toe, plaag me nou niet! Als dàt zoo was, als 'k zóo gelukkig was - zou 'k het je dan niet verteld hebben?’ Ze wist dat ze loog, dat ze desnoods half-geluk zou kunnen vertellen - misschien - als ze over de schande heen was, van iets halfs te dulden, maar dat ze 't groote, 't ware als 'n heilig sacrament in haar ziel zou geborgen hebben...

‘Daar weet 'k heelemaal niets van. Je bent gesloten... Dus niets? Eigenlijk heb je gelijk - 't is de moeite niet, alle mannen zijn 't zelfde.’

Zou 't dan tòch waar zijn? Claire Verlat kon 't weten... wat fluisterde men al niet van haar, Claire, la belle?

‘Och, ja - maar vertel jij eens... Heb je nooit eens heelemaal liefgehad?’

‘O, God, ja, maar geloof me, 't is 'n ellende.’

‘En heeft wel eens iemand jou heelemaal liefgehad zooals je 't wenschte?’

‘t Was nu heel stil in 't fijne boudoir... stil nu ook 't vroolijke gezicht van de mooie Claire... de groote lachoogen schenen even uitgedoofd en 'n treurtrekje sloop rond den zinnelijken mond... Even dacht ze na... dan... ‘Wou je dat weten! Ja éens, éens, hoor je - éens had ik lief, lief met alles in me, met 't goeie en kwade - met mijn ziel ook, dat kân nu nooit meer, die nam hij mee, met mijn lichaam ook... Waarom 't uit is? - Dóód... Tragisch, hè? Net 'n roman...’

Netty, verstomd, keek naar die vrouw, die nu 'n héel and're was... waarin niets meer herinnerde aan 't vroolijke, coquette, op admiratie gestelde wezentje - mooi modevrouwkje zonder ziel. De vrouw die daar zat, was 'n vrouw, een èchte - èen die geleefd en geleden had... En zij, Netty, had die wond opengehaald - en waarom, wat hielp 't haar of ze al wist... Ze durfde niet opzien naar Claire, die daar zat als was ze daar niet... maar ver - ver wèg. - Arme Claire, die had nu gehad - waartoe? Wát was ervan over? Opeens hoorde ze weer in die stilte Claire's stem, héel droomver - als de stem van eene onder narcose: - ‘Ja,

dat heb *ik* gehad, ik, Claire Verlat... en dat zoek ik weer... Dood is hij - om mij, door mij, - te lief had hij me... een ruzie... o, 'k wist het, 'k maakte hem gek, tòch deed ik 't - mokte, mokte - weigerde hem de deur - op 'n avond vonden ze hem dood...

Zie je - niemand wist van onze liefde - niemand vermoedde... Begrijp je, wat ik toèn geleden heb... Néé, dat kán je niet, jij niet en anderen niet... 'k Werd niet eens ziek - 'k leefde door en zócht - zócht - zócht - 'k zoek nog, maar 't bestaat niet meer - luister wat 'k je zeg: zoek niet, 't helpt alles niets - ze zijn allemaal hetzelfde... Kom - belàchelijk, waar praten we over...?' Met 'n ruk was ze overeind - draaide 't electrisch licht op... - 'Brrr! spoken, spoken - die moeten slapen... Kindje, 'k ga er van door... groet je je man?'

Werktuiglijk, als in droom, had ze Claire uitgelaten... en in 'n behoefte aan isolatie draaide ze nu 't licht weer uit... 'Zoo, dan bestaat 't tòch, want Claire had 't gehad... maar waar? waar? God, wat deed ze, maakte ze zich nu los van Nico? Straks zou hij komen en haar zoenen, misschien... ze wou 't hem tòch zeggen: 'Nic, Nic, er is iets, iets dat wij niet kennen,

wij twee niet...? Zou hij boos zijn? Weggaan? Nee, dát niet... ze kon hem niet missen - als ze 't andere eens nooit vond... dan zonder dàt en zonder hèm... Als hij nu maar gauw kwam, dan kon ze 't hem nog zóo zeggen, zooals ze 't nu wist - straks was 't misschien weer weg...

Even opstaan, lekker zacht tapijt... 'n bel...? Neen, hij was 't niet, Betsy maakte 'n praatje... hoe laat... half vijf... waarom kwam hij nou niet wat vroeger?... Hij zou willen weten, wàt - ja, wàt... eigenlijk niets - niets dan dat ze wist, dat tusschen hen niet 't hoogste was... Als hij nou eens wegging...? Neen, dat kón niet... ze hield toch van hem... z'n lippen, z'n handen... hun brutale passie-uren... Bah! was ze dan zóo... je l'ai dans la peau... Jezus - zij? Zij, 'n man liefhebben om z'n lijf... om 'n beetje zinnelijkheid?... maar gister toen ze ging...? Ja, ja, maar toen wist ze nog niet... maar dát wilde ze nièt - ze wilde niet alleen 'n lichaam - dan uit, uit - o God, maar dat kàn niet... Dan zou 't nestje daar leeg blijven... 'n Ander misschien... néen, néen, dát niet... dát alléén niet... 'n andere vrouw in zijn armen... néen, dan liever maar zóo. God, hoe lãf, lãf, lãf ze was... nou wist

ze toch dat 't gróote bestond... 't allergrootste... waarom wilde ze nu niet erop wachten?
 - Neen - zij kreeg 't nooit, juist dáarom - om dat iets in haar dàt nu niet durfde - lãf,
 lãf, lãf om dat beetje zinnelijkheid niet te kunnen loslaten en dan maar stil te wachten
 op 't grootere... en als 't dan niet eens kwam...? Kwart voor vijf -? Waar bleef hij nu?
 - als hij nu eens niet kwam... ha! - daar was hij - héerlijk... niet zitten - gaan staan,
 héel gewoontjes met 'n arm op den schoorsteen... neen, lezen - zóo... nu deed hij zijn
 jas uit... dáar was hij... nu heel gewoon doen... daar ging de deur...

‘Zoo, dag Nico... wat kom je laat?’

‘Laat? laat voor thee, nee toch, hoop ik? Hoe laat is 't dan eigenlijk?’

‘Weet je dat niet, 't is bijna vijf; zal 'k licht maken of vindt je 't zoo leuker?’ Wat deden ze gewoon - en 't kostte heelemaal geen moeite...

‘Och neen, laten we liever wat schemeren... Kom wat dichterbij... zeg Netty - geef jij mij nu geen zoen?’

Daar was 't weer... zij moest 'n zoen geven... dan... dan kwam hij wel na... 't Maakte haar opeens weer kregel... ‘n Zoen?’

Welnee, en de meiden... die hebben ooren en oogen overal...'

Hij keek 'n beetje verwonderd op... dat was wat nieuws... anders vloog ze hem direct om den hals... wat had ze nu? En 'n beetje boos vroeg hij:

‘De meiden! Wat zou dat! Die loopen toch niet hier heen en weer...?’

Ze wou 't nu dan maar zeggen - 't was alles zoo benauwd... 't was misschien wel beter als ze eens samen praatten... daarom zei ze dan ook, 'n beetje langzaam...

‘Dat is 't ook eigenlijk niet... 't is wat anders... Zeg Nic, waarom geef je mij niet eerst 'n zoen?’

Nu nog meer verwonderd - keek hij haar aan, zag haar daar zoo strak en stuursch zitten... en voelde bij intuïtie dat daar iets was, iets waarmee hij zou moeten vechten... Kalm vroeg hij: ‘Maar kind, wat is 'r met je gebeurd? Je bent dezelfde Netty niet van gister... toe, zeg, wat heb je... maar kom eerst hier en geef me een zoen...’

Ze verroerde zich niet - dacht alleen; dacht dat 't nu ging komen... en in haar was ze toch wel bang, bang voor 't één als voor 't ander...

‘Nou, kom je me 'n zoen brengen?’

Wacht, nu zou ze 't zeggen:

‘k Denk er niet over...’ Ze wachtte, maar Nic deed niets - bewoog niet...! Wat zat hij daar nou, hè, nèt Henry - waarom deed hij nou niet iets... waarom sloeg hij haar nu niet? Waarom nam hij haar nu niet in zijn armen... Wat zou ze doen? Opstaan en z'n lieve oogen zoenen? Néen - ze wilde niet...! Tellen tot tien - zien wat hij gaat doen... Ze telde tot tien... werktuiglijk 't tempo versnellend... Nico bewoog niet... Ze had nu wel lust om te stampvoeten... wat wilde hij dan, gehoorzaamheid - nóoit... en ineens haar woede niet meer meester...:

‘Ja, daar zit je nou? Neen, ik kom niet... waarom ik altijd...? En dà - wat er is... er is dát van gisteravond... niets was het - flauwigheid... weet je nog toen ik binnenkwam...? Je zoende me niet maar je vroeg: ‘er is toch niets gebeurd? Dát is 't nou - niks, hè?...’

Hij had kalm geluisterd... en antwoordde nu bedaard: ‘Nee, dat is ook niks... je komt bij nacht en ontij bij me binnenvallen... en ik vraag “er is toch niets gebeurd?” Is dat zoo'n wonder? Nou over *jij* eerst of *ik* eerst... dat 's al even flauw, 't was 'n gewone grap

van me...' Hij loog... 't was wel degelijk geweest, misschien half onbewust, om te zien hoe ver zijn gezag ging... wàt hij van haar gedaan kon krijgen... en nu hij haar opstand tegen hem voelde, was hij wel teleurgesteld... Ze had hem dus toch niet zoo lief, als hij gemeend had, dacht hij nu... Ja, hij was teleurgesteld - maar merken mocht ze 't niet, daarom ging hij nu naar haar toe en kuste haar. Eerst waren zijn kussen koel... toen tegen zich aan de warmte voelend van haar mooie lijf - liet hij zich gaan... en zij, passievrouwtje, gaf zich over aan die zoekende, woelende lippen... God, 't was alles niks... hoe had ze kunnen denken aan 'n scheiding... Heerlijk, zoo in z'n armen, zoo maar laten zoenen... Nee - ze wou nou alles maar zoo laten... wat 'n schat om naar haar toe te komen, terwijl zij zoo kopte voor niets... Oogen toe en niet denken... Nog vaster tegen hem aan... heerlijk... zoo maar lang staan, zonder denken... nog, nog, nòg... Wat làf was ze - inéens overwonnen... Was 't làf? Maar ze had hem lief, lief, lief! Lekker, die sterke, nijpende armen - je héel dun maken, dan sluiten ze nog vaster... God, wat verlangde ze nu weer? Was dàt nu 'la bête humaine' in haar?...
Nu

dacht ze hardop verder, al haar denken over dat éene, haar passie...

‘Nic, toe, nog vaster... laat me niet los, wees lief tegen me, zèg... Je weet niet... gister was 't haast uit... nee, laat nou niet los... niet boos zijn óók... 't is toch beter, dat 'k je alles zeg... och, nee, toe, niet losmaken, hou me nog stijver vast, anders kan 'k 't niet zeggen... luister... niet boos zijn, hè? Nou... weet je... “iets” is er nog niet tusschen ons. Iets... och, God, nee, wacht nou even... eigenlijk is 't niets, weet je, zoo klein is 't... en toch... och, toe, hou me nou vast met je lieve armen - nee, niet in mijn oogen zien, dan kàn 'k toch niet meer... iets, weet je... 't groote... wat 't nou is - niets... enkel - je hebt me niet lief, zooals ik 't zou willen - och, nee, hou me vast, hou me nou vast - niet zoenen, och God - begrijp je dan niet, dat dan de gedachten wèg zijn - luister... niets is 't - versta je - 't wordt ook wel goed - enkel, ik kan je niet zeggen, hoe 'k zou willen dat je me liefhad... Dat moet je vanzelf doen... en dàt kan je niet... nog éven... héel éven - dan mag je alles zeggen, wat je wilt... je bent zoo netjes - zoo kalm - zóo...’

‘Kom, kom, wees nou eens bedaard...’

Bedaard! Dáar wàs 't weer... bedáard... als ze eens zei, wat ze voelde of dacht - was ze niet ‘bedáard!’ God, wat bonsden haar hersens - wat was ze moe, moe, nu had ze toch geprobeerd 't zóo te zeggen als ze 't voelde - en nu was ze weer niet ‘bedaard’... Waarom zoende hij haar nu weer... om haar te bedaren?... Maar ze wilde 't nou toch niet voelen... Bedaard? ja, dat was ze nu, zoo bedaard, dat ze nu óók die zoenen achter haar oor niet in wilde voelen - ook niet - tòch niet... zóo bedaard was ze nu... wat klonken die stappen van dien jongen met zijn mand... aan wat ànders denken - niet voelen... en... wat zou ze nu doen...?

Weer zei hij: ‘Toe, wees nu bedaard.’ Nu liet ze zich gaan: ‘Bedaard? bedaard? Dat bèn ik, hoor je, nu meer dan anders... nu, zóo, dat 'k je àlles zeggen wil - àlles - àlles... weet je, ach God, sta daar nou niet zoo... kom nou 's even bij me zitten - nee? - nou, goed, dàn niet.’ -

Nog eens probeerde hij er tusschen te komen, niet wetend wat ze wilde... ‘Hou je nou wat kalm - wat heb je toch... kind, ik dacht dat we samen zoo gelukkig waren...’

God, z'n stem, nou werd 't toch weer warm in haar, die lieve, volle stem... neen, nou niet meer laf zijn - nou alles zeggen... ja, lief was hij wel - maar 't was niet 't groote, niet dàt... Gelukkig? ja, dat had ze ook gedacht... maar nu wist ze, dat ze 't niet was, ineens niet meer was..., en ze zei 't hem:

‘Neen... gelukkig ben 'k niet, dat was ik voor 'k me gaf... weet je, toen voelde ik je begeerte, die even sterk was als de mijne, sterker misschien - gelukkig was 'k ook gistermiddag -, toen 'k te gelukkig was om te denken... maar dat heb jij me gisteravond geleerd... je was zoo netjes, zoo bang voor schandaal... je vergat me te zoenen... neen, wacht nou, eventjes -, zie je, toen voelde ik dat er voor jou nog wat anders was dan onze liefde... nee, nee, luister nou eerst - ja, goed, ga daar zitten... en toen voelde ik ook dat mijn hartstocht grooter is dan de jouwe - en dat wil ik niet... ja, ja, dadelijk - ach God, 'k wéet toch wat je zeggen gaat - je hebt me lief... Dat weet ik - maar 't is anders dan 'k zou willen - 't is niet 't hóogste -’

‘Maar kind... luister - ik ga nu weg - je bent nerveus, buiten jezelf... 's goed slapen en morgen als je bij me komt, is alles weer

goed...' Als van vèr dreunden de woorden op haar in, 't duurde even eer ze ze begreep... maar dan vlamde in haar op als 'n háat - 'n haat tegen dat domme - afgeslotene in hèm - 'n woedend gevoel van machteloosheid... 'n barrière - wéer één... o, God hoe had ze zich zóo kunnen vergissen... had ze zich wèl vergist... was 't niet zijn mooie lijf geweest... zijn oogen... zijn lippen... had ze eerst méer gezocht... meer verwacht, ja... O, die stem, die tot haar doordrong en alles in haar naar hem toedreef... niet hooren - niet hooren... Ze wist nu... 't was een vergissing... wat had hij gezegd, 'morgen als je bij me komt' - o Jezus, hij begreep niets, niets... nog eens probeeren te zeggen - 't was nu tòch alles uit. -

'Ik kom niet bij je!' Ze hoorde haar eigen stem koud, koel, als van 'n vreemde... en de zijne, medelijdend, warm.

'Arm kindje, goed, dan morgen niet, neen, dat is ook wel beter, blijf eens een dag in bed...'

'Morgen niet en overmorgen niet... nooit meer, hoor je? Wat denk je nou toch - denk je dat 'k je dan alles gezegd had, als 't niet uit geweest was... denk je dan dat ik om jouw passie bedel... Dòm ben je, dòm... en 't is

uit - uit - uit... 'k Wil héel klein zijn, héel klein voelen. 'n Meester hebben - héelemaal. 'k Wil me verliezen in den man die 'k liefheb... heelemaal verliezen en niet hem overwinnen... Nou terugkomen? Maar voel je dan niet, dat 't een comédie zou zijn... Je zou je bèst doen... denk je in... hà, hà, hà... om te gieren - je zou je best doen... en dan vragen... is 't nou zóo goed, hè? Nee, Nic, 't is uit... nou kan 't niet anders meer... toe, nee, wees nou niet verdrietig... beter zóo...'

Wanhopig smeekte hij: 'Maar wat wil je dan, dat ik zeg?'

'Wat *ik* wil, dat je zegt? Dàt is 't juist... Nee, ik wéet 't niet... en toch wou 'k dat je wat zei... waarom zeg je nu niet, wàt 'k zou willen? Iets, iets héel goeds en groots, iets machtigs... iets dat alles weg zou nemen... je kàn niet, hè?... en dat is 't... Toe, ga nou, ga...'

Hij was zich nu meester, voelde zich gekrenkt... en ging langzaam haar voorbij naar den schoorsteen waar zijn handschoenen lagen... hij nam ze - sloeg ze onverschillig uit in zijn holle hand... en dån zijn oogen vást in de hare... 'k Zal je altijd wachten, tusschen twee en vijf, in 't nestje...'

Ha, nu was hij wèg en voelde ze een verluchting, nu kon ze ruimer uitdenken... ja God, een leegte, dàt was het... neen, leeg toch niet, ze wilde nu wachten op 't Allerhoogste... arme lieve Nic... arme zichzelf, want ze had 'm tòch wel lief... ze verlangde toch wèl naar hem, meer nog nu hij wèg was... maar 't andere, dat héel hooge mooie, zou ze 't ooit vinden...? Wat ging ze nu doen? Er was niets, 't was alles zoo leeg en zoo vreemd rond haar... Wèg... nu was hij wèg... en zij had 't gewild en nu had ze niets te doen... wist niet wàt... Tòch was 't een opluchting... Ineens - in 'n impulsie trok ze aan de bel. Ja, nu wist ze weer, dàt wilde ze doen, een bad nemen... een warm bad... Betsy, behoedzaam, kwam binnen... 'Mevrouw verlangt...' 'Een warm bad, héel warm - en zeg Miss dat ze schoon linnen naar de badkamer brengt...' 'Een bad? Weet Mevrouw dat we over 'n half uur eten?'

'Ja - zorg nu maar voor mijn bad...'

Zoo, die was weer eens nijdig, 'n vervelende meid toch, dat kletserige... waarom nou maar niet gewoon gedaan wat 'r gevraagd werd? Ja, dàt wou ze, een bad, héel lekker warm, en dan proper linnen... héelemaal nieuw en frisch...

Ze zou al vast naar boven gaan - wat lavendel in 't water - Knus! God, die arme Nic... ze had hem toch wel lief, maar... ellendig, dat leege, niet weten wàt doen... wachten op 't groote, dat komen kan, dat haar geheel zou nemen... 'r niets van haar zelf laten - o, hoe klein zou ze dan zijn en hoe gedwee, hóe zou 't komen? Gèk, dat ze dat nu héelemaal nog niet wist... Vervelend, die japon van achter toe, met die kleine haakjes - neen, niet Betsy roepen: dáár, dan maar kapot - in Gods naam - even den spiegel afvegen - 't hielp niets, dat 'r nu een looden slang aan de kraan was, 't stoomde even hard - dat afvegen kon ze óók wel laten, 't sloeg toch weer direct aan - nèt 'n Thijs Maris zoo - leuk, dat mystieke... lekker om mooi te zijn... Zóó, nou kon 't gas wel toe... 't was nu vol genoeg...

Met 'n mooi gebaartje sloot ze de kraan; ze deed expres mooi, om 't nu eens voor zichzelf alléén te doen, zoo mooi mogelijk - zóo sierlijk als ze 't niet durfde als er anderen bij waren... dan zittend op den rand van 't bad, trok ze de lange zwart-zijden kousen uit... en met innig genot streek ze over de blanke beenen - volgde de lijn... en dacht hoe gister Nic dat óók gedaan had... toen 'n beetje boos om

dat terùgdenken, stapte ze in 't water - dat uiteenging met kleine klotsgolfjes en bandjes grijs vormde tegen de matwitte badwand.

Wat 'n heerlijkheid zoo te liggen in dat nauw-golvend water... heél lang en blank in dat zilverig gevloei... nu d'oogen toe en maar liggen, zwáar-inliggen, rustend uit alle macht... ja, 't groote moest komen... en mooi was zij nog, zóo mooi dat ze zich zou durven geven, fier om de gave van haar mooie lijf... jong nog was ze en mooi... en straks... uit 't bad - met ander linnen en 'n andere japon... was alles weg van dien heerlijken zondemiddag... ja, héerlijk was 't geweest... héerlijk... en ze verlangde er naar met héel haar hartstochtelijk lijf... zónde was 't geworden toen ze geweten had dat 't een vergissing was... arme Nic ook... nu zou hij wachten... en zij zou niet gaan... neen, dat mòcht niet... dan verloor ze haar recht op 't Hoogste... Die vergissing zou ze durven bekennen... en óok haar terugverlangen omdat alles nu zoo léeg was... maar als ze ging, dan kón ze dàt nooit zeggen... wachten zou hij met bloemen en thee... en tranen... neen niet slap worden... 't Hóoge, 't Hóóge 't zou komen... dat was 't lauwe water en die zoete lavendellucht - toe

- nu maar eruit... Jammer, 't was zoo goed, zoo lekker! Nog even, héel even, zachtjes denken aan Nic - aan wat wás - neen, eruit... eruit...! Brrr! Jassis, nou was de mouw van dien badmantel weer binnenste buiten - en 't ging zoo stroef met 'n natte arm die om te keeren - Brrr! Nou wrijven - wrijven - heerlijk, dat gloeien... Mooi - ja, mooi was ze - en erg dankbaar was ze ervoor... God, leelijk te zijn en lief te hebben... wat 'n armoe. Denk je in - je lichaam te géven als 't niet mooi is - wat 'n schande, wat 'n ellende. Als, àls 't Hoogste kwam, dan kon ze trotsch dáar staan...! Vooruit nu, 'n fijn hemd is toch ook weer 'n genot... zoo... - nu was die spiegel wat minder beslagen - ze zou 'm wat afvegen... Met 'n grove badhanddoek wreef ze zorgvuldig 't matte glas - dat eerst nat werd... breede streepen ribbelige natheid erop, waar de doek gegaan was... toen nam ze 'n fijnere doek en poetste langzaam tot 't glas blank was... o, nu kon ze zien... die hoek nog - niet in 'n vuile spiegel zien... wacht even, nog 'r haar los... zoo maar, los om 'r heen - 'n brutale sluier toch... lady Godiva... Wat was dát... wát... wát?... dichter ging ze naar 't glas, dat trouw

weergaf 'n mooie, blanke vrouw met angstige staarogen - o, daar wàs 't, daar wàs 't... van den arm naar de borst... en onder de borst nog één... 'n rimpel... 'n rimpel... o, God! o, God! Nog eens zien...! Nog zien...! O Jezus! 't einde... 't einde... te laat... nou kòn ze zich niet geven aan 't Hooge - nu zou ze niet willen... niet durven... Ha! zien, zien... zien... o, bijna niets... bijna niets... o, God! even wrijven, masseeren, - misschien... gek was ze, gek... 't hielp niets meer... acht en dertig... acht... en... dertig... 't einde... 't einde... O, die vrouw, die daar stond, die vrouw met rimpels... ha, ha, ha, die wilde... die... wilde 't Hoogste... 't Allerhoogste... waarom staarde dat mensch zoo naar haar...? God... 't einde... 't einde... Ja, armoedig... armoedig... dàt zou 't nu zijn - als ze zich gaf... o, die vrouw... die vrouw... ha, ha, ha! belachelijk, dat ouwe mensch met 'r losse haren... die nog wachtte... wachtte... en waarop... waaròp... op 't Allerhoogste... 't Bad! bad! Als ze eens... even duiken en volhouden... dan was 't er... 't Allerlaatste... Wachten... waaròp... O, als ze maar niet geweten had van 't Allerhoogste - mensch kijk voor je dáar... ouwe

vrouw met je wilde haren... laat me, laat me... o, 't bad... neen! d'at niet! D'at alléén niet... 'r kindje... alles wat ze toch wel liefhad...

Woest drukte ze op de bel... wachtte gedwee... deed 'r hemd aan... fijn ragje, dat al haar blankheid doorliet... zocht in den zak van haar japon 'n potlood... 'n stukje van 'n enveloppe en schreef:

Villa Mimosa - Vieux Dieux.

Ik kom morgen theedrinken

NETTY...

Ze zocht nog in haar portemonnaie naar geld, reikte alles door de deur aan Betsy... dan, uitgeput, viel ze in haar sofa en dacht...

'n Brief...

'n Brief...

1 November (*Allerheiligen*).

‘Waarom doe ik dat nou, je na al die jaren weer eens schrijven? 't Was alles zoo vreemd - dat ik je dat nu toch moet vertellen. - 'k Weet nou zoo zéker, zoo héel zéker, dat alles uit is, uit voor àltijd. In al die lange jaren heb ik dat wel eens meer gedacht, - maar dan was 't maar even, met binnen, héel binnen in me, de zekerheid... ‘dat kàn toch niet’ - en nu, nu weet ik 't wel... - 't Was in de Louvre! Rechts op de bank voor de Venus zat ik - en op die andere bank links zaten zij... Dicht tegen een, hij en zij... En ik, ik zat daar als een vreemde en keek naar hen - als naar twee mensen die wij eens gekend hadden - en waar we veel over spraken, vroeger, en wier leven we eens meeleeften... Ze keken

naar de Venus - en ik zag hun tranen langzaam glijden - de zijne zich verliezen in zijn baard, de hare vallend op zijn hand, waar hij ze afnam met zijn lippen... En ik arme, alleene, ik voelde wat zij voelde en wat hij... en ik kende die tranen van zóo groote bewondering... - Dan sprak zij:

‘Lief, zie, die koude mond begint te glimlachen.’

‘t Is 't zonnelicht lieve, dat haar streelt.’

‘Of 't is onze groote, uitstralende liefde...’

‘t Is onze liefde, mijn lief...’

‘Hoe fier ze is, en hoe rein... die Venus.’

‘Als jij, mijn lief...’

‘Door jou - lieve -’

Waarom glimlach ik nou? Nog lang zaten ze daar, nietszeggend, hand in hand... toen stonden ze op en gingen door de lange galerijen - tusschen de marmeren beelden... Zijn arm om haar schouder. Klein was ze náást hèm... 't Hoofd ver naar achter, keek ze tot hem op, en hij, de groote, boog tot haar over... - En toen wist ik, wat ik al die jaren nooit geweten had... toen wist ik dat die beiden, hij en zij, zonder schuld waren, aan wat låter gebeurde... dat daar een wérelde was geweest tusschen die twee, waar ze niet tegen

op hadden gekund, gedürfd...! Voor de kop van Homerus stonden ze...

‘Liefste, kijk, die zegent ons, die oogen begrepen - die glimlach vergaf...’

‘Vergaf, lieve?’

‘De wereld vindt ons schuldig...’

‘De wereld zijn wij, mijn lief...’

‘Mijn liefste - ja - voor óns...’

‘Ik heb je lief...’

‘Dat weet ik mijn kind, maar niet zooals ik jou.’

‘Toch zal onheil van jouw kant komen.’

‘Nooit, mijn lief, nooit.’

Waarom nu weer die glimlach?

Ik heb haar gekend die vrouw... en ik heb hem gekend... dien man. Dat is nu lang geleden... Wéet jij nog, hoe wij toen één waren met hen? Maar sedert is veel gebeurd.

Hoe jong ze was en hoe vertrouwend. - Waarom ben ik nu niet jaloersch op haar? En hij, zoo fier en moedig - zoo in-krachtig geloovend in hun beider geluk! Ben jij nog jaloersch op hem? Weet je nog hoe zij lachte - lachte zóo dat de wachters van de zaal in 't Trianon mee gingen doen? Weet je nog, hoe hij haar in de tuinen van Versailles een palmtakje gaf? Jaren lang nog droeg ze 't op haar

hart... en hij, - och, de arme, jaren, jaren later, als in nachten van veel schreien hun beider oogen dof gehuild waren - lange, lange jaren later, kuste hij nog iederen dag 't vlokje blond haar en legde het naast 'n takje 'Sweet lavender' dat zij hem gaf in de Jardin des Plantes. Over wie praat ik nu? De twee voor mij uit - héel innig kussen elkaar voor Homerus' beeld... O, de armen! En nu zijn ze weg - wèg in 't gewoel van de Parijsche straten... zóo zag ik ze, die twee, die wij eens waren - en nu Goddank niet meer zijn... O, lieve, 't is nu zoo uit, zoo uit, zoo héel zeker uit... want 'k heb ze gevolgd die twee, waar ze gingen - jaren geleden - en 't was als twee vreemde geliefden die men volgt omdat dat jonge, vertrouwelijke zoo aardig is... Ik heb ze gevolgd, en hem liefgehad met haar en haar liefgehad met hem - en 't deed me niets, niets! Weet jij nog, hoe ze stonden, die twee, hóog op den Eiffel en hoe ze stijf elkaars hand drukten? En ze spraken:

‘Zie de Sacré Coeur -! Wat 'n pracht, dat witte gebouw - over al dat klein gewemel.’

‘Kijk lief, de menschjes, hoe klein, hoe niets. Toch is in dat gekroel alle genot, alle ellende...’

‘En wij zoo hoog, mijn kindje, zoo hóog boven hen uit, met onze liefde... die nu gaat tot hen... voel je wel hoe gróot we zijn?’

‘Lieve, 'k zou wat goed willen doen... wat goed aan die menschjes...’

‘Heb mij lief, mijn lief - dat is 't grootste goed dat je kunt doen - rondomme uit je straalt dan 'n gloed die puur maakt en rein, alles wat in haar glanskring valt.’

‘Ik heb je lief, m'n lief... o, hier mag ik 't nu eens schreeuwen - uitschreeuwen tegen die allen beneden - hoort, hoort, hoort - ik heb hem lief...’

Weet jij het nog? Weet je waarom ik nu huilen moet -? Omdat ik dat alles nu kan hooren en zien zònder te lijden. Huilen moet ik, omdat dàt zelfs stierf; zèlfs dat...

Hoor je 't hem nog zeggen, in de Bibliothèque de la Reine... hoe was 't ook weer? Neen, neen, vergeten is 't niet - 't ligt wat dieper dan 't andere... Wacht...

‘Als jij weggaat, kind, ga ik toch mèt je. 'n Stuk van me neem je mee - we zijn zoo éen, mijn lief, dat jij niet kan gaan zonder mij.... en ik niet kan zijn zonder jou.’ En toen kuste hij haar, wéét je dat nog? Kom,

geef me je hand Odin, en laten we hen nog eens zoeken... ze zijn licht te vinden, want ze staan zoo uit, boven 't gewone menschengedoe. Daar zijn ze, daar zijn ze - voor ons uit... Zie je, hoe allen hen aankijken... dat is 't geluk dat men niet kent - maar vòelt voorbijgaan. Hoe innig ze tegen elkaar aanloopen, zij de oogen tot hem op, hij 't hoofd tot haar voorover... Wat is je hand koud, Odin, zoo koud als de mijne... Kom, zit even - die twee daar verder zitten ook... vlak in de zon... wij, in de schaduw... dáarom hebben we 't zoo koud... - Waarom huil je nu? Ik ben vandaag naar 't kerkhof geweest - 't is Allerheiligen... zoo velen al zijn er gegaan, Odin. 'k Heb ze bloemen gebracht - armen vol bloemen, chrysanten en late asters, violetten en dahlia's... En 'k heb ze allen herdacht in liefde en om hen geweend... 't Is zoo koud onder een grafsteen en ze zijn er zoo alleene. Daar was Moeder en Tony - zusje en Louise... en huilen was niet moeilijk, Odin... Kijk mijn tranen vallen weer... de jouwe ook... laten we ze ineen laten vloeien, ineen tot 'n krans van tranen-immortellen... voor die twee andere dooden, voor hem en voor haar... hoe jong ze waren, en hoe mooi... om hen mogen we niet weenen.

Ze waren zoo gelukkig die twee... Wat is je hand koud, Odin... - De twee zijn weg. Odin, waar ben je? Je koude hand gleed uit de mijne. Ik hoor je stem. Waar ben je?... Waar ben je nu? Ja, ja, dat die beiden rusten in vrede... ja... maar waar ben je nu...? Je stem is zoo ver, zoo verre... en 'n groote donkerte is om me heen... Dat is de scháduw van den dood. Die twee zijn dood, Odin... en wij bezochten hen op Allerheiligen.'

AMY.